

Nemunas

Nr. 45
(849)

2012 m.
gruodžio 20–
2013 m.
sausio 9 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Jaukių šventų Kalėdų!

9 770 134 314 007

Sninga. Pačiu laiku. Balta yra svarbiausia lietuvių apeigų spalva, simbolizuojanti perėjimą iš vienos būsenos į kitą. Visos mūsų iniciacijos pažymėtos baltais – ir krikštas, ir santuoka, ir mirtis. Kalėdų virsmas irgi paženklintas baltuma – susitraukusi į kelias šviesos valandas diena, regis, tuož pradings suvisam, ir jeigu ne sniegas, tamsybę laikas suparalyžiuotų gyvenimą. Tam tikra prasme Kalėdų metas yra atskaitos taškas, kasmet reiškiantis pasaulio pabaiga ir po jos prasidedančią naują, naujam gyvenimui išbrėkstančią pradžią. Bet 2012-ieji žmonijos istorijoje jau išrašyti kaip galimos totalios žemiškojo pasaulio pabaigos laukimo metai. Svarstant, ar tai yra pranašysčių, ar astronominių pokyčių, ar sociokultūrinės apokalipsės išprovokuotas žmonijos šauksmas, derėtų atkreipti dėmesį į du aspektus.

Pirmiausia – galimos pasaulio pabaigos laikas nurodomas kaip tik tuo metu tarpsniu, kuris tautų papročiuose yra susijęs su seno sunaikinimu ir naujo gimimu. Nepaisant to, ar tautos kalendorius yra soliarinis, ar lunarinis, gruodžio pabaigoje vykstantis saulės atsitraukimas išskiriamas kaip pats svarbiausias ir reikšmingiausias virsmas, nuo kurio tiesiogiai priklauso pasekmės „būti ar žūti?“ Net krikščionybė, taip uoliai raginusi atsitraukti nuo panteistinių pažiūrų, Dievo Šūnaus giminamą sutapatino su saulėgrįžos data, pabrėždama jos svarbą, sustiprindama pozicijas naujojo Dievo, kuris atėjo kaip šviesa, kaip tiesa, kaip naujasis gyvenimas. Taigi tiems žmonėms, kurie neišsiadėjo šiam metu laikui būdingų papročių – nesvarbu, kokiai religinei bendruomenei jie priklauso, teks atlkti visus ritualus, laidojant sena ir žadinant nauja. Jiems nereikia aiškinti, kad ir gamtiniai, ir dvasiniame lygmenyje pasaulio pabaiga bus, o deramai šiemis virsmams pasirengusieji būtinai sulaucks šviesyn ilgėjančių dienų.

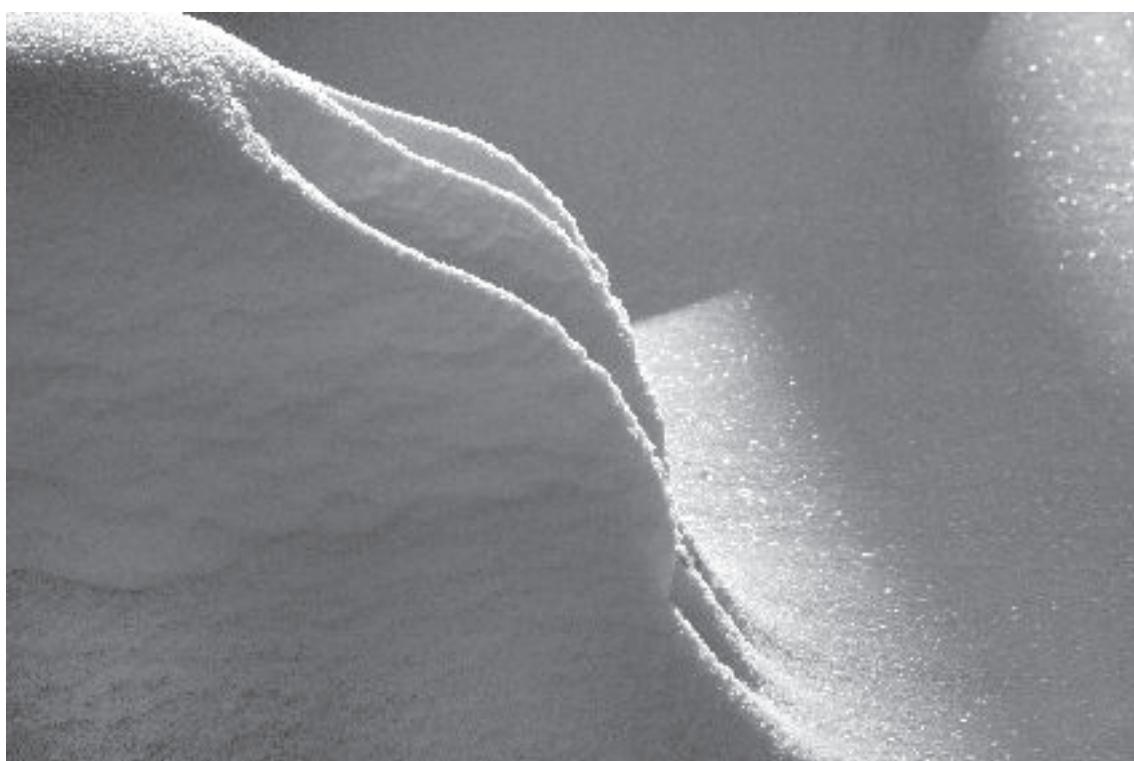
Kitas dalykas – žmonija jaučia, kad iš tiesų atėjės pokyčių laikas. Ji ne tiek tiki pasaulio pabaiga, kiek pasąmoningai jos šaukiasi, nujaudama, jog dabartinė egzistencija priėjo liepto galą. Sudarkyta visa natūralioji kaita, anksčiau veikę dėsniai prievertaujami ir perkeičiami, hipertrufuota žmogaus galia jau neturi kam įrodinėti savo viršenybės. Žmogus nebeturi dialogo partnerio. Civilizacijos apogėjus iš tiesų yra tokios stadijos, kai nebéra kur iistranslioti aukščiausiamie taške pulsuojančios jégos ir visagalybės.

Žmogaus nuojauta – daugeliui dar nenunykęs instrumentas – kužda, kad didžioji dalis dalykų, vykstančių žemėje, tiksliau – vykdomų žemėje, jau neturi jokios prasmės. Ir tas pirmenis, tikrai dieviškas instinktas kurti – jis neberanda vietos žmogaus gyvenime, jis ieško progos pramušti kiautą, po kuriuo jau tiek laiko yra slopinamas. Tai – prievertos, perversijų, destrukcijos, bedieviškumo apogėjus. Žmogaus bėgimo nuo savęs paties kulminacija. Nudvasinimo, profanacijos laikas. Tieki metų stengėsis pats save įtvirtinti ir pats save sau įrodyti, žmogus pavargo. Dar iki visuotinio susizavėjimo pasaulio pabaigos galimybe matėme daugybę ženklių, kurie rėkte rékė – žmogus negali gyventi be stebuklo, be šventumos – *sacrum*, be visumino žmoniją vienijančio lauko, kuriame – amžinasis vitalinis ir dvasinis, kūrybinis imperatyvas. Tad nesunku suprasti, kaip randasi visuotinis pamisimas dėl Hario Poterio, vampyrų, avatarų *etc.* Nesunku suprasti, kodėl trūkinėja niveliavimo grimas ir iš po jo vis drąsiau prasimuša tapatybės – tautos, kultūros, religijos, kalbos, lyties – klausimą keliantys balsai.

Lietuviai turėjo puikų šansą pabūti atsilikusia valtele, kuri galėjo žydėti savitū, originaliu žiedu. Tačiau kažin kieno paakinti ėmė vytis visas kitas valtis, garsiai purkštanti ir rékti apie tai, kas, deja, jau nyksta. Valtele, žinoma, atsimenate iš Donaldo Kajoko kūrybos: „Mano valtis prikritus žiedų / tyliai plaukia į deltą išplitusią / plaukia valtis tarp medžių baltų / jau toli nuo kitų atsilikusi / jie tollyn ir tollyn nuo manęs / vis tyliau krykščia, iriasi, barasi / vis tyliau bedainuoja dainas / kaip vergai kad dainavo galerose / ir nutyla visai – tarp žiedų / plaukia valtis į deltą išplitusią / tyliai plaukia toli nuo visų / taip toli kad net neatsilikusi.“ Galėjome būti taip toli, kad net neatsilikę. Bet dabar teks srëbtī bendrą košę. O kad jos bus ir kad jos skonis bus apokaliptinis – nederėtų abejoti.

Bet dabar sninga. Šituose gruodžio žieduos gražiai tvinksi zylių ir sniegenų pumpurai. Šitoj blausioj prie blandų vatoj gražus yra kuosų pasirékavimas. Augantys avilių stogai. Baltam lauke ryškėjančios raudonos sedulos rykštės. Ir nieko jau nepadarysi, tu zuikeli, trumpakojėli. Ir žiema bus šalta, ir sniegas gilus, ir strielčiukėlis taiklus. Ir sodai nežaliuos. Bet vis viena – leliumoj, ramybės laiko laukiantiems, leliumoj, bites lankantiems, leliumoj, obelis apeinantiems. Tikintiems, kad Kalėdų rytą tikros saulės rožė prazysta. Ir kad visa mūsų išlikimo tiesa yra toj tikrumoj, ramiam susibuvime su gamta ir Dievu, žmogaus su žmogumi, aš su Aš. Bendrai tariant – ramybėje, kai atsiduodama būčiai, suvokiant didžių meilės slėpinių. Leliumoj.

Erika DRUNGYTĖ

Narciso FREIMANO nuotrauka

Apie nemunus ir Kauną

Vos spėjome savo svetainėje papuošti eglutę, tuoj pasirodė ir mūsų laukiamas svečias, Kauno miesto meras Andrius KUPČINSKAS. „Linkiu, kad nemuna nenusekų!“ – iteikdamas kalėdinį lauktuvių maišelį kolektyvui linksmai palinkėjo. O vėliau, prie kavos puodelio, jau rintai tėsė savo mintį apie mūsų miestą juosiančio Nemuno ekologinę būklę, apie upei kilsiančius pavojus, prie Gardino pastacių HE, apie tai, kaip sekasi „išplaukti“ mūsų „Nemunui“. Nesku-bėdami šnekėjomės apie šiandieninį Kauną ir mies-to ateitį.

– Nemunas mums labai svarbus, tiek perkeltine, tiek tiesiogine prasme. Kitų miestų, kad ir Vilniaus, kultūros žmonėms tikriausiai sunku suprasti, kokių sentimentų mums kelia Nemuno vardas, nes per Vilnių jis paprasciausiai neteka. Svarbi tiek upė, jos būklė (vasarą jau pastebėjome pirmus perspėjamosių ženklus dėl Baltarusijos statomos HE), tiek ir miesto bendruomenės vertinamas savaitraštis, nors investicijos nėra tokios, kokių norėtusi jums ir man. Tikrai nelengva, kai reikia išdalys tą „biudžetinį tortą“. Paramen aštrias diskusijas dėl Napoleono armijos persikelimo per Nemuną 200-ųjų metinių paminėjimo sių vasarą? Manėme, gal tikrai reikia mažinti investiciją į šį renginį. Tačiau į salą, nors ir po neigiamos reklamos, susirinko per 70 tūkstančių dalyvių – tai rodo, kad vertėjo, kad miesto istorija domina ir kauniečius, ir svečius. Daug kas stebėjosi ir kai 2007-aisiais gribėmės valyti Santaką. Pasiteisino. Paskui toliau tvar-kėme Nemuno pakrantės – jos gražėja... Kaip ir redakcinės kolegijos pastangomis gražėja savaitraštis.

– Dėkui. Smagu, kai pastangos pastebimos. Esate kaunietis. Jūsų inteligentiškoje šeimoje dar seneliai ir tévai puoselejo kultūrines tradicijas. Noriu paklausti, ar jums, tokiam jaunam pasinérus į politiką, sekasi jas testi? Nors kaip miesto meras, oficialus asmuo turite lankytis ir dalyvauti daugybėje kultūros renginių, kiek jūsų šeimai, jums pačiam brangus Kauno kultūrinis gyvenimas, jo vyksmas? Kaip norėtumėte keisti, tobulinti, kuo džiaugiatės kaip miestietis ir kaip meras?

– Esu trečios kartos kaunietis, čia giliai išleidę šaknis. Nenoréciu niekur kitur gyventi ar emigruoti. Ištėvū ir senelių daug girdėjau apie miestą, daug žinau ir pažįstu jį, jaučiu Kauno pulsą, dvasią. Visos viltys, vizijos ir norai – tobulinti miestą ir jo kultūrą. Ir kaip meras galvoju apie tai. Kaune daugelis garsių festivalių turi savo gerbėjų, sutraukia begales žiūrovų ir klausytojų, tačiau norėtusi, kad kultūrinis vyksmas pulsuotų visame mieste, net ir vadinauose „miegamuosiuose“ rajonuose, kad pačios bendruomenės nelikyt abejingos, aktyviau išsitrauktų į kultūrinį vyksmą. Nors savivaldybės biudžetas dažniausiai kuklus, esu griežtais prieš, kad kultūra būtų tik dėl kultūros. Nekalbu apie profesionalųjį meną, kuris savo profesionalumu ir patraukliomis formomis sugeba pritraukti privataus verslo rėmėjų. Tačiau randasi kolektyvų, kurie išsivaizduoja esantys vieninteliais, nepakartojami, todėl nesistengia, neplečia ir netobulina savo veiklos, neieško papildomo finansavimo. Trūksta lėšų ir kitose sferose – švietimo, transporto, bet į tuos kultūrai skiriamus 17 mln. niekas nesikėsina. Norėtusi, kad ir

kitose srityse investicijos duotų naudą, kad iš jų vėliau būtų galima remti kultūros projektus.

– Užsiminėte apie bendruomenės įtaką. Tikriausiai geras pavyzdys galėtų būti mūsų senamiesčio bendruomenė? O kaip dėl Laisvės alėjos? Dabar tik iš gandų girdime, kad ji visa supirkta, tačiau kas tie savininkai? Ar juos įmanoma suburti, kaip nors paveikti, kad ir čia pagaliau susivienytų verslas ir kultūrinnikai? Vien sutvarkę grindinį ar pakeitę šventuvus šiai pagrindinei miesto daliai gyvybės neipūsime...

– „Laukiniai“ privatizavimo laikais visi, kurie turėjo daugiau lėšų, stengesi investuoti į mūsų perlą – Laisvės alėją, pėsčiųjų zoną. Mažiau galintieji investuoti tenkinosi senamiesčiu. Tačiau viskas susiklostė priesingai. Mažesnieji lankstesni – greičiau susiorientavo ir sureagavo į rinkos pokyčius, susivienijo, investavo į bendrus projektus. Pradėjus bendradarbiauti su oro transporto bendrovę „Ryanair“ (gaila, kad tai ne miesto nuosavybė) padaugejo turistų. Rezultatai greitai pajutome. Tačiau dėl Laisvės – viskas kitaip. Pradžioje ši bendruomenė lyg ir bandė burtis, tik idėjos greitai nuslopo. Teko imtis griežtesnių priemonių prieš „vaikuolius“, pavyzdžiu, padidinti žemės nuomas mokesčių net iki keturių procentų. Savininkai iš karto sujudė, pradėjo tvarkytis, mastyti. Bet kol buvo pakeistas įstatymas, praėjo net dvejų metai. Pamenu, 2007-aisiais čia buvome priskaičiavę daugiau nei 40 tuščių vitrinų! Dabar padėtis gerokai pasikeitė. Nors, kai Sustiekimo ministerija pasistengė visus skrydžius nukreipti į Vilnių, sumažėjo turistų srautai, matome, kad turistai išmokė į pačius kauniečius atrasti senamiestį, Laisvę. Aišku, senamiestis patrauklesnis savo architektūra, tačiau Laisvės alėja gali pasižymėti didele kultūrine trauka. Kaip ir susidaręs trikampis – Muzikinis teatras, Filharmonija, dabar jau Nacionalinis Kauno dramos teatras, kuo itin džiaugiamės ir sveikiame kolektyvą.

– Bet ties Dramos teatru ir baigiasi judėjimas, vačia, mūsų pusėje, tiesiog tamša... Apsiūrės soboro fasadas.... Nors vasarą laiptelius čia aptūpęs jaunimas, studentai.

– Taip, tesa. Igulos bažnyčia naudojasi kariuomenė, tačiau ir miestiečių ji mielai lankoma. Trūksta energijos ir Mykolo Žilinsko dailės galerijai. Tačiau tikimės, kad jau 2014-2020 m. prasidės numatytas naujas Europos finansavimo etapas pastatų ilgaamžiškumui, išsaugojimui užtikrinti. Ypač bažnyčių. Lenkai tuo jau pasinaudojo, projektas labai pasiteisino. Išsaugoję pastatus vėliau juos jau ir išoriškai galésime grąžinti. Manau, pasiteisino ir savivaldybės investuotos lėšos į kazimieriečių Pažaislio vienuolyną, kitus ob-

pektus. Apskritai mane tiesiog siutina, kai kas nora ima įrodinėti, jog Kaune nėra kur nueiti praleisti laisvalaikio, draugai dar apkaltina, kad va man gerai, prisiunciā kvietimų... Drybsoti ant lovos, nesidomėti, nieko nedaryti – lengviausia. O tie, kuriems įdomu, kurie sekia kultūrinį vyksmą, vos spejia suktis. Beje, miesto taryboje kartoantiesiems „kultūra, kultūra“ kartais primenu, kad jei teatras prasideda nuo rūbinės, tai miestas – nuo komunalinės kultūros. Prie to einame nuosekliai, nors ir pamažėle. Net ir būnant meru reikia turėti kantrybės – rezultatai neateina staiga, stebuklų nebūna. Gražėja Šančiai, jau parengtas paskutinių kareivinių detalusis restauravimo planas. Juozapavičiaus prospektą grindinys perkeliamas prie Prisikėlimo bažnyčios, tvarkomi kiti objektai...

– Tikrai teko pastebėti ir stebėti, kaip puikiai atrodo Juozapavičiaus gatvė, šaligatviai... Bet gal mes labiau linkę bambeti, nei džiaugtis?

– Nemanau. Dažniau girdžiu besidžiaugiančiuosius savo miestu. Tą bambėjimą, kaip nevisavertiškumo kompleksą, mums dažniausiai primeta iš šalies. Juk pui-ku, kad jau esame padavę projektą konkursui ir su devyniais miestais – Hamburgu, Kopenhaga ir kita – varžySIMES, kad 2015-aisiais Kaunas taptų Europos žaliava sostine. Kad ir su mūsų pernykštės žaliasios eglutės, patekusios į Gineso rekordų knygą, simboliu. Kai būdamas JAV merų kongrese padalijau atviruką, kuriuoje užfiksotas Kaunas iš paukščio skrydžio, daugelis negalėjo atsistebeti, koks tai žalias miestas. Žalu-ma – ne vien grožis, tai ir miesto ekologija.

– Tai jau paskutinis, šventinis šių metų savaitraščio numeris. Todėl pritiktų ir jūsų palinkėjimas „Nemuno“ skaitytojams.

– Pasaulis darosi vis kosmopolitiškesnis. Lietuva – tarsi mažytė Europos oazė, o Kaunas – Lietuvos oazė. Turime būti labai bendruomeniški, kad mūsų neišblaškytų netikri pranašai, kad miestas klestėtų, nors kiltų ir nemažų sunkumų. Lėšų niekada nebuvó ir nebus tiek, kiek reikia, bet ir išlošti loterijoje nesitikėki-me. Noriu palinkėti, kad šventinė nuotaika ir bendruomeniškumo jausmas įkvėptų mus visus ir kuo ilgiau išsilaikeytų ateinančiais metais. Kad mieste, kurio simbolis Tauras, vyrautų tauriausis jausmai!

– Dėkojame už pokalbij. Gražių švenčių jums ir visai jūsų šeimai.

**Kalbėjosi Gražina Viktorija PETROŠIENĖ
Juozo PUŽAUSKO nuotrauka**

4 Laureatai

Čiurlioniškos dvasios apgaubti

Gintaro ŽILIO nuotrauka

Primename: Vytautas Landsbergis 2011 m. Nacionaline kultūros ir meno premija ivertintas už „Lietuvoje ir pasaulyje nuosekliai plėtojamą čiurlionianą“. 1973 m. jis sudarė leidini „M. K. Čiurlionis. Laiškai Sofijai“ (dvigubai išplėstas 2011 m.), 1976 m. išleido knygą „Čiurlionio dailė“, 1980 m. – „Vainikas Čiurlioniu“, 1986 m. – „Čiurlionio muzika“, 1997 m. sudarė knygą „Žodžio kūryba“. 2004 m. išleista jo redaguotų ir rekonstruotų M. K. Čiurlionio fortепijoninių kūrinių „Visuma“, o 2009 m. – išsami monografija „Visas Čiurlionis“. Jo monografijos apie M. K. Čiurlionį išleistos rusų, anglų ir japonų kalbomis. Skambino M. K. Čiurlioni penkiuose žemynuose.

Su laureatu kalbasi publicistė Aldona ŽEMAITYTĖ.

– Gerbiaamas profesoriau, laidojant skulptorių Stasi Kuzmą, kai laidotuvininkų būryje susidurėme akis į akį, aš kreipiausi į jus – Jūsų šviesybe. Ta senoviška kreipinio forma nūdien tarsi ir humoristiškai skamba, bet sykiu ir prasmingai: iš tiesų mūsų laikas pritemęs, o gal ir labai aptemęs – aptemdytas visuomenės susiskaldymo, politinių kivirčų, žmonių nevilties, į kurią jie įkrito po viltingų Nepriklausomybės pradžios metų. Jūsų kultūrinė veikla dar sovietmečio epochoje, indėlis į Lietuvos atgimimą ir Nepriklausomybės įtvirtinimą, nenuilstamas darbas Europos Parlamente ir čia, Lietuvoje, pasireiškiantis išskirtiniu mąstymu, rašant ir spaustinėtas mintis, yra tarsi šviesybė vis labiau įsigalinčios virtuallios erdvės pavergtame pasaulyje, kuriame į pirmą planą iškyla kriminalizuoti motyvai. Žudynės, prievertavimai, vagystės, plėšimai – tai nacionalių dienraščių pirmųjų puslapių „puošmenos“. Seksas, pramogos, reklamos, skatinančios pirkti ir vartoti, iš televizorių ekranų įkyriai skverbiasi į žmonių pasąmonę.

Taigi norėčiau, kad mūsų pokalbis kryptį davinės šviesos, o ne prietemos ar sutemų link. Prašyčiau kartu su „Nemuno“ skaitytojais pamąstyti, kas jums dar vaikystėje įkvėpė laisvos dvasios potroški, vėliau nuvedusį M. K. Čiurlionio keliais. Ar genai, gauti iš garsių senelių ir prosenelių, ar tėvų dvasios tvirtumas – kaip pavyzdys? O gal anuometinio Kauno atmosfera, miesto, kuris sovietmečiu skyrėsi nuo rusifikuotų Vilniaus ir Klaipėdos savo lietuviškumu. Prisimenu – lietuviškuo mikrobų mano jaunystės metais buvo tarsi pri-sotintas visas Kauno oras...

– Svarstyti apie savo genus – ne mano reikalus. O Kaunas buvo ypatingas ir galėtų dar mėginti tokis būti. Miestas, kuriame jauku gyventi, nesvajojantis pirmiausia apie pinigus ir dundėjimą. Kuo tikrai gali pasididžiuoti, tą tebrangina.

Su sūnumi Vytautu.

Tad ir M. K. Čiurlionis. Ne kitur, o Kaune kada nors turėtų atsirasti mokslo tyrimų ir sklaidos „Čiurlionio institutas“ – Lietuvos pasididžiavimas.

– Kada jūs suvokėte, kad M. K. Čiurlionis buvo ne tik didis dailininkas ir kompozitorius, bet ir poetas? Ar iš „Laiškų Sofijai“? Ar tas suvokimas, giliinimas iš literatūrinę MKČ kūrybos kryptį turėjo įtakos ir jūsų poetiniam proveržiui, išskūnjančiam dabar viena po kitos pastirodančiose jūsų knygose?

– M. K. Čiurlionio literatūrinės kūrybos buvo pasirodė jau prieš karą, pavyzdžiui, „Židinyje“, kurio išlikusių komplektus vartydavau ir skaitydavau tėvų namuose. Vėliau, 1960 m., pluoštą jo literatūrinį tekstu, pavadintu „Užrašais“, kaip priedą prie laiškų publikavo Valerija Čiurlionytė-Karužienė. Tačiau M. K. Čiurlionio poeto sampratos dar ilgai nebuvovo. Gal kad nedaug išliko, gal kad ne eilėm rašyta. Aš skelbdavau didelius fragmentus savo monografijoje, paskui – kaip atskirą kūrybą – ir kitų kalbų publikacijomis, o 1975 m. – jau didelę atskirą studiją ir „Laiškus Devdorakeliui“ išsamesniu (negu 1960 m.) ir kritiskai peržiūrėtu pavidalu. Tada ir pradėjau siūlyti į literatūros kūrybą, kiek išlikę, išleisti atskirą knygą. Gal suvoktume gavę daiktą į rankas, kad turime dar vieną rašytoją? Po 22 metų pavyko tą knygą išleisti – poeziją proza ir poetišką prozą – bet nei tada, nei vėliau šis keistas autorius, regis, neužklydo į lietuvišką Poezijos pavasarį... Gal Druskininkai su Varėna surengtų kokius literatūrinius Čiurlionio skaitymus?

– M. K. Čiurlionis ir Druskininkai... Likimas šiuo metu mane yra nusviedęs į Druskininkus, kurie šlovinami kaip priekin smarkiai išsiveržęs kurtatas. Tačiau M. K. Čiurlionio tėvų nameliai, menininko memorialinis muziejus dabar išgyvena sąstingi. O tiek pastangų rūpindamiesi jų gyvavimu įdėjo V. Čiurlionytė-Karužienė ir M. K. Čiurlionio memorialinio muziejaus įkūrėjas, menotyrininkas ir dailininkas Adelbertas Nedzelskis. Kaip čia suprasti: lyg ant mielių augantys pramoginiai objektai ir visiškai apleistos davinės druskininkiečių reikmės? Miestiečiai turi tokią galimybę – savo kultūrinį gyvenimą sukti čiurlioniškos dvasios ritmu (rodos, ir tas reto grynumo bei gaivumo pušynų oras turėtų įkvėpti imtis didžiakultūrės veik-

los, bet tuo nepasinaudojama). M. K. Čiurlionio memorialinis muziejuς menininko mirties 100-mečio proga ir Lietuvos muziejų metais buvo visai apmiręs.

Yra vilties: gal muziejų atgaivins kaunietė dailėtyrininkė Vida Mažrimienė, dabar čia gyvenanti ir sumanai vadovaujanti Vytauto Kazimiero Jonyno galerijai. Šiuo metu ji laikinai eina M. K. Čiurlionio memorialinio muziejaus direktorės pareigas. Kol kas čiurlioniška dvasia sklando Druskininkuose tik kasmetinio festivalio „Vasara su M. K. Čiurlioniu“ metu. Jūs dalyvaujate jo renginiuose, ne kartą grojote M. K. Čiurlionio memorialiniame muziejuje kompozitoriaus kūrinius. Kokius išpūdžius išsivežate iš Druskininkų? Kaip išsiaižduojate ir kokią regetumėte šio kurorto ateitį ir viziją? Ar tik kaip pramoginio miesto, kokia jau tapo Palanga, ar M. K. Čiurlionio dvasia paženklintos erdvės, kuria druskininkiečiai galėtų dižiuotis prieš kitus kurortus?

– Druskininkai per šventą atminimą ir kultūrą galėjoapti M. K. Čiurlionio Druskininkais (plg. Kudirkos Naumiestį), bet ši galimybė jau prarasta. Pramogų pramonė gožia net gydymo sritį. M. K. Čiurlionis lieka papildoma išomibyde dailei lankytøj, kurie ką nors apie jį girdėję. Miesto dvasia kitokia.

Šių dienų Druskininkų kultūrą, nutolusią net nuo M. K. Čiurlionio laikų, parodo Atgimimo metų simbolinio paminklo sunaikinimas Taikos ir Šv. Jokūbo gatvių skvere. Nežinoma, kieno sprendimu ar išakymu, nebent paties kunigaikščio, tai buvo padaryta jau liepos mėnesį. Autorius Antanas Balkė tik rugpjūčio 3 d. gavo Druskininkų savivaldybės atsakymą – informaciją, kad skulptūra „Legenda“ sukrauta paslaugų ūkyje, rakinamosse patalpose. „Šis sprendimas gali būti skundžiamas...“ Kuris „sis“? Dėl sandėlio adreso ar kad rakinamos patalpos? Jokio paaškinimo, kodėl ir kieno sprendimu. Gilusis gauto atsako turinys skambėtų taip: eik sau žinai kur, niekinga šiuksle menininke, darom, ką norim. Liaudies mandatas.

– „Laisvė turi eiti kartu su atsakomybe“, – sakė viename iš savo jubiliejinių interviu. Abi šios sąvokos šiandien iškreiptos visuose mūsų valstybės lygmenyse, taip pat politikoje ir kultūroje. Kasjas iškreipė – jau atskira tema. Bet kaip atgauti dvasinę pusiausvyrą ir vidinę ramybę menininkams, kurie puola į madingus kraštutinumus ir vis teigia, kad tai – modernaus ir laisvo pasaulio dovana jiems? Gal jau negalime kartoti drauge su J. W. Goethe, kad „tauri žmogaus dvasia pati savei vis tiek tiesos ir gėrio sieks...“

Profesorių Vytautą Landsbergį sveikina LR prezidentė Dalia Grybauskaitė.
Asmeninio archyvo nuotrauka

– Dvasinė pusiausvyra ir vidinė ramybė – tokų siekių nūnai nerasisme visoj Europoj (gal kada buvo vienuolyne), tad juolab néra ko tikėtis Lietuvoj. To siekia mūsų pavieniai dailininkai, kai kurie muzikai, bet veikiau nuošaly nuo mugės triukšmo. O kiti, ypač rašytojai, pasirenka skaudulių laisvę. Yra virsmas, yra sugedimas, tą ir atspindime sopulingai arba pasimégaudami. „Atspindėjimo“ kelias – gal ir lengvesnis, tačiau tai klaida; tame nerasi nei ramybės (pats būdamas blaškymosi, sumaištis dalis), nei dékingumo už gyvenimo dovaną. Tada reiktų kvieсти į gyvenimą... Natūralu, kad traukia mirties kultūra – savyne, agresija ir desperacija. Lietuviškai tai būtų neviltis, tik ne šiandienė, o giluminė, egzistencinė. Ką pasirinks žmogaus dvasia – mirti ar gyventi, – pamatysime. Ir Europoje, ir Lietuvoje, bet suskambės varpas.

– Dar jūs, profesoriau, teigiate, kad humoras – geras dalykas. Sakote: jeigu žmonės gali gyventi neprarasdami humoro jausmo, jie jau išgelbėti, išganysti... Lietuviams humoras – sunkiai įkanda-

mas riešutas. Ir žiniasklaida – valstybės bei vi suomenės veidrodis – pasauliui ir patiem lietuviams mus parodo kaip pesimistiškus nevykelius (pavyzdžiui, „lietuviai – savižudžių tauta“), pik tus ir agresyvius niurgžlius. Kokias būdais siūlytumėte mumyse pažadinti humoro dvasią? Ne geliančios satyros (nors ir ji turi gydomąjį poveikį), o šviesaus ir švelnaus, kūrybingumą ir viltį skatinančio humoro dvasią? Gal tai būtų dar vienas tautos prisikėlimas (žinoma, ne valinskiškas, avantiūristinis)...

– Kažkas kažkaip užmušė Lietuvoje humoro dvasią. Juk turėjom rašytojų ir atjaučiančių, ir mylinčių žmones, ir žvelgiantių į savo bei kitų gyvenimą su humoru. Kudirka, Vaižgantas, paskui nors ir Pivoša, Penčyla. Sovietmečio kukučiai ir kinžiuliai buvo pasipriešinimo forma. Ir Sajūdžio pasipriešinimas bylojo sąmojingais šūkiais, mitingu, barikadų karikatūromis. Paskui smukome su dviraciiais, svogūnais ir kakadukuodamis, juolab raštinėmis formomis. Liko patyčios ir pagieža – humoro priešingybė. Vulgarios nešvankybės laikomas humoru. Be abejo, tai didžiulio sužalojimo ir negydomos ligos simptomai, kai surūgėliai stengiasi užkrėsti visus. Vienykitės, pasaulio gyvieji, ir pasidžiaukite gyvenimu sykiu paukau dami, kokie žmonės panašūs į paukščius ir skruzdėles; ir meilialiai atleiskite raukšlėtų sielų niurzgoms, nelaimingiems pikčiurnoms net su bombo mis rankose. Aišku, vaikus reikia ginti.

– Ko palinkėtumėte visas Lietuvos menininkams, žiūrédamas nuo europinių Briuselio aukštumų, iš dirglauš Vilniaus ūžesio, kuris gal ir pri sloopsta šalia Žvėryno ir Neries, nuo savo metų aukštosios patirties ir išminties?

– Jei draugas velnias natūraliai nori, kad žmonės būtų piktūs ir nelaimingi, tai ko nori Dievas? Kadaisė jis pasakė: mylēkite vieni kitus, nesinešiokite neapykantos bombų. O dar ką? Šių dienų Indijos išminčius moko: „Dievas mėgsta linksmą pokštą“ (God likes fun). To ir linkiu visiems Lietuvos menininkams, ir kad kiekvienas, gyvenęs Lietuvoje, nors truputį jaustusi laisvas meninikas, žiūrėtų aukšciau televizijos.

Algimanto ALEKSANDRA VIČIAUS
nuotraukos

6 Kūryba

Viktor ŽILINSKIJ

Autoriaus asmeninio archyvo nuotrauka

svetimas

trūkinėjantys siūlai volframo
šviesos ima nekėsti šviestuvų
ima sąmonė tai kas ne mano
įsisąmonint bandoma buvo
neįsidėmint veido nei bruožų
lyg bendros atminties amplitudė
kintant panikai įtampos grožis
gyvas nervas it nuodas pražudęs
lieka degti ir deginti proto
likučius kai nelieka jau nieko

taip kažkas man nežinant įduoda
visą griaunačią svetimą jėga

mono

tuščia pakrantė be žmonių be dvasių
ant plūdumo plastmasės supas kirias
šešėlio masė išstumia įkyrų
vandens alsavimą iš plaučių vandenyno
mėnulio fazė pro mėnulio linzę
išgaubus bangą nuo musonų skyla
ir pro išskeltą žalvarinį stiklą
purslai kaip šukės tarsi įdrėskimai
palieka pėdsaką kaktoj raukšlėm gilesnių
už esmę šio beprasmiško buvimo

autopilotas

„neįspaišiau“ į cituojamų posūkių
ratais kliudės tuos kurie rodės seniai nutolo
spausdami akseleratorių
pasiekė savajį dugną
svildami nesibaigiančių skaitymų maratonuose
skaito save
apie save
sau
skaito net išsiskirsčius auditorijai
skaito juos skaitančiuosius
bent kartą
bent tam
bent šiam
lenktynių trasos rate
pasibaigus lenktynių laikui
nustumti nuo pagrindinio kelio
amžini literatūriniių viražų pilotai
paišo aštuonetus
kiemo Shumacheriai
zuja aplink mane
po manim

Narciso FREIMANO nuotrauka

*manyje
kol galiausiai kliudau savo bolido ratais
jų rūdijančių sparnų didybę
ir pradedu garsiai burgzti
tarsi skaityčiau
save
apie save
sau
bent kartą
bent tam
nesvarbu kam
jeigu save
apie save
sau*

ligos istorija

*uzantasyje akmuo subrandintas mano paties inkstuose
vis dar auga vadinasi gyvas inkščia lyg sutvėrimas
reikalaujantis nervų netaisyklingos mitybos
arba gyvenimo būdo tarsi savižudybės
suplanuotos tiksliau nei chaotiškas prierašumas
dailiajai lyčiai pradedant motina baigiant
motina tapsiančia moterim irgi nešiosiančia užanty
mano pasėtą pyktį kojomis spardantį pilvą
vėliau duris ir kaimynus spardys kaip spardo šitą
dar dailią bet jau svetimą dar lyti bet tik tiek
kiek sugebės ištverti sąrēmius surakinsiančius
iš ūgenės skruostikaulius primenančius akmenis
jų briaunas taisyklingas augančias tarsi savaimė
dažniausiai iš pykčio ir inkstuose arba
vietose kur santykiai prasideda nuo lovos režimo
peraugdami į ligos istorijos naujai ikljuojamus puslapius*

Atodrékis (2011)

*Tai tik aktas gal meilės teroro atodrékio pirmstai
Išsiilgę atvéré pulsuojančio kraterio šliuzą
Kad iš moters prijuostės pabirtų vaikų klegesys
Taip našlaitės iš rankų ant šlaito iškritusios byra
Rodos įvykius lenkia ir lemia kitų likimus
Prieš atokaitai verpiant varveklų nutišstančius siūlus
Pranašystėm į virę dienas tartum nervams surišt
Nesulaukt išrišimo tarp gotikos freskų ir mūro
Sutrupės ir suaižės į laikiną ledą į laiką
Kai iš vystyklo pumpuro lapui išsupęs lopšinę
Surimuoji mintis bet ne tas kurios šaukiasi rimo
Sprogdini chlorofilą burnojo lyg cituotum medžius
Jų ošimo beprasmį vos girdimą aido signalą
Pasigavusios lūpos sudrėksta nors tai nebe tai
Ką atskleisti bandei ištaškytą tik drumzlinos balos
Ir jose atispindī palinkę elektros stulpai*

kirtis

*svaidžiaus žodžiais riebiais – artilerinėm salvėm pabūklų,
net konvojaus šunims rietė nosis, taip riečia nuo smarvės
po naktinio furšeto „kontoroj“, kur stovintį tardė.
plovė smegenis, sąžinę, spiritu girdė ir murkdė.
„prisiminsi net motiną, vystyklus keičiančią“, – sakė.
ir išties prieš akis kaip pasturgalis tąsyk vaidenos
užaugintas sūnus, pasodintas medelis ir namas,
o ant slenkscio grakštai moteris laikė rankoj molinį indeli,
dubenėli – nelyg pelenams skirtą saugoti urną.
degė kūnas nuo kirčių ir kraujo paraudės kaip krūmas,
užsidegės galulaukėj, arba trobelė, išleidus
pro ištrūkusį kaminą krosnyje kalintą ugnį.
gal tai buvo kaip ženklas, kaip kirtis lemingas, apjuosęs
žodį, draskantį gerklę rimbu, stoviniavo konvojus.
šalimaus moteris delnuose laikė gabalą molio.
šaltos rankos moters it šešėliai ant mano kaktos:
ko jai reik iš manęs? pelenų? – ak, tos moterys, – žodžiu,
reik jai žodžių švelnių, po kurių mirtinai nukraujuočiau.*

Jaroslavas MELNIKAS

Švento Valentino diena

Arūno BALTĖNO nuotrauka

Kaip šiandien pamenu tą dieną – dirbau akusere gimdymo namuose. Kitos priiminėjo gimdymus, o aš tik asistavau – paduodavau instrumentus. Paskui prie naujagimio rankutės ir kojytės pritvirtindavau specialias apyrankėles, kuriose būdavo nurodyti motinos vardas ir pavardė. Mūsų dideliuose gimdymo namuose daugybė moterų gimdydavo kartu: pasitaikydavo, kad ir po dešimt, tuomet net gimdymo palatų neužtekdavo. Tada tas, kurios gimdė nesunkiai, palikdavo paprastoje, prižiūrimas seseles.

Tą – švento Valentino – dieną, pamenu, mano nuotaika buvo šlykštis. Net galvojau neiti į darbą, apsimesti serganti. Bet tada būčiau gavus mažiau pinigų, ne visą atlyginimą, o mano materialinė padėtis buvo gana sunki. Be to, būtent tą ryta anksčiai anksčiausiai gavau Andrejaus – vokino, su kuriuo buvom užmezgę romaną (tai aš taip maniau), laišką. Kartu su juo jau pusmetis vaikščiojau į restoranus, kavines, baseiną ir išpratau, kad pagaliau „turiu vaikiną“.

Ne vaikiną – pripratau prie minties, kad turiu vyra! Būsimą vyra, savo vaikų tėvą. Galų gale ir aš, sulaukusi dvidešimt devynerių, ištekėsiu, būsiu kaip visos, o ne potenciali senmergė, kokia vis labiau jaučiausi. Dieve, kaip man norėjos šeimos.

Bet iš kur galėjau žinoti, kad vyrai gali taip elgtis, kad jie gali būti tokie žvėrys? Buva tikra, jog šiaip sau vyriškis nesivedžiotų marginos po kavines ir baseinus. Tiesą sakant, vienu metu ėmiau nesuprasti Andrejaus: kodėl jis vis mane vedžiojasi, skiria pasimatymus, o nieko daugiau nevyksta? Kai staiga jis pakvietė į savo namus „puodeliui kavos“, aš, kvaiša, apsidžiaugiau! Žinodama, ką gali reikšti „puodelis kavos“ vienišo vyro bute. Juk buvau tikra, kad tai mano būsimas vyras, mano vaikų tėvas. Jo pakvietimą priėmiau kaip patvirtinimą, kad esu ne šiaip sau maloni pašnekovė prie staliuko kavinėje, o mylima (taip, taip) moteris, būsima žmona, jo būsimų vaikų motina. Dėl to širdies gilumoje, nors ir bijodama laukiančio suartėjimo, buvau jam dėkinga už šį pakvietimą ir už tai, kad pasiūlės man kavos nesulaukė, kol ją išgersiu, o ēmė grabinėti mano kojas, aptemptas juodomis pėdkelnėmis, palindo po sijonu, parvertė ant sofos ir – pagaliau – prasiskverbė į mane. Atliko vyrišką darbą, išliedamas į mane savo sėklą: juokingai kaip eržilas, inkšdamas. Priimdamą ją spaudžiau jį prie savęs kaip pačią brangiausią būtybę, kaip brančią šiltą lėlę – savęs pačios dalį.

Dabar jau turėjau tvirtą pagrindą (taip aš, kvailė, maniau!) tikėti, kad neįsigalvojau, jog tarp mūsų „kažkas yra“. Galėjau dar abejoti, kol parasičiausiai vaikštinėjom po miestą, restoranus, teatrus. Bet dabar, kai „tai“ (ko bijojau ir siaubingai – tik dabar supratau – laukiau) atsitiko, kokių dar galėjo būti dvejonių, kad mūsų santykiai rimti? Kad mes, pradėję lytinį gyvenimą, būsime vyras ir žmona?

Bet jis nesiskubino man pirštis. Susitikinėdavome beveik kasdien jo bute ir beveik kasdien jis į mane išliedavo savo sėklą. Todėl nieko keisto, kad jau po poros mėnesių aš pastojau ir buvau septintame danguje iš laimės. Iki tol manyje dar, atrodė, likęs kažkokios abejonės šešėlis, bet dabar, kai mano iščiose buvo jo vaikas, jis visiškai išnyko.

Mane ištiko šokas, kai jam pranešiau naujinį, o vietoj džiugesio (aš, kvaiša, tikėjausi, kad jis čiups mane į glėbi ir ims sukti po kambarį, o aš, laimingai juokdamasi, jam sakysiu: „Paleisk mane, jautuk, nagi, liaukis!“), vietoj džiugesio to niekšo veide išskaičiau baimę ir net siaubą. „Tu ką, nesidžiaugiai?“ – paklausiau jausdama, kaip mane visa pripildo šaltis. „Ne... aš, žinoma, džiaugiuosi („žinoma, džiaugiuosi“ išlemeno žvelgdamas kažkur į grindis), bet...“ – „Kas „bet“?“ – „Atleisk, suprask, dabar ne laikas. Aš nepasirengęs.“ – „Bet jis jau yra“, – parodžiau į savo dar nepadidėjusi pilvą. „Tai nesunku organizuoti, – staiga jis ēmė berti žodžius greitakalbe. – Aš tau duosiu pinigų. Tau visai neskaudės, turiu pažįstamą gydytoją.“ – „Tu apie ką?“ – paklausiau nenuleisdama nuo jo akių. „Na, gi supranti... Negali dabar gimdyti. Tam reikia pasirengti, reikia laiko.“ Jis vapėjo kažką nesuprantamo, nelogiško, o aš žiūrėjau į jį ir... Nė nerandu žodžių, galinčių išreikšti tai, ką jaučiau. Tai buvo ir pasipiktinimas, ir pažeminimas, ir panieka tam bailiui, tam niekšui. „Bet tai juk tavo vaiskas!“ – pasakiau drebanciu balsu. „Aš suprantu, bet ir tu suprask. Esi dar jauna – gimdyti galėsi daug kartų. Jei nori, mes dar turėsime vaikų. Bet tik ne dabar. Dabar niekaip negaliu.“ Jis pasakė „negaliu“, tarsi pats būtų turėjęs gimdyti! Tie siog stovėjau ir gaudžiau orą. Nežinojau, ką jam pasakyti.

Paskui – siaubingos valandos, dienos. Kiek ašarų išverkiau, kiek minčių perkračiau. Aš, kvailė, pernelyg prisirišau prie to niekšo – visos mano mintys, svajonės, būsimo gyvenimo vizijos

buvo susijusios su juo. Neturėjau kitų vyriškių ir nieko nebesitikėjau. Suartėjusi su Andrejumi būdama 29-erių, iškibau, kaip sakoma, rankomis ir kojomis. O dabar viskas susiklostė taip, kad galėjau jį prarasti. Jei eisiu prieš jo valią. Tokios mintys ēmė suktis galvoje vėliau, po trijų dienų, kai atsitokėjau ir suvokiau, jog rizikuju su juo išsiskirti, jo netekti. Jei nepasidarysiu aborto, Andrejus, dėl to buvau tikra, mane mes. O jei pasidarysiu, tarp mūsų ir toliau viskas bus, kaip buvo. Ateityje, kai jis bus pasirengęs turėti kūdikį, aš pagimdysiu, ir ne vieną – mes gyvensime laimingai, kaip šeima, kaip visi normalūs žmonės.

Tai buvo nesiliaujantis vidinis monologas, nuolatinė malda, kurią kartoju nuo ryto iki vakaro, kol įtikinau save, kad taip ir bus ir kad kitos išeities nėra. O įtikinusi paskambinau jam ir pasakiau, kad sutinku. Jis nusivežė mane pas savo pažištamtą daktarą. Man padarė abortą, o paskui prasidėjo siaubai. Jau tikrieji. Nes tas „pažištamas daktaras“ buvo neaišku kas – jis kažką padarė ne taip, ir jau po dviejų dienų mane greitosios pagalbos mašina nugabeno į reanimaciją. Ligoninėje pašalino gimdą – net neatsiklausė. Negalėjau medikų paduoti į teismą, nes – tuo tikiu – kitaip būčiau mirus. Tai buvo vienintelis būdas išgelbėti man gyvybę. Jie, gydytojai, mane išgelbėjo.

Per visą laiką, kol gulėjau ligoninėje, tas niekšas né karto manęs neaplankė. Né karto nepaskambino. Dingo kaip skradžiai žemę. Išsigando, sužinojės, kas nutiko, pasekmį? Grįžau namo, o jis vis neskambino. Pati jam skambinti negalėjau. Tai buvo ne mano jégoms (be to, buvau ištitikinus, kad jis jau seniai pasikeitė numeri). Ką išgyvenau, viena sėdėdama bute ir galvoda ma, kad niekada negalésiu pagimdyti kūdikio, čia neimsiu pasakoti. Artėjau prie tos – švento Valentino – dienos, kurią paminėjau. Pagaliau turėjau eiti į darbą, man baigési nedarbingumas. Jau buvau besivelkanti paltą, kai paskambino ir įteikė registruotą laišką. Atplėšiau – ten buvo ranka parašyta: „Atleisk, bet aš nekaltas. Norejau, kaip geriau. Manau, mums geriau išsiskirti. Tau pervedžiau penkis šimtus dolerių. Andrejus.“ Ta kiaulė nusprendė atsipirkti penkiais šimtais dolerių! Labiausiai mane pagavo pyktis dėl to, kad jis net neparašė: „Esu kiaulė, bailyš.“ To trumpo laiško turinys bylojo, kad jis save laiko kilniu! Jis man penkis šimtus dolerių išsiuntė – sugriovė mano gyvenimą, atėmė iš manęs motinystę, paspruko kaip paskutinis bailyš, bet nusprendė parodyti kilnų gestą.

Mane, kai išėjau į gatvę, purtė drebuly. Drībo šlykštus sniegas su lietumi. Slinkau nematydama žmonių-sesēlių. Nieko nematydama. Stai-ga kažkas skaudžiai pastūmė petimi, išgirdau, jau už nugaras: „Kur eini, bl...! Reikia žiūrėti!“ Kū-nu tarsi srovė perėjo, émiau dar labiau drebéti. Tik priéjau stotelę, privažiavo sausakimšas autobusas, vos įsigrūdau. Važiavau, negalédama atsipeikėti, apimta šoko. Autobusas sustojo, mane émė skaudžiai stumdyti iš visų pusų. „Bl..., pa-sitrauk, ką, nematai, kad žmonės lipa? Ko akis išvertei?“ Kažkoks niekšas žiūrėjo į mane kaip į šiukšlę. „Nagi, judinkis, kale, gal amžinai čia kiurksoti susiruoše, bl...?!“ – jis pastūmė manę, ir aš vos neiškritau lauk, vos išsilaišiau, įsi-kiubi si i rankeną, kol jis prasibrovė. „Gal jūs iš tiesų geriau būtumėt išlipusi“, – kažkokia sena ragana pašaipiai žvelgė į mane.

Vos nusivilkau iki gimdymo namų. Ir čia laukė tai, kas viršijo mano jégas. Nežinojau, ką pajušiu, pamačiusi gimdančias moteris. Jų tą dieną kaip tyčia buvo tiek, kad gimdė visur kaip katės – viena net koridoriuje. Trūko vietų. Iš visų pusų rėkė ir vaitojo. Visi aplink bégiojo, nespėdam priimti naujagimių. Šitoje gimdymo karalystėje staiga supratau, jog šiamė pasaulyje esu tušciažiedė, atskalūnė, ne moteris. Né vienas vyriškis nepanorės gyventi su manimi, neturincia gimdos, su neaiškios lyties būtybe. „Ko stovite?! Eikite padėti daktarui Vitkui, jis trečioje palatoje, ten dvyniai!“ Ant manęs iš visų pusų rėkė, nes neatliku savo darbo. „Eikite pas daktarą Vitkų!“ – šaukė stora, šiurkštoka skyriaus vedėja, stebelydama kiauliškomis akutémis man į tarpuakį. Tylédama nuéjau į trečią palatą.

Ir štai kaip šiandien pamenu – nunešusi ką tik gimusius dvynius į palatą, kur jie visi, penkiolika naujagimių, gulėjo kiekvienas savo lovytėje, aš staiga, likusi viena su šia armija rėkiančių, šnopuojančių, čepsinčių gyvūnų (Dieve, kaip norėjau, kad vienas jų būtu maniškis!), kažkur nusmegau. Visiškai. Labai giliai. Matyt, kančia irgi turi ribas. Kažkas man nutiko – akimirką tapau kitu žmogumi. Nesuvokdama, ką darau, nusegiau apyrankes nuo kažkurio kūdikio rankutės ir kojytės ir perkéliau ant kito kūdikio rankutės ir kojytės – jis gulėjo už dviejų lovų (kodėl būtent už dviejų?). O to kūdikio apyrankes užsegiau pirmajam. Pakeičiau vietomis lenteles ant lovytių. Ir greitai išėjau.

Kas pasakys, kodėl taip padariau? Nors nuo to laiko praėjo keturiasdešimt metų, negaliu atsakyti į šį klausimą. Nors... galbūt ir galiu. Tiešiog norėjau atkeršyti. Atkeršyti pasauliui, kuris mane privertė taip žiauriai kentėti. Tegul ir jie pasikankina! Ne aš viena. Tą akimirką, kai keiciau apyrankes, pirmąkart, nors tik sekundei, tarsi tapau savimi – pajutau savyje jėgą. Tai buvo likimo jėga. Buvau ne paminta auka, besiraitanti iš skausmo ir kelianti gailestį. *Pati buvau jėga – pati buvau likimas.* Kažkieno likimas. Tų moterų, kurios, nieko neįtardamos, nuo šiol auklés ne savo vaikus. Tuos, kurie niekada nepažins savo tikrosios motinos ir tévo ir laikys jais visiškai svetimus žmones. Aš buvau pikta jų lemtis. Kažkas stipresnis už mane tada vadovavo, pastatydamas mane ant kojų, pagaliau suteikdamas valios gyventi. Taip, aš turėjau padaryti kažką blogą – atsakyti pasauliui blogiu į blogį – kad nežūciu, rasčiau po kojomis atramos tašką.

Kai tik tai padariau, lieviausiai taip stipriai kentėjusi. Artimiausiomis dienomis kilo kitų jausmų. Be abejo, jie irgi buvo ne iš malonių – są-

žinės priekaištai, baimė, gailestis. Tačiau tai jau ne ta siaubinga mane alinus kančia. Kamavo sąžinės priekaištai, bet ne siaubingas pažeminimas. Dabar su pasauliu tarsi buvau atsiskaičiusi – jis mane užgavo, aš jį. Ir dar neaišku, kieno smūgis buvo stipresnis.

Mano likimas susiklostė stebuklingai – praejus viso labo mėnesiui sutikau žmogų, kuris ta-po mano gyvenimo draugu. Tarsi kažkas piktas, vedžiojės mano apyrankes keičiančią ranką, atsidėkojo man. Nepasakosiu, kaip susipažinome, kaip viskas klostėsi, nes tai jau visai kita istorija. Svarbiausia, kad tas vyriškis, į kurio glėbi puoliau kaip į motinos glėbi puola verkiantys vai-

kai, sužinojės apie mano bėdą, apie tai, kad neturiu gimdos, ne tik manęs nemetė, o atvirkščiai, nuramino, pagailėjo, pasakė, kad esu jam svarbi pati. Netikėjau savo ausimis. O jis nemelavo. Po dvejų metų pasiėmėme iš vaikų namų kūdikį. Paskui dar du.

Šiandien, apsupta vaikaičių, jau pražilusi, bandau suprasti: kas aš ir kodėl tada, švento Valentino dieną, tai padariau. Juk greitai numirsiu, ir Dievas manęs paklaus: dėl ko tu tai padarei, dukra mano? Turiu žinoti, ką Jam atsakyti, kai parklupusi ant kelių raudodama prašysiu Jo – švytinčio virš manęs ir nemirtingo – atleidimo.

Narcizo FREIMANO nuotrauka

10 Kūryba

Alfas PAKĖNAS

Keletas eskizų Vandos Zaborskaitės portretui

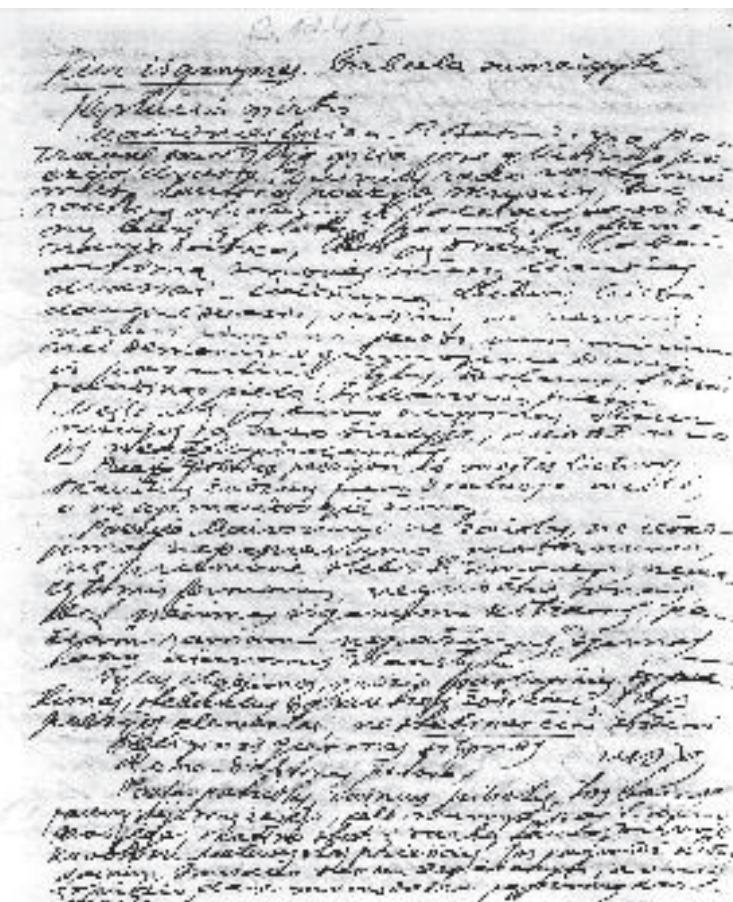

Prof. Vanda Zaborskaitė savo namuose. 2007 m.
Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Kartais pamanau, kad laikas pradėti rašyti prisiminimus – gyvenimo kelyje sutikta daug įstabių, savitų, talentingų, o svarbiausia – tapusių savotiškais mokytojais, pripildžiusiais mano gyvenimą šviesos ir džiaugsmo, davusiu tiek daug mano sielai, žmonių. Atsiminimai – lyg tas beržas pavasarį: tik užgauk kokiui aštresniu daiktu jo kamieną, ir pradės kapsėti sula. Štai jau kurį laiką profesorės dukters lituanistės Virginijos Stonytės pakalbintas parašyti atsiminimus apie Vandą Zaborskaitę, galvoju apie šią šviesią asmenybę ir aukštaitiškai nuoširdū žmogų bei studijas jaunystės mieste Vilniuje. Nors nuo tų laikų praėjo beveik 40 metų, tie žmonės, išvykiai, studentiški nuotykiai, romantiškos kelionės ir paustovskiškos klajonės tebežaižaruoją atminty ryskiomis spalvomis.

Ir dabar, kai rašau už langų linksmai siauriant baltutėlei gruodžio pūgai, prieš akis iškyla visai kitoks – pavasariškas – vaizdas: Studentų gatvele, apsodinta liepaitėmis, į paskaitas ateina dėstytoja V. Zaborskaitė. Laukdamas su bendrakursiais paskaitų, ją, žingsniuojančią į institutą, mačiau daugybę kartų. Ir saulėtais rytais, ir per lietu, ir ruškaną rudenį. Ir žiemą. Prisimenu, kažkodėl būdavo baisu, kad ji lipdama laiptais nepaslystyti. O štai stoviu Lietuvii kalbos ir literatūros fakulteto (antrame aukšte) fojėje ir žiūriu pro atidarytą langą. Matau gležnų, mergaitišką liepu žalumą (buvo gal gegužės pabaiga) ir besiartinančią profesorę, apsirengusią melsvos spalvos kostiumeliu. Užlipus į antrą aukštą, praeidama ji kaip visada droviai šypsteli, galvos linktelėjimu pasisveikina su vienais ir, tarsi nelaukdama atsako, nuskuba koridoriumi katedros link.

I Pedagoginių institutą istojau 1970-aisiais. Vėlyvą tų metų rudenį mirė dėstytojas Kazys Umbrasas, vėliau pagarsėjusios prozos knygos „Kairionys“ autorius. Alfonsas Nyka-Niliūnas savo dienoraščiuose yra užsiminęs, kad tai pati geriausia sovietmečio laikų prozos knyga. Antrakursiams lituanistams K. Umburasas skaitydavo *Literatūros mokslo įvadą*. Būtent jį pakeitė, kaip vėliau sužinojome, su kitaikis keliais perdėm lietuviškos dvasių dėstytojais ir lietuviybės puoselėtojais iš Vinco Mickevičiaus-Kapsuko universiteto atleista dėstytoja lituanistė V. Zaborskaitė. Kai ji pradėjo mums dėstyti šią discipliną, tada ir susitikome pirmą kartą. Vėliau – kiekvieną savaitę po dvi valandas klausydavome jos paskaitų. Be to, vėliau profesorė vedė kai kuriuos kūrybinius seminarus, vadovavo SMD – studentų mokslinei draugijai, kurio-

Prof. Vandomos Zaborskaitės rankraščio faksimilė.

je teko dalyvauti ir parašyti keletą referatų. Iš tų laikų turiu profesorės padovanotas dvi knygas su jos nuoširdžiais, lakoniškais autografais – „Eilėraščio meną“ (pirmąją laidą) ir liaudies dainų sutelktinę „Druskininkų dainos“.

Profesorė V. Zaborskaitė mėgo daugelis studentų. Nors dėstė, galima sakytį, sausą ir nuobodoką dalyką, auditorija visada buvo pilna studentų – kaip kadaise, prieskario laikais, anot amžininkų atsiminimų, Vaižganto paskaitose. Jau tuo metu Pedagoginiame institute ji buvo tarsi maža legenda – patylom iš kitų dėstytojų, ypač iš grupės kuratoriaus Rasimavičiaus, sužinojome jos išmetimo iš universiteto istoriją, kuri galbūt pirmiausia ir kūrė tą legendą. Tada profesorei buvo apie 50 metų. O štai dabar, gruodžio 24-ąją, su kaktų 90.

Profesorė pasižymėjo labai gera iškalba – dėstyto-

jui tai didžiulė Dievo dovana. Klausydavome jos su malonumu. Tarsi ir dabar girdžiu aiškų, dalykišką, minkštai skambantį jos balsą, taupius, bet daug pasakančius ir atskleidžiančius dalko esmę, žodžius. Matau, kaip profesorė rankose laiko akius tamsiais, masyviais rémeliais, kuriuos užsidėdavo tik tada, kai cituodavo tekstą – eilėraštį ar prozos fragmentą. Kartais juos idėdavo į juodos spalvos déžutę, kuri gulėdavo ant stalo, šalia jos konspektų. Taada ją paimdavo ir kalbėdama laikydavo rankoje. O kalbėdavo raimai, mažai gestikuliudama. Daugelį eilėraščių skaitydavo iš atminties, ypač Vytauto Mačernio, Vinco Mykolaicio-Putino, Juditos Vaičiūnaitės ir Justino Marcinkevičiaus. Labai aukštai vertino Marcelijaus Martinaičio, Vlado Šimkaus ir Jono Juškaičio kūrybą. Na, o J. Marcinkevičių ypač mylėjo. Iš profesorės lūpų mes, studentai, pirmiausia ir išgirdome jo baladžių poemą „Devyni broliai“, kurioje poetas išsakė tai, apie ką tuo metu dar nebuvo galima kalbėti. Apie rezistenciją, „miško brolius“. Kai trečiame kurse reikėjo rašyti kursinį darbą, prof. V. Zaborskaitė man pasiūlė išsigilinti ir pagrindinti šią baladžių poemą. Jaunam žmogui tai buvo nelengva užduotis, nes pats poetas šiam kūrinyje daug kas užkodavo, išsakė metaforomis ir palyginius. Bet šis darbas, kad ir studentiškai naivus, paprastutis, man buvo labai artimas, tema gerai žinoma (iš tévų ir kaimynų pasakojimų ilgais žemos vakarais nuo pat vaikystės, kai būdavo kalbama apie miškinius) – skaudi, visada ypač dominu-

si. Todėl dirbau iš širdies. Dažniau susitikdavau ir aptardavau savo darbelį su profesore ir, dideliam mano džiaugsmui, jos rūpesciu susipažinau su pačiu poemos autoriumi – poetu J. Marcinkevičiumi.

Už daug ką esu dékingas profesorei V. Zaborskaitėi. Pirmiausia – iš studijų laikų. Domėjausi egzodo literatūra, o jos gauti tais laikais buvo sunku – beveik neįmanoma. Besilankydamas Respublikinės bibliotekos (dabar – M. Mažvydo) Lituanistikos skyriuje, sužinojau, kad galima patekti ir į ten esančius specfondus, tik būtinas instituto vadovybės leidimas. Pasakiau apie tai profesorei. Jos dėka netrukus tokį „popierių“ gava ir galėjau laisvai naudotis spec. fondų paslaugomis. Ištisias dienas praleisdavau lituanistinėje skaitykloje. Su pasigardžiavimu skaičiau Henriką Radauską, Vincą Ramoną, Antaną Škémą, Bernardą Brazdžionį, dar prieskario laikais į lietuvių kalbą iš-

verstą Friedricho Nietzsche's „Šitaip kalbėjo Zaratustra“... Daugybę eileraščių išsirašiau į bloknotus ir vėliau, jau dirbdamas mokykloje, mokiniams skaitydavau išeivijos poeziją. Tai ir jems, ir man pačiam teikdavo didelio džiaugsmo. Dėkingas profesorei ir už paskaitas apie Maironi, kuris jai buvo poetiškumo esmės reiškėjas ir etalonas. Ir dabar prisimenu profesorės žodžius, daug vėliau jos užrašytus kažkurioje ese apie klasiką – kad reikia susikaupti ir išiklausyti į save, idant pajustume, kaip giliai mumyse gyvena Maironis. Dainuojantis jo kūrybos šulinys, kurio vanduo iš gilių labai skanus, tyras ir skaidrus.

Vaižganto kūrybą mums dėstė docentė Aldona Vaičiūnienė – visados besiypsanti gražaus veido moteris. Kaip pati juokais sakydavo, „gyvenant su trim nabašinkais“ – Kudirką, Šeiniumi ir Vaižgantu. Gražiai, linksmai dėstydavo. Tačiau tikrą Vaižganto kūrybos dvasią pajutau, o galbūt įtvirtinau savyne, po daugelio pokalbių apie šį aukštaičių rašytoją su prof. Vanda Zaborskaite.

Tik vėliau sužinojau, kad ji pati buvo grynuolė aukštaitė. Kad jos abu tėvai aukštaičiai. Tėvas kilęs iš Svėdasų, o mama – nuo Kupiškio. Apie tai ji placių papasakojo, kai dirbdamas Vaižganto muziejuje 2007 m. balandžio mėnesį apsilankiau kartu su kollega Zenonu Baltrušiu jos namuose Vilniuje Tverečiaus gatvėje. Tada atrodė, kad patekome į tikrą, jaukią biblioteką – butas buvo pilnas lentynų su knygomis. Linksmu lojimu mus sutiko šunelis Topas. Pirmiausia prakalbome apie profesorės tėvus – V. Zaborskaite papasakojo, kad abu jie buvo Panevėžio vaistininkai, nors tėvas Juozas Zaborskis visa širdimi buvo prisirše prie žemės. Ir vaistininku dirbo tik todėl, kad svajojo nusipirkti savo žemės. Taip ir buvo – įsi-gijo sklypą prie Krekenavos, pradėjo kurtis, pasodino didelį sodą, pastatė namą, bet teko viskā palikt, nes užėjo tarybų valdžia ir atėmė žemę. „Tėvas labai mėgo staliaus darbus, meistravado. Yra išlikę jo darbų. Augino balandžius, buvo medžiotojas, laikė du medžioklinius šunis. Vienas buvo vardu Garsas, kitas – Aidas. Dažnai važiuodavo medžioklē ir parvezdavo sumedžiotų kiškių. Juos pirmiausia palaikydavo prienėj, kaip pats sakydavo, papūdydavo, kad netrenktų vėju, o tada mama paruošdavo ir patiekdavo su burokeliiais. Būdavo labai skanu. Mama Kamilija kilusi iš Alizavos. Mergautinė pavardė – Virbickaitė. Buvo labai turtingos prigimties moteris, veiklos žmogus. Sukūrė gražią namų aplinką, itin rūpinosi namais. Mama mirė 1976 m. – apie savo tėvus pasakojo profesorė.

Taigi daugiau ar mažiau su profesore V. Zabors-

Prof. Vanda Zaborskaite su vyru istoriku
Rimantu Vébra.
Asmeninio Virgilijos Stonytés archyvo
nuotrauka

kaite bendravau studijų laikais. Vėliau buvo ilgokas tylos laikotarpis, bet dažnai ją prisimindavau. Pasakodavau mokiniams, pamokose remdavausi Jos darbais, sekldavau kūrybinį kelią ir intensyvią visuomeninę veiklą. Be to, tai buvo žmogus, kurio negalima pamiršti. Ir nepasiilgti. Todėl, kai tik pradėjau dirbtį Maironio lietuvių literatūros muziejuje, iš karto atgaivinau seną ir nostalgija dvelkiančią pažintį. Atsirado įvairių pretekstų susitikti bei pasikalbėti su profesore – jau visai kitokiais negu studijų laikais.

Gruodžio 27-ją sueina dveji metai, kai profesorė V. Zaborskaite išėjo į Amžinybės slėnius. Bet mano atminty ji visada išliks tokia, kokią matydavau einančią pas mus, kartais nedékingus studentus, gatvelėje žydingi ir kvepiant Žvėryno alyvoms. Nedidelio ūgio, susikaupusi, kartais su šypsena pažvelgianti iš šalies geromis, didelėmis aukštaitės akimis...

Prof. Vanda Zaborskaite su Vaidotu Dauniu (kairėje) ir Tomu Venclova. 1990 m. JAV.
Asmeninio Virgilijos Stonytés archyvo nuotrauka

Vanda ZABORSKAITĖ

Maironis kintančiame laike

Maironis matomas iš vis didėjančios laiko dis-tancijos. Jo vaizdas tampa vis reljefiškesnis: ryškios pagrindinės linijos, ištirpdančios neesminės detales, skaidrios proporcijos, gerai ižvelgiami santykiai tarp visumos ir atskirbybių – kas yra pagrindinės kūrybos temos, o kas papildantys, praturtinantys smulkesni motyvai.

Kartu tas vaizdas nerá statiskas ir nekintantis. Besikeičiantis laikas iškelia ir suaktualina tai vienam, tai kitus jo poezijos atžvilgius: buvo laikai, kai svarbiausios atrodė Maironio Tévnės meilės dainos, buvo – kai satyros, buvo, kai labiausiai traukė gamtos ir meilės lyrika. Prieš keliolika metų Maironio posmuisi skambėjo visa Lietuva, o pasukui jis tarsi pavargo ir nutilo. Bet taip ir turėjo būti. Klasikinės vertybės – o Maironio kūryba tokia ir yra – turi ypatybę ramiai slūgsoti kultūros pamatuose ir naujai atginti kaskart kitais pavidais. Dabar atėjo laikas, kai Maironis atgyja ir gyvena daugelio jų mylinčiųjų sąmonėje ir širdyse – labai asmeniškai ir individualiai, pasirenkant sau brangiausius, reikšmingiausius ir gražiausius eileraščius, sudarant tarsi asmenines mažytes antologijas, kartkartėmis vieną teksto pakeičiant kitu, papildant rinkinį kokia nauja, anksčiau kažkodėl nepastebėta grožybe.

Ką aš pati sudėčiau į tokią asmeninę antologiją? Visų pirmą – „Ant Drūkšės ežero“, vieną gražiausiu meilės eileraščiu visoje lietuvių poeziuje. Dar – meilės elegiją „Sudieu“ („Ir vėlei tavo liūdno veido neberegésiu aš ilgai“). Beveik visą gamtinę lyriką – „Nuo Birutės kalno“, „Rigi Kulm“, „Vakaras ant ežero Keturių Kantonų“, o ypač – „Užmigo žemė“. Man labai gražūs eileraščiai „Tévnės dainos“ – skaidrus ir paprastas iki naivumo, geometriškai taisyklingas, o vis dėlto persmelktas tikro jausmo. Ir pagaliau – trapus muzikalus sonetas „Troškimai“.

Šalia to – gražiausios Juozo Naujailio ir Česlovo Sasnausko dainos pagal Maironio žodžius: „Už Raseinių, ant Dubysos“, „Lietuva brangi“, „Kur bėga Šešupė“. Tai ramus ir gilus patikinimas, kad Maironis yra tavo kultūrinės sąmonės viena iš pagrindinių atramų, neatskiriamą visų mūsų tautinės tapatybės dalis.

Alfonas Nyka-Niliūnas, dar kartą perskaitės Maironio lyriką ir poemas, sako supratęs, „kad negalima Maironio skaityti nuogomis akimis, kad ji reikia skaityti kaip kažką šventą ir neliečiamą, priimti kaip komuniją; kad atskirdamas jo eileraščių tekstus nuo gilių į mūsų dvasią įdainuotų melodijų, aš juos lyg ir nurengčiau ir nebeturėčiau teisės į juos žiūréti nuogus...“ (Dienoraščio fragmatai. 1938-1975, p. 401).

*Manau, kad A. Nyka-Niliūnas teisus.
2002.10.17.*

*Iš rankraščio.
Tekstas spausdinamas pirmą kartą.*

12 Kūryba

Neringa BUTNORIŪTĖ

Sumanis galia veikti

Atsivertus Artūro Valionio eilėraščių knygą „Apytiksliai trys“*, pasitinka ne turinys, bet skaitymo instrukcija: „Sekite vidinius ženklus ir nuorodas / Eikite paskui nuo jautą / Keliaukite tiesiai ir iš eilės / Vartykite atsitiktinai“ (p. 5). Supranti, kad šį kartą tau viesai leidžiama viskas. Ši knyga paklūsta savarankiškai tekštų tvarkai. Atskleisdamas galimus poezijos vertymo būdus A. Valionis sumaišo eigą, regi, kad „Vario burnų“ padedamas pakenka netolygius šriftus, primėto išnašų, skirtų ne vien paaškinti, bet ir sukurti teksto tekste principą. Negana to, poetas leidinyje apie pirmąjį įspūdį prabyla anksciau, nei spėtų prasizioti vertintojas:

*Artūras rašo negražią
grožinę literatūrą
ar negraži vis dar groziné,
ar groziné negali būti negraži?*
(p. 7)

Nereikia nė teisinti arba teisintis – visaip gali būti knygoje, kurioje, rasi, gyvenimą nusakys įvairūs žanrai (aprašymo, epitafijos arba viešosios kalbos perrašai), bus siek tiek brūkštelėta ir apie kartais (ne)juokingą egzistavimo būklę. Tačiau neverta kalbėti apie išankstinių autorius išsišokimą, demonstruojamą pašaipa, piktnaudžiavimui nerasytais rašymo dėsniais ir skonio suvokimu. Lyg kaltas būtų tik jis arba gyvenamasis laikas. Gal dar postmodernizmas. Juk ne visada aišku, kokių prasmų nepašyksti poeto įvardytos mielosios ir malonėjii skaitojai, į lentynas grąžinantys savų išnašų, brūkšnelių, redakcijų, atsitiktinių lapelių (matyt, mainais į kokį išplėštą eilėraštį) pripildytas knygas (žr. galimą pavyzdį). Taip irgi kuriamos papildomos marginalios potekstės.

Anot vieno teksto, „Vaizduotė – patikimiausia apsauga nuo atminties / genycianido (...) Vaizduotės atminciai nebūtina dokumentika“ (p. 91). Užrašyta ir savaičių išsesėta. Eilėraščiuose veikiantis „as“ nutolės nuo tiesioginio autorius atitikmens, tačiau absolūtai savęs neatmetta. Knygoje publicuojama kažkur ne Lietuvoje buvusio autorius nuotrauka, įterptas „labaimažoartū“ tekstelis (beje, taikliau paprastumu išties būdingas „dideliamarturū“), kurį užrašė močiutė, o įžanginės leidinio eilutės išduoda: „Mano tévas ir mano motina / turi Artūrą“ (p. 7). Paaiškėja: ne aš turiu, o kitų poveikis – esu čia kažkuo détas, bet tik per kitus. Sąmoningai išryškinamas savarankiškas santykis su tekstu ir tame atsigréžiama ne į save, o per distanciją

stebimas situacijas bei aplinkybes (literatūrines taip pat). Remiamasi sokratiškosios ironijos palikta galimybe nieko iki galio nežinoti, tačiau vis tiek turėti teisę komentuoti:

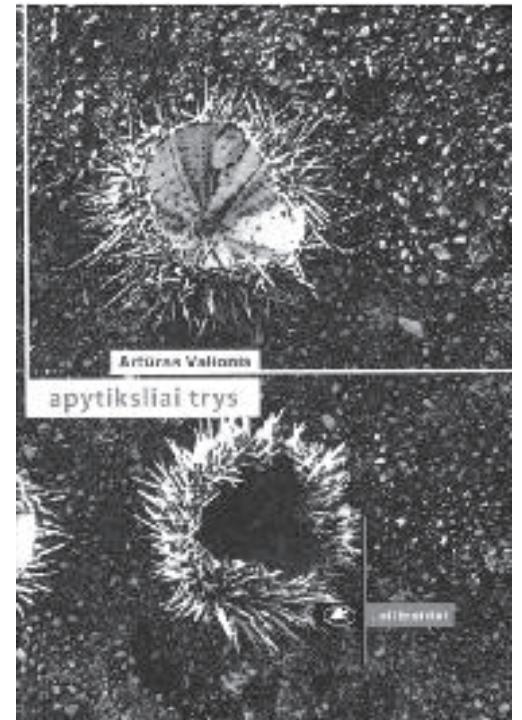
*Bukutis, man nepažinaus pasaulio simbolis, gieda po langu aš nežinau, ar tai apskritai Bukutis, ar tokie bukučiai kaip jis apskritai gieda. Manau, kad ne.
Bet jis gieda, simboliškai*

(„Kol gegutės kosėja tercijom“, p. 71)

Apskritai A. Valionio eilėraščiuose esama iroñiskos neatitikties tarp buvimo ir atrodymo: „Aš vaikštai palei mėlyną baltijos jūrą / (...) / Aš vaikštai palei žalią baltijos jūrą“ („turinė poezija / Gotlandas lapkriti“, p. 32), „iškilus šio / miesto barokas // negrabus debesų / beždžioniavimas“ („menotyros pradžiamokslis“, p. 43), „suvokiam, kad / esam laimingi; / (...) / beliko: išmokti jaustis tokiaisiai“ („deja vu“, p. 75). Tai beveik nuolatinė būsena, tad skaitant tekštų realybę, trūkčiojantys egzistencijos ryšiai nuolat kelia abejonių ir nepasitikėjimą. Visa tai tampa viena iš „Apytiksliai trys“ vienijančių gijų. Šiam įspūdžiui sustiprėti padeja ir netolygiai suformatuoti tekstai su pastabomis, kurios kartais ir visai nepraplečia žinojimo. Pripratus prie susubjektyvėjusios poezijos, toks nuotolis kelia instinktyvų norą kridenti, neleidžia A. Valionio tekštų priimti rimtai, nors tokios išnašose paliktos eilutės gali (ir turėtų) nuskambėti santūriai: „tamsesnis gymis / nelaiduoja / šviesesnio myrio“ („išrašas: trūkumai*“, p. 44). O kur dar skaitant atsirandantis įkvėpimo ženklioris „^“ – kandus įsijautimo į eilėraščio situaciją sufleris (eil. „Trumpai apie dujas“). Lyriškesni tekstai sumaketuoti taip, kad formaliai primintų įprastesnę tokio pobūdžio eilėraščio išraišką, dažniausiai aprėngtą pasviruoju šriftu, – tai beveik visuomet haiku. Senas tradicijas išlaikė žanras paklūsta ir šiuolaikiniams kontekstui, kuriame neprivalu atskleisti subjekto vaidmens, – jis tradičiškai ištirpsta:

*Saulės suolelis.
Vaikas. Vaikymas. Varnos.
Apytiksliai trys.*

(p. 8)

Taigi knygoje norma apnuoginti kūrinio *padrumo* faktą, o su juo ir kylanči netikrumą, kuris dažnai tarsi neleidžia įsijausti. Tačiau čia išnyra paradoxas: eilėraščiai ne vien kelia nuostabą ar šypseną, bet ir įtikina tvarumu.

Gali pasiroti, kad kurti pojūcių, emocijų istorijas A. Valionis atsisako, tačiau jos visad slypi šalia, tik nereiskiamos tiesiogiai kā nors sudvasinant. Pavyzdžiu, bergždžia komunikacija su transcendencija ganėtinai taikliai ir skausmingai atskleidžia eilėraštyje „Kai kas nors ne laiku numiršta“: „diewo vaizdas yra 100 Hz / skystųjų kristalų ir plokščias // plokščias, sakau gi / skystųjų kristalų // plokščias / absoliuciai“ (p. 67). Tekstuose prie žmogaus neretai artinamas per daiktą, atvaizdą – tai aiškūs gyvenimą bei būti išryškinantys pėdsakai.

Bene įdomiausiai „Apytiksliai trys“ atsiveria, jei į leidinį žvelgi kaip į diskursų lauką. Kalba nėra tik rašančiojo instrumentas – A. Valionio kūryboje ji yra veiksny, susiejantis įvairiaprasmius požiūrius. Eilėraščiuose neapčiuopiamą įkvėpimą keičia nugirstos ar internte paklydusios pokalbių nuotrūpos, kalbos štampai ir niuansai, iš kurių A. Valionis užrašo įžvalgius tekstus. Pavyzdžiu, fiksuodamas archajinės, tarsi prieš porą šimtų metų užrašytos kalbos panašumą į šiandieninę rašytinę naujakalbę, o kartu pateikdamas savo Dievo-veido „etimologiją“:

*kai d i e w a s
žvelg
weidrodin
reg
sav veid*

(„Schizma“, p. 12)

A. Valionis nepraleidžia vaikiškai nuskambančių apsižodžiavimų, rimų, kurie savaimė ima kurti dar vieną teksto planą: „mano diewas neturi vardo / bet jei sutiktum – / pažintum iš karto? / iš kardo?“ („eks-kursija“, p. 28), „Nuo širdies nuriedėjo akmuo. // Nuoširdžiai? / Nuoširdžiai // Kliudžiai? / Kliudžei“ („Lyg abuolys nuo abels“, p. 86). Poetui medžiaga tampa viskas, kas mūsų kalboje įaugę arba dar tik geraja ar blogaja prasme, visokioms įtakoms veikiant brėsta, ir tam parodyti nereikia aptakių metaforų.

Nukelta į 13 p.

Jurgis GIMBERIS

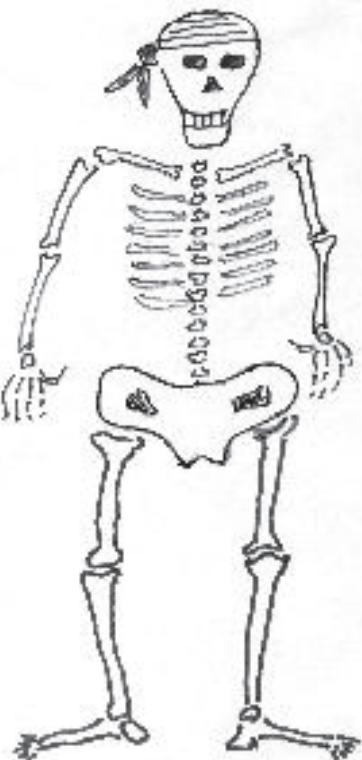
URUBAMBA

Tam tikra prasme blogo oro nebūna. Viskas sąlygiška...

De Selbis sako, kad Žemė yra dešros formos. Tam tikra prasme nesu bukagalvis, bet aš tuo abejoju.

Senos problemos – bandymai susikalbėti... Aistringas troškinas įrodyti kitam mokesčių mokėtojui, kas yra kas... Ta prasme prieita iki to, kad daugelis mano, jog kitoje tos „dešros“ pusėje yra Pietų Amerika. Kuo čia dėti pietūs, norėtusi paklausti. Šiaip ar taip, jeigu taip būtų, akivaizdu, jog ten esantys nukristų į Tartarą. Apskritai visiška nesąmonė sakyti „ten esantys“, nors ir neįmanoma būtų sakyti „ten nesantys“. Migla ir pinklės, broli mano, dešros kultūroje...

Tiek to, sakykim, vis dėlto Pietų Amerika yra, ir ten teka tokia upė Urubamba. Tai gali būti, kad joje plaukioja miriadai mėsėdžių žuvų piraniju. Sakau „gali būti“, bet tikrai nežinau. Tačiau dėl visa ko skersai Urubambą laisvu stiliumi plaukti nepatarčiau, nes į kitą krantą mokesčių mokėtojas gali išlipti vienais griauciaisiais...

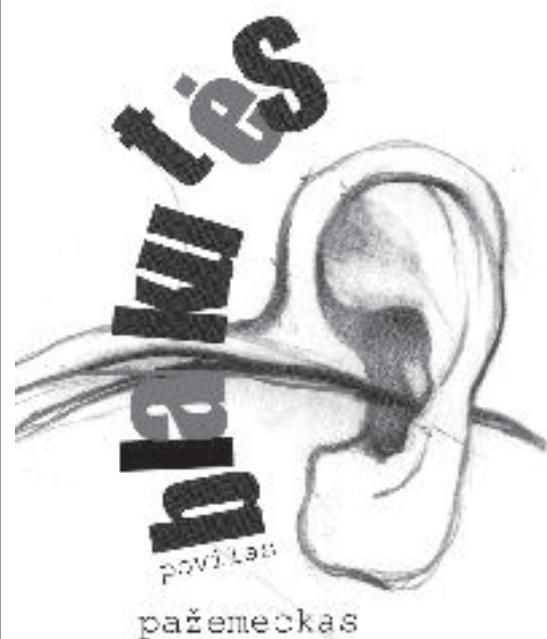

Ot taip jam ir reikia būtum... dievaži, kažkaip negrabių pasakiau „reikia būtum“, lyg būčiau iš Vilniaus ar iš Kėdainių, geriau būtų sakyti – ir gerai būtų, kad tos piranijos broli mokesčių mokėtojų apgraužtu, nes nėra jokio reikalo per urubambas plaukioti, kai čia pat po ranka Nemunas, mūsų upių tėvelis, ir Neris, mūsų upių motutė, o mokesčių mokėtojas, galvą pametęs, veržiasi kažkur prie Urubambos, prie Limpopo, galai žino prie ko, prie Temzės ir panašiai... Nechér, kaip sakyti vis dar pasitaikantis poliglotas, ta prasme, kartoju, nėra jokio reikalo – kur moki mokesčius, ten ir plaukiok. Ir čia banga bangelė gėna, vėjelis plaukus tau šiurena, ir čia mėlyna spalva dangaus, kaip akutės brangaus arba geltona it delčios, nelyg akutės brangios, ir čia, vienu žodžiu, galima eilėraščius rašyti, juoba kad turim pavykusių pavyzdžių. Kad ir pavyzdžiu: kirbin birbin tėvas pačią, kad atsuktų dubcę placią. Kitose šaltiniuose „dupce“ su „p“. Žodynuose nei vieno, nei kito nėra, aplinkraščiuose – „neteiktina“. Atlikus tyrimą paaškėja, kad žodis kilęs iš lenkiško „dupa“, tai yra „sėdynė“, bet ne ta, ant kurios sėdama, o ta, kuria sėdime, vadinas, neteiktina... deja... Štai tau ir poezija, taip ir norisi kartoti paskui televizorių, tai yra kirčiuoti paskutinį paskutinijį skiemeni, „poezija“, paskui juoktis nelyg pamiseliui „cha-cha-cha“ ir „cha-cha-cha“ tarsi Saliapinui, buvo toks anais laikais mokesčių mokėtojas, Kipro Petrauskas draugas ir „Metropolio“ lankytės, pasitraukė į Vakarus... Ko norėt, Saulė ir ta į Vakarus. Traukos jėga – mirtina galybė. Seniai sakiau, mokesčių mokėtojau, negulėk tarpdury – gali ciongas pertraukti.

Ale kur čia cimusas? „Cimusas“ šiuo atveju – tai tas pat, kas „cvekas“ arba „pakastas suo“, arba „razina“, arba „pipiras“, arba „gudrybė“, arba „esmė“, arba, kaip jau antrą kartą minimi anglai nuolat sako, – „the point“. „The point is“, kad gulési tu tarpdury ar ne, vis tiek tau paskutinės kelnės bus nutrauktos, plauksi per Urubambą ar ne, vis tiek liksi vienais griauciaisiais. Kodėl? Todėl.

Todėl, kad bet kurioje sutartyje, taip pat ir visuomeninėje, yra kriziniams atvejams įrašytas punktas, kuris vadinas „fors mažoras“. Išvertus į mokesčių mokėtojų kalbą tai reiškia: „Dedama į puodą višta jau turi būti nupešta.“ Basta.

Ir vėl norisi kalbėti eilėraščiais – mums ir vasařai, ir žiemą basta, basta, kur dairais, ir taip toliau...

BLAKUTĖ: kas nustatė, kad naujas sunų édalas yra dar skanesnis?

Abstraktaus mąstymo čempionatas.

Pašarinės dujos.

Cestertonas šaipėsi: tada pasirodys jaunas perbales poetas avinėlio garbanom.

Pasirodė naujas poetas: dar ne drugelis, bet jau ir ne višras.

Gal ir gerai, kad vaikų negalima išprotauti.

BLAKUTĖ: aš taip ilgai gyvenu pasaulyje, kad dar prisimenu padorius žmones.

Kartą viena ministriénė išėjo elgetauti...

BLAKUTĖ: geriau žvirbliukas saujoj negu antelė palovy.

Na, gerai, surasiu aš tą Atlantidą, o ten – dykviét...

Kelnaitės iš virvelių iš Paryžiaus.

Parkinsonas: „Misteri Edisonai, aš niekaip nesuprantu, kodėl žmonės mano, jog tamsta išradai elektrą.“

Grabdirbių kūryba taip pat efemeriska.

Status quo: rašytojai neskaito, skaitytojai nerašo.

Sumani galia veikti

Atkelta iš 12 p.

Nenugladintas žodis žadina tiesiogines ir įprastai apeinamas reikšmes, todėl skaityti „Apytiksliai tris“ – atsidurti lyg ir pabodusioje erdvėje, kurioje tariesi, kad viskas jau žinoma, girdėta, aišku, ir tik pajudinės kokiai detaļė imi svarstyti, ar pameni, kokia ji iš tikrujų ir kiek reiškia. Tikslingai vartojami šnekamosios kalbos atspalviai, žaismingi kalambūrai, perdarymai („kerštligiškai“, „turgusjėgai“) atrodo verti dėmesio A. Valionio poetikos „arkliukai“, nes savitai pertekiami leidžia atsilinti ir neprimityviai įvertinti bei persvarstyti reiškinius. Tarp teiginio, kad tai, kas sakoma teksto erdvėje, yra ties-

muka („jokių laiko žirklių ar amžinybės/dūžių, nieko papildomo“, p. 52), išterpia dar viena mintis – „visai ne kaip gyvenimė“. Todėl net ir paprasti žodžiai kalbos lygmenyje įgalina jausti gyvenimiską apgaulę, išgryninti socialinių vaidmenų primetamą veidmainiškumą (eil. „Apie recesiją paprastai“, „Manęs nedomina“, „Ne tarp kitko“).

Nesinori svarstyti, ar verta pridėti „ne“ prie gražios ar grožinės poezijos nusakymo. Juolab kad apžvelgti bandyta vartant knygą visais anksčiau nusakytais būdais. Labiau maga eilėraščių rinkiniui pasiūlyti koki apibendrinamajį žodį. Jis galėtų būti ne „chuliganis“ (kaip geraja prasme pasakyta Rimvydas Stankevičius), o „turtinga“. Isoriškai šio-

kią tokią apkrovą, netvarką skleidžiančioje knygoje poezija užsipildo, per daug nereikalaudama iš mus supančios kalbos. Juk tekstuose dažniau naujojamas sumaniai galia veikti atsisakant šokiruoti arba bandant ižūliai pranokti sąmoningumą. Galima neabejoti – A. Valionio „Apytiksliai trys“ atskleidžia ne griaunamąją, bet kūrybinę rašymo puše. O tai skaitant poeziją jau savaimė gražu.

Iš pastebėjimų: anoniminė poezija ir noras pagražinti.

*Artūras Valionis, Apytiksliai trys. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012.

14 Paroda

1937 m. parodos fragmentas iš A. ir P. Galaunių muziejaus archyvo.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kaip nuvykti į 1937-ųjų Paryžių

Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, prieš metus atšventęs ikūrimo devyniasdešimtmetį bei surengęs vieną didžiausių savo istorijoje parodą, šįmet lankytojams vėl įteikia neeilinę dovaną. Ir tai daro savo gimtadienio proga, nes tie, kurie jaučiasi laimingi, mégsta džiuginti kitus. Ši kartą dovana dvejopa – miestiečiams ne tik pristatyta nauja paroda, bet ir atidarytos naujos patalpos rekonstruojamame muziejuje. Naujame M. K. Čiurlionio muziejaus prieštate įrengta biblioteka, o iš žemės, kaip teigia muziejaus direktoriaus pavaduotoja Daina Kamarauskienė, atkovota erdvė parodoms. Prieš septyniasdešimt penkerius metus Lietuva pirmą kartą dalyvavo pasaulinėje parodoje Paryžiuje. O šiaisiai metais ji jau dešimtą kartą prisistato pasaulyui. Žinoma, pirmasis kartas visada svarbiausias, todėl lankytojai kviečiami į parodą, kurioje bandoma bent iš dalies rekonstruoti Paryžiuje buvusią Lietuvos ekspoziciją. Parodoje „**Tautų arenaje. Paryžius 1937**“ galime pamatyti Lietuvą tokią, kokia ji buvo pirmosios nepriklausomybės laikais. Modernią ir šiuolaikišką, inovatyvią ir vis dar besilaikancią tradiciją. Regis, visai tokią, kokia siekia likti ir šiandien. Net keista girdėti muziejininkų svarstymus apie tai, kaip anot meto lietuviai stengėsi pasauliui parodyti savo etnines vertynes, nes tik taip tikėjosi būti pastebeti. Juk neretai šią mintį girdime ir šiandien.

Organizatoriai pabrėžia, jog atvejis, kai paroda pristato kitą parodą, gana retas. Tačiau jei yra tokia, kurią verta atkurti, tai – 1937 m. vykusi Paryžiuje, teigia jie. Tiesa, tuo metu mes buvome kartu su Latvija ir Estija. Pię 75-erius metus

Paryžiaus pasaulinėje mugėje „Menas ir technika“ pirmą kartą prisistatė mūsų šalies menininkai: skulptoriai, baldininkai, keramikai, tapytojai ir kiti kūrėjai. Tarp jų – Liudvikas Strolis, Stasys Ušinskas, Liudas Truikys, Jonas Prapuolenis, Adomas Galdikas.

Projekto kuratorė – Miglė Banytė, Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. ir P. Galaunių namų vadovė. Taip jau likimas lémė, nes būtent šiame muziejuje saugoma daugiau nei keturiadasdešimt įvykį menančių fotografijų, užfiksavusių 1937 m. parodos „Menas ir technika“ šiuolaikiniame gyvenime“ Lietuvos skyriaus ekspoziciją ir jos fragmentus. Šių namų šeimininkas, tuometis muziejaus direktorius P. Galaunė kartu su Magdalena Avietėnaite buvo vieni pagrindinių asmenų, talkinusiu rengiant Lietuvos ekspoziciją parodoje. Tačiau šios nuotraukos – tik pradžia, nes visi kiti eksponatai išsiblaškė, muziejininkams vėl teko griebtis detektyvo darbo. Kai kurie kūriniai, kuriems pakako lešų parvežti, pateko į valstybines įstaigas, kai kurie dingo be žinios ir vis dar ieškom, todėl muziejininkai tikisi, kad po šios parodos atsiras daugiau to laiko liudininkų. Laimė, dalis eksponatų atsidūrė muziejuose. Labai reikšmingi buvo gausūs Lietuvos centriniame valstybės archyve ir Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje saugomi Lietuvos užsienio reikalų ministerijos ir kiti archyviniai dokumentai, kuriais remiantis atskleista visa pasirengimo parodai eiga, išsiaiskintos problemos ir sunkumai, su kuriais neišvengiamai susidūrė daug patirties tokiuose reikaluose neturėjusi tuomet dar jaunos Lietuvos valstybės valdininkai.

Nukelta į 15 p.

Juozas MIKĖNAS. „Rūpintojėlis“.

ĮSIMINTINIAUSIAS KAUNO MENININKAS

KAUNO MENININKŲ NAMAI

Nemunas

Specialusis priedas Nr. 3
2012 m.

Spék, kas lydi Ežerą

Rašytojas Donaldas Kajokas, šiemet išleidės naują romaną, pasta-ruoju metu leidosi į susitikimų su skaitytojais maratoną: Kaunas, Vilnius, Šiauliai, Rokiškis.... Netgi Liuksemburgas, kur labai malonai teko pabendrauti su lietuviais, dir-bančiais ES struktūrose. Naujasis D. Kajoko romanas „Ežeras ir kiti jį lydintys asmenys“ dalyvauja ir Ge-riaujos metų knygos rinkimuose.

Už poeziją ir esę 1999 m. apdovano-
notas Nacionaline premija rašytojas
sako, kad eilėraščių rašymo dar nei-
sižada. „Poeziją vėl rašau po truputį,
rengiu naują knygą. Žinoma, tai įvyks
ne tuo pat. Dabar dar esu „Ežero...“
įtampos zonoje. Tą romaną rašiau ket-
verius metus.“

Prozoje D. Kajoko negalima vadinti
naujoku. Jo plunksnai priklauso „Rojaus
ruduo“ (irgi vadintas romanu, nors pats
autorius jį laiko tarpiniu, labiau eseisti-
niu kūriniu) ir romanas „Kazašas“.

– Ar naujaji romaną ir „Kazašą“
galima pavadinti giminaičiais?

– Problematikos prasme – taip, jie

giminaičiai. Jie žaidžia tame pat lau-
ke, – sako rašytojas.

„Romane iracionalumas, fantazija
keistai dera su proto darbu. Kūrinys
hibridiškas – vaizduotės kraštutinumai
pinami su visiškai normaliu kasdieniu
pasakojimu apie dvaro buitį, dviejų
jaunu žmonių tarpusavio trauką, idea-
listinę meilę. Ir čia pat laiškų intarpai,
dienoraštis diktofone, psichoanalitinis
seansas, žaižaruojančios haliucinacijos,
visokie nuotykiai požemiuose, eže-
ro saloj, pelkėj, prasmegimai, skendi-
mai, atminties praradimas, gaisras,
griuvesiai, šūviai, ligos...“ – rašo apie
„Ežeras ir kiti jį lydintys asmenys“ kri-
tikė Jūratė Sprindytė.

Pasak D. Kajoko, savo romanuose
jis neatsiriboja nuo tikrovės, tačiau re-
alijų formos knygose pakitusios. „Ak-
tualijų, asmeninės patirties ir pažiasta-
mų žmonių „fotografavimas“ prozoje –
nevaisingas kelias. Jurgis Kunčinas yra
puikiai pastebėjęs: iš savo gyvenimo
kiekvienas gali parašyti vieną romaną,
bet kas toliau?“

– Romano rašymas žavus tuo, kad
nežinai, kokias žaidimo taisykles tau
diktuos tekstas. Jis tampa gyvu, auto-
nomišku padaru, su kuriuo reikia elgtis
atsargiai, leisti jam alsuoti. Tarsi laiky-
tum saujoj paukštį: per daug suspausi –
uždus, per laisvai – pabėgs“, – dalijasi
kūrybinio proceso potyriais rašytojas.

Kritikai ir literatūros cecho kolegos,

bandydam „klasifikuoti“ D. Kajoko
romanus, ieško sąsajų su garsiais lite-
ratūros ir net kino kūriniams. Vieniems
jie primena Hermanno Hesse's kūry-
bą, kiti randa asociacijų su Biblia, Mi-
chailo Bulgakovo „Meistrui ir Margarita“, Luiso Carroll „Alisa stebulkų šalyje“, Andrejaus Tarkovskio filmais.

Šioje knygoje kaip ir „Kazaše“ auto-
rius įdomiai žaidžia su laiku, tarsi kore-
guodamas tris jo dimensijas – praetit, da-
barti ir ateitį. Kada viskas vyko iš tiesų?
Néra aiškaus atsakymo. „Laikas – tai
energijos tūsumas. Laiko pojūtis priklau-

so nuo to, ką veiki, kiek patiri besikarto-
jančios slegiančios rutinos. Ir, žinoma,
nuo amžiaus“, – teigia romano autorius.

Amžius, autoritetas, meistrystė, re-
galijos... I tai Donaldas žvelgia filoso-
fiškai. „Toks apdovanojimas tave jau
irašo ne tik į literatūrinį, bet ir į bendrą
nacionalinės kultūros kontekstą. Tik jis
lyg lazda atsisuks ir kitu galu: aukštai
įvertintieji tarsi savaimė atsiduria tarp
nueinanių. Jaunimas ima į juos žiū-
rėti kaip į mumijas, iš kurių nieko neti-
kėto jau nesulauski“, – sakė jis gavęs
Nacionalinę premiją.

Įsimintiniausio Kauno menininko 2012 rinkimai

Kūrybinės organizacijos pristatė septynis kandidatus šiam titului gauti.
Teatro sąjunga siūlo „Auros“ šokio teatro meno vadovę choreografe Birutę Letukaitę už šiuolaikinio šokio propagavimą;

Dailininkų sąjunga – Zinaidą Irutę Dargienę už seriją personalinių ekspozicijų, grupinių konceptualų tekstilės meno parodų organizavimą įvairiuose Lie-
tuvos miestuose ir miesteliuose;

Rašytojų sąjunga – rašytoją Donaldą Kajoką už romaną „Ežeras ir kiti
jiliydintys asmenys“;

Kompozitorų sąjunga – Zitą Bružaitę už ryškią kūrybinę veiklą ir šiuo-
laikinės muzikos festivalio IŠ ARTI meninę koncepciją, kurios dėka sėk-
mingai propaguojama Kauno ir šalies kompozitorių naujoji muzika;

Tautodailininkų sąjunga – kalvi Ričardą Grekavičių už kryždirbystę;

Fotomenininkų sąjunga – fotografą Vytautą Pletkų už fotoalbumą „Tiltai“ ir parodų ciklą „Skaudėjimai“ bei „Neperspektyvūs projektai“;

Architektų sąjunga – architektą Šarūną Kiaunę už Zaraso ežero apžval-
gos ratą Zarasuose.

Sprendimą, kas tapo įsimintiniausiu Kauno menininku 2012, priėmė Me-
nininkų namų kolegija.

Kalvis – skamba išdidžiai ir... egzotiškai

Ričardas Grekavičius gimė 1965 m. Kaune. Mokėsi Kauno pramonės technikume. Kalvyste susidomėjo 1988-aisiais, paragintas draugų. Sečėsi ir patiko, tad nuo 2001 m. Ričardas – Lietuvos tautodailininkų sąjungos, nuo 2004-ųjų – Lietuvos kalvių sąjungos narys. Surengė per dešimtį autorinių parodų Kaune, Prienuose, Šakiuose. Kūriniai eksponuoti Kauno krašto, respublikinėse parodose. Kasmet dalyvauja kūrybiniuose pleneruose ir seminaruose Lietuvoje, Latvijoje. Demonstruoja kalvystės darbus miestu ir amatų šventėse, mokyklose. 2009-aisiais jo kūriniai eksponuoti respublikinėje Lietuvos vardo tūkstantmečio paminėjimo parodoje Radviliškio rūmuose, Vilniuje.

Meistras nuo 2006-ųjų dalyvauja pleneruose „Zyplių kalvė“, pernai ir užpernai jo kūriniai eksponuoti respublikinėje konkursinėje parodoje „Lietuvos Kalvių Kalvis“. 2010 m. už kalviškają kryždirbystę R. Grekavičiui suteiktas taučinio paveldo produkto ir meistro sertifikatas. Siemet jis tapo respublikinės konkursinės tautodailės parodos „Aukso vainikas“ Kauno krašto turo laureatu.

– Kokių svarbiausių savybių reikia kalviui – fizines jėgos, kantrybės, darbštumo, fantazijos?

– Reikia daug ko. Kalvystė – užsispyrimo, paisiržimo, kantrybės, darbštumo derinys. Visa tai neatsiejama. Žinoma, fizinė jėga taip pat svarbi.

– Iš ko semiatiės idėjų savo darbams? Vartote liaudies meno leidinius, lankote muziejus, nevenigiate užsukti į senas kapinaites, kur dar pasitaiko senovinių kaltų kryžių? Ar viską randate savo galvoje?

– Esu surinkęs nemažą kalvystės knygų kolekciją. Keliaudamas po Lietuvą aplankau kapines, fotografuoju tai, ką randu jose. Domiuosi kalvystės istorija, paveldu.

– Kalvystei reikia ugnies, priekalo, kūjo, žinoma, neišvengiamas ir triukšmas. Kur dirbate, gyvendamas vidury miesto?

– Kalvystei būtinos ir dirbtuvės, ir įranga, medžiagos. O triukšmas neatsiejamas nuo šio amato. Todėl mano dirbtuvės yra atokiau nuo miesto. Taigi nelabai kam trukdau, kūju mušdamas geležį ir „triukšmaudamas“.

– Jūsų darbų diapazonas platus – nuo kryždirbystės iki baldų ir židinių detalių. Kas labiausiai džiugina širdį?

– Sudėtinga būtų pasakyti, ko negali pagaminti kalvis. Išties darbų diapazonas labai platus. Tačiau mieliausiai mano širdžiai yra kryžiai – saulutės. Jais tiesiog „sergu“. Taip pat patinka gaminti laiptų turėklus interjere. O širdį labiausiai glosto tai, kad žmonės džiaugiasi mano darbais.

Viešoji erdvė – gyvenamosios aplinkos tėsinys

Architekto Šarūno Kiaunės Zaraso ežero apžvalgos ratas Zarasuose jau tapo vietinių pamėgtą ir turistų lankoma įžymybe, iškalbingu miesto simboliumi.

Bet kokiui paros laiku ar oru Zaraso ežero link pasuka automobiliai. Žmonės bent trumpam stabteli, kad išvystų unikalų statinį. Jo vieta tarisi specialiai tam parinkta ties įvažiavimu į Zararus iš Ukmergės pusės (ten kažkada stovėjo paminklas Sovietų Sąjungos didvyrei Marytei Melnikaitei). Priešais yra biblioteka ir muziejus. Nedidelį miestelį kerta plentas Varšuvos-Sankt Peterburgas, tad judėjimas intensyvus.

Apžvalgos aikštélė išspūdinga jau vien dėl to, kad statinys pakibęs virš ežero net 17 metrų. Jos skersmuo siekia 34 metrus, reikia eiti taku, kuris sukasi ratu. Adrenalino teikiančią emociją žmogus patiria, tačiau pavojaus išklysti iš tako néra, o lankytoujų saugumą užtikrina nerūdijančio plieno turėklai su plieno tinklu. Apžvalgos tako konstrukcija pagaminta taip pat iš plieno, tai statiniui suteikia lengvumą ir grakstumo. Nuovažos danga medinė, neslidi, nes pagaminta iš maumedžio.

Apžvalgos taką laiko iš pakrantės smėlių įkaltos

kolonos. Jis stūksa ant pačios staciausios ežero pakrantės keteros. Apsukus platą ratą spirale nusileidžiama kiek žemyn. Apacioje, pakrantėje, įrengtas dviračių takas ir lieptas ežero laivams.

Net ir bijant auksčio verta pereiti unikaliu taku vien dėl reginio. Vakare, kai užsižiebia tako apšvietimas, išpūdis dar stipresnis, sako publius.

Architekto Š. Kiaunės Zaraso ežero apžvalgos ratas Zarasuose yra pelnės daugybę apdovanojimų. 2008 m. jo projektas pripažintas geriausiu urbanistiniu projektu kasmetinėje LAS Kauno skyriaus organizuojamoje parodoje, skirtoje Tarptautinei architektūrai dienai. Siemet European Prize for Urban Public Space (Europos viešosios erdvės) konkurse iš 347 darbų Š. Kiaunės kūrinys atrinktas į 25 finalininkų grupę ir įvertintas speciaлиu diplomu. Šiais metais apdovanotas Aplinkos ministerijos padėkos raštu už kraštovaizdžio apžvalgai skirto naujos architektūros akcento, tapusio Zarasu miesto simboliu, sukūrimą. Lietuvos architektūros parodoje „Žvilgsnis į save 2010-2012“ pripažintas geriausiu projektu.

Paletėje – visos muzikinės spalvos

Zitą Bružaitę jos kolegos ir bičiuliai kartais pavadina „atomine Zita“. Tiek kūrybinės, pedagoginės, visuomeninės veiklos gali aprėpti ir įgyvendinti tik retos vidinės energijos ir įvairialypį interesu žmogus. Gyvendama Kaune, ji nuo 2009 m. vadovauja Lietuvos kompozitorių sajungai, sukasi naujosios muzikos festivalio „Iš arti“ organizavimo verpete. Mokytojauja J. Naujalio muzikos gimnazijoje. Jos kūryboje vyrauja chorinė ir kamerinė muzika, tačiau kuria ir teatrui, vaikams, performersams. Geriau pažinti šią neeilinę menininkę padeda jos išsakytos mintys apie gyvenimą ir kūrybą.

„Kurdama esu laiminga visur, ir dvasinis penas ne visada priklauso nuo geografinės aplinkos. Jei tavo siela geba skrajoti po viso pasaulio kerteles, jei gali joje sutalpinti knygos išmintį, saulėlaidos pastabumą, rudens aromatą paletę... O jei to nėra, nejauti ar nematai, kyla grėsmė būti nelaimingam ir kūrybiškai tuščiam visur – ir Vilniuje, ir Niujorke.“

„Mégstu pačią įvairiausią muziką – nuo progresyvaus roko, grigališkojo choralo, liaudies dainų ir melodijų, džiazo iki šiuolaikinės muzikos. Man patinka viskas, kuo šiandien gyvename, visos muzikinės spalvos.“

„Asmeninio, kūrybinio, pedagoginio gyvenimo derinimas gali būti sėkmingas tik kai laikomasi disciplinos, nestokojama valios, ištvermės, ir, žinoma, sveikatos. Padeda dar ir artimųjų supratimas. Jie suvokia, kad manyje kažkas dega...“

„Mano miestas yra Kaunas. Čia mano namai,

čia aš gimiau, mokiausi, pradėjau kurti... poeziją, muziką, vaidmenis mėgejų spektakliuose, šeimą. Fortepijono pamokos nutiesė keliaj į kompozicijos pamokas, o 1994 m. baigusi Lietuvos muzikos ir teatro akademiją grįžau į giminaij miestą, ir iš karto mane pagavo Kauno kultūrinio gyvenimo srovės.“

„Liaudies muzika yra mano kūrybos atspirties taškas – ji ateina su autentiška dvasia, tačiau aš ją modifikuoju į įvairius pavidualus. Liaudiški motyvai skamba kūriniuose tradicinėms kanklėms, birbynėms, juos ipinu ir į elektroninę, orkestrinę bei chorinę muziką. Apie tai byloja ir mano kūrinių pavadinimai: „Sieliai“, „Žiemai“, „Ilgės“ ir kt.“

„Tautiskumo puoselėjimą įdiegė mano mokytojas amžiną atils Julius Juzeliūnas. Tai buvo ypatingas žmogus, su kuriuo kalbėdavomės valandų valandas. Pradėdavome šnekėti apie muziką, o baigdamavome apie paprasčiausius gyvenimiškus dalykus. Mus siejantis bendras vardiklis būtent ir buvo lietuviškumas.“

„Kai migruoju automobiliu tarp Kauno ir Vilniaus, pastaruoju metu brėsta mintis sukurti dar vieną vaiškišką operą – „Guliverio keliones“. Libretui labai simpatišką tekstą yra parašiusi Daiva Čepauskaitė, jų norisi skaityti, kvatotis, išgyventi. Tad meldžiu Dievą, kad tam turėčiau sveikatos, laiko ir nuotaikos.“

2003 m. Z. Bružaitė tapo Lietuvos kompozitorių sajungos rengiamo geriausio metų kūriniu dideliems ansambliams konkurso laureate už kompoziciją „Fading Dance“, paskirta Sauliaus Karoso fondo premija, „Muzikos rudens-2004“ festivalio laureatė ir įsimintiniausia festivalio „Iš arti“ kūrėja, Netikėčiausio

kūriniu („Der feierliche marsch“) autorė. 2008 m. apdovanota „Fortūnos“ prizu už svarų indėlį į muzikinį Kauno teatrų gyvenimą, tais pačiais metais – prizu „Tikra muzika“ už šiuolaikinę vokalinę, instrumentinę, chorinę muziką ir kūrinius vaikams. 2010 m. susitelktas „Tikros muzikos“ apdovanojimas už „Tautinės muzikos paveldo saugojimą ir puoselėjimą“.

Menininkė jauna širdimi

Smalsumas, noras eksperimentuoti, išbandyti atsiveriančias naujas galimybes bei troškimas pažinti ir pamatyti visą pasauly – tai pokalbio su garsia menininkė Zinaida Irute Dargiene leitmotyvas.

Rodydama savo kūrinius, įkvėptus aborigenų meno ir įspūdžių, patirtų Australijoje, dailininkė nustebina paradoksalia mintimi: „Australija prie manės priartino... Lietuvą, giminą Žemaitiją.“ Ir pasakoja apie savo parodą, veikiančią Renavo dvare – Mažeikių dailės muziejaus padalinyje. „Po apsilankymo Australijoje manyje atgijo susidomėjimas lietuviškais archetipais, simbolii kalba. Šia stilistika remiasi mano paroda „Ateinam, išeinam“ Renavo dvare. Pasiūliau šia tema padirbėti Mažeikių vaikų dailės mokyklai ir surengti bendrą parodą“, – pasakoja menininkė.

Baigusi tekstilės studijas Dailės institute, Zina dabar jau atitolusi nuo pries keliausdešimt metų eksplloatuotų tradicinių žanrų. Gal tai ją paskatinoapti ir Kauno tekstilės bienalės, išaugusios į didelį tarpautinį renginį, krikštamtote.

„Laikai pasikeitė. Žanrų samprata – taip pat. Gobeleno kartais galima imtis iš entuziazmo... Tačiau dabar yra visos galimybės tekstilėje naudoti tapybos, grafikos, skulptūros priemones. Galima ją pateikti konceptualaus meno plotmėje. Visi tie nauji „žemynai“ taip traukia... Neatsitiktinai su kolegių grupe „Esame“ įmėmės projekto „Kitokia tekstilė“, pristome savo parodas Lietuvos miestuose“, – kalba menininkė.

„Kitonišumas“ labai ryškus Z. Dargienės kūrinyje (kartu su Rolanda Rita Mikalauskienė) „Baltų šnabždesiai“, kuris pernai konkursinėje dailės parodoje „Lietuvos sakmė“, surengtoje Radvilų rūmuose, pelnė II vietą. „Vertinimo komisija net ginčijosi, kas tai yra – grafika, tekstilė, tapyba? Visos šios meninės kūrybos sritys čia susispėnė šiame darbe“, – pasakoja dailininkė. Pasak žiuri, išskirtinis Z. I. Dargienės ir R. R. Mikalauskienės pano „Baltų šnabždesiai“, kur daugiau nei tūkstantyje mažų kvadratelių pateikiami ir variuojami baltų mitologiniai ženklai, pagoniškos kultūros simboliai, jaujų bildukų vaizdiniai ir mūsų pakelių krikščioniškieji šventieji bei šventosios. Pano sudėtas iš šilkografijos atspaudų, bet Jame akivaizdžios skirtinės sričių ir technikų jungtys, būdingos šiuolaikiniams dailės procesui.

2010 m. Zina Dargienė tris mėnesius keliavo po

Australiją: lankėsi muziejuose, galerijose, aborigenų festivaliuose, mugėse. Filmavo, fotografavo. Kaip autorė teigia, dar kartą įsitikino, jog žmonijos kultūros reiškiniuose yra daugybė bendrų simolių, prasminių ženklių. Didelį susidomėjimą sukėlusioje parodoje „Sapnų pagimdyti – aborigenai“ menininkė pabandė perteikti bendrus indoeuropiečių ir aborigenų mitologinius mytus, pasitelkdamaborigenų stilistiką savo asmeninio matymo išraiškai.

„Esu labai smalsi. Viskas įdomu, viską norisi pabandyti. Neužsidarau savo erdvėje, vis dar esu ištroškusi naujovių. Aš visą gyvenimą tik iš nuotrupų galėjau rinktis informaciją apie pasauly – visai ne taip viską įsivaizdavau. Kol nemačiau likusio pasaulio, man atrodė, jog mes gyvename labai baisioje aplinkoje, o pasaulus už sienos yra tobulas“, – pasakoja menininkė.

Jubiliejaus rožės – irgi su spygliais

Kauno šokio teatras „Aura“, šiemet švenčiantis 30 metų jubilieju, puikiai pažistamas ne tik Lietuvos šokio mylėtojams, bet ir tarptautinei auditorijai. Ir teatro įkūrimas, ir jo kūrybinio gyvybingumo palaikymas neatsiejamas nuo „Auros“ meno vadovės choreografės Birutė Letukaitės vardo. Kolegos ją vadina nenuilstančiu meno kariu, tris dešimtmečius kūrusiu teatro veidą.

„Aura“ – vienintelis municipalinis šio žanro teatras Lietuvoje, tėsiantis ir plėtojantis šiuolaikinio šokio tradicijas, kurios susietos Danutės Nasvytytės ir Kiros Daujotaitės vardais.

Teatro meno vadovė – choreografė, pedagogė B. Letukaitė išraiškos šokio mokėsi pas K. Daujotaitę ir 10 metų šoko jos vadovaujamame kolektyve „Sonata“. Dalyvaudama šokio festivaliuose ir seminaruose, studijavo įvairias modernaus bei džiazo šokio technikas pas žymiausius Europos ir Amerikos pedagogus.

1980 m. B. Letukaitė įkūrė modernaus šokio studiją. O 1982-jei ir pirmas viešas koncertas Kauno visuomenei laikomas „Auros“ gimimo data. 1989 m. „Aura“ surengė pirmajį modernaus šokio festivalį Lietuvoje (pernai jis pervadintas į tarptautinį šokio festivalį AURA). 1995 m. „Aura“ įregistruota kaip Kauno miesto teatras.

Kolektyvas dalyvavo daugelyje tarptautinių renginių, reprezentavo Lietuvos šiuolaikinį šokį 27 už-

sienio valstybėse (Australijoje, Didžiojoje Britanijoje, Graikijoje, Kanadoje, Prancūzijoje, Rusijoje, Suomijoje, Švedijoje, Vokietijoje ir kitose), pasirodė 162 festivalių scenose.

„Auros“ kūrybinė veikla įvertinta miesto, šalies ir tarptautiniai apdovanojimais. 2006 m. B. Letukaitė pagerbta „Auksiniu scenos kryžiumi“ už spektaklio „Aseptinė zona arba Lietuviškos sutartinės“ choreografiją, o 2008 m. tapo Vyriausybės kultūros ir meno premijos laureate. 2012 m. bendras Kaučio bienalės ir „Auros“ projektas „Judanti tekstile“ buvo įvertintas kaip vienas sėkmingiausių ES finansuotų projektų.

Bene didžiausias B. Letukaitės rūpestis – pamainos rengimas. „Šiuolaikinio šokio atlikėjų Lie-

tovoje iš viso niekas nerengia. Turime šokio studiją, kurią baigę žmonės laukiama „Auros“ teatre. Bet jie dažniausiai išvyksta studijuoti į užsienį. Ir ne visada studijuoją šokio meną. Todėl dabar, kai parengėme 30-mečiui skirtą programą, sutarėme, jog viena mūsų buvusi šokėja atvyks iš Olandijos, kitų laukiame iš Šveicarijos, Vokietijos, Anglijos. Pastarojoje šalyje gydytoju ligoninėje dirba ir toliau mediciną studijuoją vienas iš mūsų šokėjų. „Auros“ žmonės labai geranoriški, deja, samdyti buvusius šokėjus mes galime tik se niems spektakliams, tokiams kaip „Dainos, kurias dainavau“. Naujiems kurti reikia Kaune ar bent Lietuvoje gyvenančių profesionalių šokėjų“, - sakė garsi choreografė.

„Stengiuosi, kad mano fotografija būtų haiku vaizdu“

Fotografo Vytauto Pletkaus kūrybinė biografija nestandardinė. 1980 m. baigės Vilniaus inžinerinės statybos institutą ir dalyvavės parodoje „Studentiškas objektyvas-80“, jis nutilo ilgiems dviečiems dešimtmečiams. Kodėl? Pats fotografas atsako taip: „Nebuvo vidinio poreikio. Fotografija – mano kalba. Matyt, tuo metu neturėjau ką pasakyti. Fotografuoju ne dėl įrašo nekrologe, ne dėl to, kad pasakyčiau: čia – aš. Dėl to ir parodų nedaug rengiu. Fotografijoje noriu kalbėti koncentruotai. Iš poezijos žanrų man labiausiai patinka haiku. Stengiuosi, kad mano fotografija būtų haiku vaizdu.“

Taigi po ilgos pauzės V. Pletkus vėl ėmė kurti, tapo Fotomenininkų sąjungos nariu, surengė keliočia personalinių parodų, dalyvavo dvidešimtyje kolektivinių ekspozicijų, rodytų visoje Lietuvoje ir užsienyje.

V. Pletkus – gerai atpažįstamas menininkas. Anksčesni jo darbų ciklai ir albumai „Teritorijos“, „Tiltai“ žavė jautriu emocingumu ir kartu savotisku atsiribojimu, subtiliu šviesotamsos pojūčiu, netikėtais dokumentalumo virsmais i simboliją ir metaforą kalbą. „Neperspektyvūs projektais“ tėsi paties autorius įvardijamų socialinių peizažų individualią istoriją. Pasaulioje tai placiai eksplloatuojama ir gerbėjų vertinama šiuolaikinio meno kryptis. Pasak menotyrininko Tomo Pabedinsko, „atsiribojęs nuo „lietuviškai“ fotografijai būdingo atviro lyriškumo ar sutirštintos gyvenimo nuobodulio prozos, V. Pletkus tie-

siog leidžia fotoaparatu fiksuoти aplinkinę realybę tokio būvio, kurio negalima artikuliuti nei vien dokumentinėje vaizdo plotmėje, nei sugauti žodžių elutėse. Fotografijos neleidžia abejoti tik vienu: kai socialiniai mechanizmai nustoja veikę, o įvairiomis utopinėmis visuomenėmis nebetikima, tampa neįmanoma socialinį peizažą pažymėti mums įprasto racionalaus pasaulio žemėlapiuose“.

Žiūrovą verčia suklusti vidumi ne tik V. Pletkaus kūryba. Jo mintys apie šiuolaikinę fotografiją taip pat skatina apmąstymams. Pasak V. Pletkaus, šian dien yra per daug pačios fotografijos vaizdų.

„Erzina perteklius ir nereiklumas sau prieš parodant kitam. Galbūt itaką daro visa šiuolaikinė kultūra, slenkanti nuo žodžio, garso link vaizdo. Mūsų aplinkoje pilna vaizdinio triukšmo. Nuo jo reikia atsiriboti. Aš jau sugebu visiškai nebema-

tyti plakatų, reklamų. Tai – labiausiai erzinantis komponentai mieste. Griuvėsiai ne taip erzina kaip reklaminis triukšmas.“

„Mes juk gyvename tam, kad kiekvieną dieną siektume harmonijos, suvoktume žmogaus ir gamtos santykį, savają būtį“, – tokia mintimi V. Pletkus papildo savo nuotraukas.

ĮSIMINTINIAUSIAS KAUNO MENININKAS
Specialusis priedas 2012 m.

Vyriausasis redaktorius: Viktoras RUDŽIANSKAS
Sumanymo autorius: Viktoras VALAŠINAS
Leidinį parengė: Rūta KANOPKAITĖ
Fotografavo Edmundas KATINAS
Maketavo Juozas PUŽAUSKAS
Stilištė Lina NAVICKAITĖ

Kaip nuvykti i 1937-ųjų Paryžiu

Atkelta iš 14 p.

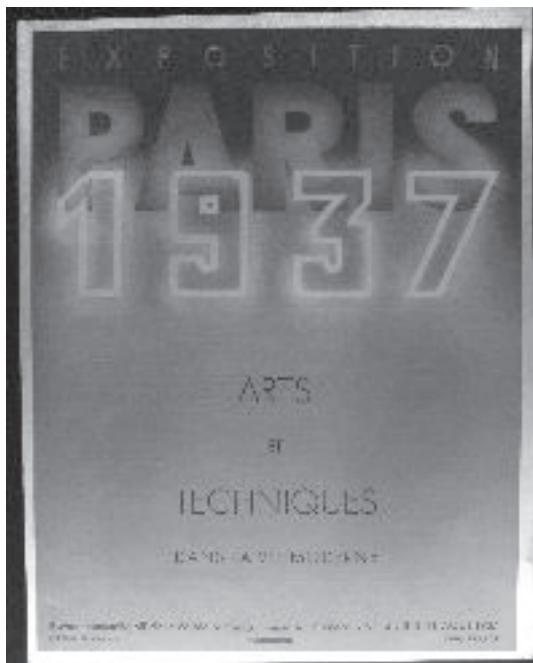
M. Banyakė ne tik surinko medžiagą, bet ir išleido parodos katalogą, kuriame informatyvios tekstinių medžiagos net daugiau nei vaizdinės. O parodų salėje – netiesioginė senosios parodos rekonstrukcija – tuomečiai eksponatai ir papildoma medžiaga: kūriųjų eskizai, muziejaus fonduose saugoma ikonografija. Kuratorė pasakojo, kad garsioji paroda – tai pirmasis rimtas Lietuvos prisistatymas pasaulyui, tačiau mėginių būta ir anksciau. 1900 m. grupelė dar carinės Rusijos laikų Lietuvos šviesuomenės pristatė Paryžiuje etniniu paveldo pavyzdžiu ir jau tada pelnė dyvilių apdovanojimų 1935 m. Lietuva gavo kvietimą dalyvauti 1937-ųjų parodoje. Deja, finansinė padėtis buvo sudėtinga, todėl lietuvių ilgai galvojo. Sudarė komisija, kuri sukūrė preliminarų planą ir pagaliau įtikino skeptikus, jog tai bus Lietuvos „pasitikrinimas“ ir įsitvirtinimas. Tiesa, nuspręsta dalyvauti kartu su Latvija bei Estija ir taip sutaupytį. Prasidėjo ilgos paviljono ir jo dekoravimo projektų peripetijos. Norėta pastatyti paprastą, neutralų medinių pastatą, nes medis tuo metu Paryžiuje buvo beateinės į madą. Pasigirdo nuomonė, jog jis labai prirena sportinės paskirties statinį ir jau nuo pat pradžių sulaukė kritikos. O tada ir ginčai dėl interjero dekoru, nes realizuotas ne pirmosios, o antrosios konkursu vienos projektas. Dar skulptoriaus Juozo Mikėno „Rūpintojėlis“, kuris iš karto nepatiko modernių nusiteikusiems lietuviams. Jiems skulptūra atrodė primityvi, verksminga ir Lietuvą pristatanti visiškai neadekvaciai. Tačiau kai M. Banyakė mėgina prisiminti, kas dar stende piktino lietuvius, sarašas tampa labai ilgas. Trūko ir besišypsančių merginų, ir dešrelių, ir M. K. Čiurlionio... Priekaištaita, kad prisistatant nevyko prekyba maisto produktais, o štai latviai už savo maistą ir gėrimus buvo net apdovanoti. Todėl birželio mėnesį irengtas stendas rugpjūtį buvo šiek tiek pertvarytas. Na, o paryziečiams jis padarė ispūdį. Už ekspozicijos apipavidalinimą Lietuvai įteiktas Didysis prizas, o 44 parodoje dalyvavę menininkai gavo net 58 apdovanojimus. Diplomus galite pamatyti parodoje. Tiesa, joje nėra medaliai, nes tuomet vyraovo labai keisti papročiai apdovanojiesiems kūrėjams juos išsipirkti. Dėl finansų stygiaus

tai padarė tik du dalyviai: parodos kuratorė M. Avėtėnaitė ir Stasys Lozoraitis.

Parodai pasibaigus kilo kitų problemų – kaip eksponatus pargabenti. Daugelis jų buvo išvežti į vėliau vykusias Berlyno ir Niujorko parodas, kiti išdalyti pasiuntinybėms, tačiau pasitaikė ir tokiai, kuriuos teko paprasciausiai sunaikinti.

Fotomenininkas Stanislovas Žvirgždas yra tyriėjęs visą Lietuvos fotodarbų raidos istoriją. Jis teigia, jog 1937-ųjų parodai ruoštasi fotografijai jau gerokai pažengus ir išibėgėjus. Dar 1900 m. i Paryžiuje nuvežta nemažai fotografijų, išleista albumą. Tačiau tai buvo tik užuomazgus, nes net 79 metus Lietuvos fotografija plėtojosi nelaisvėje. Todėl nuo 1918 m. ji padarė nemenką šuoli. Beveik visose parodose dalyvaudavo, savo kūrinių pristatydavo ir fotografai. Pagaliau 1932 m. salone „Fotografas“ surengta pirmoji personalinė Petro Babicko paroda. 1933 m. su kolegomis jis įkūrė Lietuvos fotomėgėjų sąjungą, įsteigė ir leido žurnalą „Foto mėgėjas“. Tod 1937 m. Paryžiuje Lietuvos fotografija jau nebuvo naujokė. Vytautas Augustinas, Balys Buračas, Steponas Kolupaila, P. Babickas pristatė daugiau nei šimtą darbų. V. Augustinas pasakojo, kaip fotografijos buvo atspaustos per mažos, todėl vėliau dėl lėšų trūkumo paprasciausiai pridurtos. Visgi, atrodo, jis bus suklydės ir Paryžių supainiojės su Niujorku.

Su fotografija siejasi ir tuo metu i Paryžių aktyviai traukę turistai iš Lietuvos. Turizmo draugija suorganizavo net septynias ekskursijas, o kur dar pavieniai keliautojai. Jie galėjo ne tik apžiūrėti parodą, bet ją ir nufotografuoti. Deja, šie archyvai gerokai

sumenkę, nes nuotraukų kokybė buvo labai prasta, ir mus pasiekė nedaug eksponatų.

Lijana Šatavičiutė-Natalevičienė prisimena, kaip kurta taikomojo meno ekspozicija. Buvo surinkta viskas, kas tik įmanoma. Tai labai svarbi sritis, todėl rengta daug konkursų, menininkams suteiktos puišios sėlygos. Kadangi Vytautas Kazimieras Jonynas organizavo ekspozicijos fotografavimą, sukomplektavo albumelius, dabar galime pamatyti, kas buvo pristatyta parode.

Vaizdas, organizatorių nuomone, turėjo būti „lietuviškas“. Iš pradžių nuspręsta visą paviljono erdvę skirstyti į mažesnes patalpas – valgomajį, svetainę, net koplytėlę – jos turėjo būti apstatytos lietuvių meistrų pagaminta baldais. Tačiau vėliau šio sumanymo atsisakyta. Irenči stendai, kuriuose pristatytas sumodernintas liaudies menas. Muziejaus „detektivų“ dėka pavyko išsiaiškinti, kad pasaulinėje parodoje buvo žymaus baldininko Jono Prapuolenio kėdė, kurią šiandien matome ekspozicijoje. J. Mikėno „Rūpintojėlis“ didžiausiomis pastangomis (nes tokį rąstą buvo sunkoka įnešti pro duris) išdrožtas Ukmergės amatų mokykloje, o baigtas jau Kaune tuomet dar tik pradedančio menininko Vytauto Košubos. Šiandien „Rūpintojėlis“ taip pat stovi atokiau nuo kitų kūrinių, nes ir šioje salėje jam vietas buvo per maža. Skulptoriaus Petro Aleksandravičiaus darbas „Darže“, sukurta Paržiaus parodai, grįžo į Kauną ir papuošė savivaldybę, bet dingo politinių suiručių metu. Tačiau apdairūs Šiaulių „Aušros“ muziejaus darbuotojai tuomet pasidarė kūrinio kopiją, todėl parodos žiūrovai galėjo pamatyti ir šį darbą. Stendo sienas puošė Antano Tamšaičio kilimai, išausti Tamšaičių dirbtuvėje. Bet daugiausia dėmesio sulaukė keramikos menas. Liudvikui Stroliai net suteiktos atostogos, kad sukurtų eksponatų parodai. Šiandien mes galime grožėtis jo diadele „Žalia vaza“. Kitiems jauniesiems keramikams taip pat mokėtos stipendijos, suteikta reikiamų priemonių, tačiau darbų, regis, buvo sukurti gerokai mažiau, nei žadėjo menininkai.

Nors buvo įdėta tiek pastangų, lietuviams stendas visai nepatiko. Jis be galio kritikuotas, kad yra per kulkus ir pilkas. Neapsikentusi kuratorė M. Avėtėnaitė net pasiūlė jį pagyvinti margais lietuviškais „žiurais“. Tiesa, nepaisant viso šio nihilizmo, paroda, muziejininkų nuomone, suorganizuota tikrai profesionaliai ir skoningai. Toks svaidymasis žaibais tik rodo, jog tai buvo neeilinis įvykis, plačiai aptarinėtas viesojėje erdvėje. Lietuviai – itin patriotiški ir aktyvūs, nes jiems visa tai nepaprastai rūpėjo.

Autorės nuotraukos

Šiandieninės parodos fragmentai.

16 Fotografija

Romualdas RAKAUSKAS

Fotovi(t)ražai 43

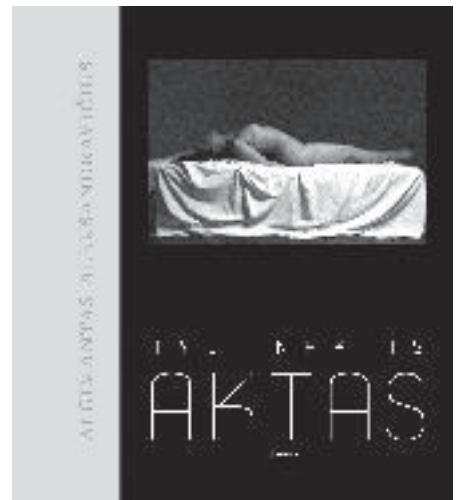
Šalia filmo

„Tyl naktis“ – tokis Mario Martinsono filmas sausio pradžioje Vilniuje praskleis premierines užuolaidas, o filmavimo užkulisių emocijas dokumentuojantis Algimanto Aleksandravičiaus fotoalbumas „Tyl naktis. Aktas“ („Sofoklis“. Vilnius, 2012) pasirodė nelaukdamas iškilmų. Matyt, kažkokie kiti svarbumai taip viską surikiavo.

Pradékime nuo skaičių. Jie efektingi. 150 egzempliorių – mažiausio tiražo fotoalbumas. Už 143 puslapius – 299 Lt. Didžiausios kainos *guinessas*. Nesuprantu leidėjų – gal bibliografine retenybe siekiama reklaminės intrigos efekto? Keista, kad jiems visai nesvarbus grįžtamasis uždarbis už nemenkas finansinės spaudos investicijas, nes vaizdinė ir tekstinė albumo medžiaga „atviram ir erotiškam“ (kūrėjų apibūdinimas) filmui prognozuoja sėkmę. Daugelis žiūrovų tikrai norės išsigyti išsamiai ir tikroviškai sudėtingą kino *padarymo* specifiką atskleidžiantį, švaraus meninio skambesio *fotokompaktą*. Tik, žinoma, ne už dabartinę *astronomiją*. Išspausdinus kelių ar keliolikos tūkstančių tiražą ir pardavinėjant humaniška kaina, viskas susidėliotų įprastinių normų lentynėlėse.

Nebenarpriokime tik leidėjams žinomų visų ūkiniių subtilumų, bet drauge su A. Aleksandravičium pabūkime šalia filmo. Tik šalia, nes, kaip pats Algimantas rašo: „Mano vaidmuo čia buvo aiškus – nekartoti filmo scenų, jas nufilmuos operatorius Feliksas Abrukauskas. Filmo kūrimą tu-

riu matyi ir fotografuoti savaip. Užduotis iš tiesų nelengva – mirtina tyla filmavimo aikšteliéje įjungus kamerą ir tik retos akimirkos fotografavimui, kai režisierius sustabdo veiksmą ir prašo kartoti sceną, norédamas kuo geriau atskleisti savo idėją.“

Atmintinai žinant A. Aleksandravičiaus profesinį meistriskumą albumas nenustebino, o tik naujais vaizdiniais patvirtino gerą kokybę. Brandžiomis literatūrinėmis vizijomis suintrigavo šalia filmo atsiradęs dar studijuojantis, pasak kūrėjų, perspektyvus aktorius bei poetas Povilas Šarmavičius.

Pradžioje paskubomis pervertęs leidinį pamaniu, kad greta nuotraukų sudėlioti tradiciniai informacinių parašai. Pasirodo, išprastinio informatyvumo čia, kaip sakoma, nė su keliais žiburiais nerasi. Visi tekstai – dvasiniai pakylėjimai, esmingos žmogiškųjų jausmų rentgenogramos: „Tu, paskendusi tyloje savęs netektyje, pamiršai, kokį rūbą dėvėti sudėvėtu vidum. Aš esu tai, ko tu bijojai.“

Koks, sakyčiau, negailestingai tikslus jaunojo išminčiaus nuosprendis ženklinia graudžiai elegišką Dalios Storyk išpažintį sau veidrodyje: „Net praėjus linksmybų amžiui, vis dar norisi jausti geismo ugnį savyje. Tada atsisakome išminties, nes ji sendina, priverčia susilaikyti nuo to saldaus pažinimo per nuodėmę. O patirtis... Ji įgauna visai kitokį pavidał, kai darai kažką uždrausto.“

Keliaudamas tekstais gali pagalvoti, kad P. Šarmavičius pats vaidino šiame filme ir tiesiogiai patyrė visus nuotaikų subtilumus. Taip giliai ir tiksliai skaityti fotografijas ištengia tik palaimintas dvasinio aiškiaregio talentu.

Prie nuotraukų gerai dera ir iki tobulomo nugalinti eileraščiai: „Tai kryžius / Skęsta jos krūtų raukšlėse, / Jas laižo / Mano sapnų juodas šuo / Tąnakt jis svajojo atrasti / Joj Babelę, / Dejuojančios šypsni, / Vilkų apsupty / Ji tam sutverta / Jos aš ir Jos fiesta - / Peneti kiekvieno jų alkį / Savim.“

Tiesa, šis poetinis pakylėjimas proziškai ižemintas – išspausdintas greta fotonatiurmorto vienajame tualete: steriliame keramikos švarume juoduoją palikti pagrindinės herojės aukštakulniai, po kriauklėmis atokvėpiui ant grindų padėta filmavimo kamera, tarsi tas juodas sapnų šuo...

Mūsų sąmonėje įtvirtintose viešumui draudžiamose intymumo zonose – lovoje, vonioje, tualete – M. Martinsonas, matyt, sprendžia daug svarbių dvasinių / jausminių problemų, nes albumo didžiuma tuo ir aitrina mūsų nepasotinamą alkį.

Tualete atviraujama drąsiai. Tiesa, kad per daug nesistebėtume, sugrįžkime į įvadinį M. Martinsono tekstą: „Pradėdamas rašyti „Tylios nakties“ scenarijų, žinojau, koks bus mano filmas. Svarbiausia – atviras. Be užuolankų ir pagražinimų, be literatūrinių nukrypimų ir metaforų. Pirmaisiai parašau romaną „Tyli naktis“, o jį išleidus atėjo laikas filmuoti. Nebuvo lengva rasti aktorių, kuri suvaidintų dramatišką, vidinių prieštaravimų draskomą, emocionalią, stiprią moterį.

Tačiau Valda Bičkutė, mudviem pasikalbėjus telefonu, sutiko filmuotis (...). Nesmerku arba bandau pateisinti tuos aktorius, kurie atsisakė filmuotis, bijodami atvirumo arba neturėdami tiek drąsos, kad neabejodami priimtų kūrybinį išsūki, nesvarstydam, ką apie tai pasakys kiti.“

Žaviajų V. Bičkutę akylas Algimantas ir nufotografavo tupinčią tualete. Jam drąsos niekada netruksta ir visiškai nesvarbu, ką kiti pasakys... Greta matome ir vyriškus reikalus dalykiškai atliekantį jos partnerį. Gyvenimiškos pilnatvės pertekliaus menuose dar nediagnozuta. Tad kodėl nemostelėjus?..

Subtiliu fotografiniu pajautimu išskirkia V. Bičkutės apnuoginimai lovoje. Ypač meilingas jos švelniasapnis miegojimas. Nežinia, kokais rinkos filmo operatorius visus tuos intymumus sugaudė. Apie savo išskiriamą dvejų objektyvų konkurenciją bus galima spręsti tik pažiūrėjus filmą ir vėl atsivertus albumą. Numanomas nedidelis konfliktas tarp spalvoto filmo ir nespalvotų fotografijų. Ir neaišku, kas nugalės...

M. Martinsonui rūpimą žydrajų temų įvaizdina Gytis Ivanauskas ir Leonardas Pobedonoscevas. Idomu, kaip jūdvių žydravimą stebi mūsų perspektivusis aktorius: „Anatomija. Noras pažinti svetimą kūną, nuryjant kartelį. Gosliai laukti kaž-

ko kito, dar nepatirto, principingai dėl nurytos kaltes geisti to, kas prieštarautų prigimčiai. (...) Tai nuodėmė, nuplaunanti nuodėmę. Gili jos žymė, nelyginant gyva žaizda kiekviename. Ir ta komunija, kuri suteikia regėjimą. Norą jį pakartoti. Mes pamiršome jos skoni, o kiti, dar niekada neragaučiai vaisiai, tokie saldūs. Pažinimas toks saldus.“

Tarsi pats persitotinės intensyviu reportažiniu fotografovumu, vyriškus ir moteriškus nuogumus A. Aleksandravičius žaismingai supoetino baimiamajame leidinio atvertime sudėjės vien drabužiu nuotraukas: ant studijos sienos tvarkingai pakabinti šviesūs baltiniai su tamsiu dryžuotu kaklaraiščiu ir daili gėlėta suknelė. Nežinia, ar čia filmo rekvizitai, ar aktorių kasdienybė. Tokio savo išskiriamų raiškaus fotografo baigiamojo akordo savo poetizmaiš nelietė ir viskā apšniukintinėjės P. Šarmavičius.

Pagyrimo nusipelno Gyčio Skudžinsko optimalių tikslus dizainas: pradedant viršeliais ir pardėmis, švelniai raibuliuojančiais dekoratyviais priešlapiais su tobulai pajausta, fotografijoms būtinais erdviniais santykiais ir baigiant, atrodytų, tokia démesio neverta smulkmena – išradinės galvavolta puslapiai numeracija. Išsidinti pilku pustoniui atspausti ir aukštągiais plusais „paramstyti“ skaičiai prisideda prie vizualaus albumo grakštumo. Tais pačiais plusais dizaineris „Sutvirtino“ ir nuotraukų kampus, tarsi neleisdamas joms nuslysti į baltą puslapio erdvę.

Pabaigoje prisipažinsiu, kad taip ir neiššifruav leidinio pavadinime užkoduoto burtažodžio „Aktas“. I kokias erdes jis veda? Kokį albumo apibendrinimą akcentuoja?

Kai fotografavau „Pavasario mergaitės“, kolégė žurnalistė rimtais argumentuodama siūlė išsirengiančias merginas vadinti begédėmis, neturinčiomis gėdos jausmo. Neišdrįsau. Buhalteriškai skambančio fotografinio termino „aktas“ vykusiai išvengė latvių fotoklasikas Gunars Binde. Jis savo apnuogintųjų parodą pavadino „Pagunda“. Neabejoju, Algimantui panorėjus, P. Šarmavičius savo bedugnėje poetinėje dėžutėje būtų tikrai suradęs originalų atitikmenį tokiam originaliam albumui.

18 Muzika

Eugenija ŽAKIENĖ

Kabaretas mirė, tegyvuoja kabaretas!

Libreto autorė ir Rouzé – Viktorija Streiča.

Antrasis muzikinis sezono spektaklis, kaip ir žađeta, nenuvylė „teatro teatre“ žanro gerbėjų. Kūrėjai (libreto autorė Viktorija Streiča, dainų tekstu autoreiš ir vertėjos Kristina Siurbytė ir V. Streiča, dainų aranžuotojas ir dirigentas Jonas Janulevičius, režisierius Kęstutis Jakštės, dailininkė Vilma Galeckaitė-Dabkienė, choreografas Dainius Bervingis, Gintaras Visockis, chormeisteriai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė), scenoje įgyvendinė „Zygfrydo Vernerio kabaretą“, dar sykį pademonstravo, jog Kauno muzikinio teatro trupė tebemégsta eksperimentuoti ir nebijo naujų, nepramintų kelių. Keistai sutapo, kad pagal siužetą paskutinę dieną savo teatriuke vaidinantys „kabaretininkai“ lyg ir atvérė naujų puslapį paties Muzikinio teatro istorijoje; panašaus spektaklio Kaune dar nebuvo – ir dėl pačių sugalvoto libreto, ir dėl išmaniai panaudotos erdvės, šviesos efektų, kokybiško garso. Ir dėl naujo muzikinio reviu žanro prijaukinimo – čia gražių arių, duetu, šokių plynė sujungta tam tikros siužeto linijos. Toki vaidinimą galima palyginti su teatrinių personažų karnavalu, kur kiekvienas turi atpažįstamą kaukę; arba su savotišku teatro muziejumi, įamžinančiu praeities artistų sakytas frazes, gyvenimo istorijas, bendravimo ypatumus. Kita vertus, panašus muzikinis reiškinys egzistuoja nuo seniausių laikų, vadinas muzikinio pastišku – kai įvairių kompozitorų muzika buvo pasitelkiama skirtiniams siužetams iliustruoti.

Naujoje premjeroje galime aptikti kelių dešimtmecių teatro veiklos patirties, sukauptos spektakliuose ar Operetės festivaliuose, dirbant su skirtingais statytojais ar kviešiniais atlikėjais. Natūralu, jog atsisveikinus su garsiuoju „Kabaretu“ radosi tam tikra šio žanro niša ir zinojimas, kaip ir ką reikštų tobulinti. Turbūt todėl gimė naujas spektaklis kartu su kitokiu scenos išplanavimu ir ryškiom šviesom, suteikęs naujos gyvybės ir veik cirkio dviasios. Žiūrovų laukia né minutių atsipūsti neleidžianti įvykių ir emocijų gausa, kartais gal net kiek per intensyvį (ypač pirmame veiksme) bei dažna nuostaba. Tiesa, choro artistų šokiai ir šokėjų dainavimas jau ne naujiena, tačiau akrobatika ir oro baletas atrodo gana „šviežiai“. O įdomiausia – nauji artistiniai atradimai, kabarete sužibėję senokai matyti veidai – suintragavo anksčiau niekaip nepasireiškęs komiškas Sabinos Martinaitės talentas, puišius Laimos Kuzmickaitės scenos jausmas, žavusis Gediminas Maciulevičius, organiškas Vaidotas Martinauskas. Įtikino abi matytos Rouzés (V. Streiča ir Akvilė Garbenčiūtė), abi Ninos (Evelina Sašenko ir

Ieva Vaznelytė), Luna (Živilė Lamauskienė) ir Donas (Jeronimas Milius). Ko gero, svarus šiam vaidinimui pagrindinis Žano Voronovo vaidmuo, pirmas tokis stambus, atrodantis lyg specialiai jam kurtais – subrandintas vokalo ir artistiškumo požiūriais.

Po atslūgusio premjerų šurmulių šnekamės su dirigentu J. Janulevičiumi. Mano atmintyje dar gyva kokybiškai atlikti ir įgarsinta muzika, kita vertus, partitūra sudėliota iš skirtingu autorų muzikos fragmentų, bet sudaro gana vientisa įspūdį. Todėl klausiu apie orkestruotės kūrimo ypatumus.

– *Kaip dirbote prie muzikinės partitūros? Kaip pavyko suderinti stilistiką?*

– Dirbtį pradėjau vasarą, po Operetės festivalio. V. Streiča atnešė kone du šimtus puslapių klavyrų, jau sumažčiusi ir atrinkusi pačias gražiausias muzikines išstraukas. Aš, kaip vienas teatro cecho darbuotojų, atliekančių tam tikrą funkciją (šypsosi), turėjau parengti aštuoniolika muzikinių numerių, juos instrumentuoti, pritaikyti mūsų orkestriui. Klausydami internetinių įrašų, ieškojome tinkamų; buvo svarbu, kad instrumentuotė atitiktų tą, kurią aš imu kaip pagrindą ir vėliau papildau trūkstamomis deta-

lėmis. Manau, penkiasdešimt procentų šio darbo apima struktūrinis kopijavimas, o kitą pusę – kūryba. Frazės girdėjimas, tembrinis „įvilkimas“ ar pobalsių sukūrimas grindžiamas nemaža kūrybine fantazija. Pradžioje žanru įvairove partitūra priminė mišrainę, bet kai instrumentuodamas beveik viską „perleidau“ per savo rankas, stilių pavyko suvienodinti.

Toliau – repeticijos, turėjome tik mėnesį iki premjeros. Šioje muzikinėje partitūroje orkestras nedubiliuoja dainininko, dažniausiai tik jam akompanuoja. Dėl to nereikėjo itin „suvesti“ orkestro ir vokalistų muzikinio mastymo, kaip daroma statant operas. Pažiūtęs kai kurių instrumentininkų laisvę, leidau jiems kiek paimprovizuoti. Taip žinomas dainas tarsi „apvilkome“ naujais apdarais.

– *Kaip jautėtės patekė į orkestriui neiprastą vietą?*

– Būti viršuje gana nesmagu. Kai diriguodamas nematai atlikėjų, negali jiems suteikti informacijos rankomis ar akimis, jautiesi kiek „neigalus“. Nors elektroniniai prietaisai padeda susisiesti, toks ryšys neinformatyvus, jis primena šviesoforą, rodantį tik dvi spalvas – raudoną ar žalią. Tad susidūrėme su nemenku iššūkiu ir su juo susidorojome. Kita ver-

Kabareto direktorius Žanas Voronovas.

Dirigentas Jonas Janulevičius.

Evelina Sašenko ir Jeronimas Milius.

Šmaikščios Giedré Juknevičiūtė ir Sabina Martinaitytė.

tus, K. Jakšto ir V. Streičos sugalvotos teatrinės naujovės, scenos apvertimas aukštyn kojom – šio spektaklio privalumas. Beje, jis orientuotas ne į aukščiausius reikalavimus keliantį žiūrova, o į atėjuši pramogauti. Nesutikčiau su posakiu, jog „teatras ugdo publikos skoni“, deja, šiuo metu žiūrovo skoni labiausiai veikia tai, ką jis mato gyvenime. Laikai, kai teatras buvo svarbiausias informacijos šaltinis, seniai praėjė. Dėl to, mano nuomone, spektaklio, atitinkančio kurios nors publikos dalies skoni, sukūrimas néra pataikavimas. Atvirkščiai, manau, jeigu žiūrovatas, atėjęs į vaidinimą dėl tam tikrų akiai patrauklių numerių, pastebės ir kitas muzikines ar dramatinės peripetijas, mūsų tikslas pasiektas...

– *Kokių patirčių, jūsų manymu, naujas spektaklis suteikė trupei?*

– „Zygflydo Vernerio kabareto“ scenoje – įvairiausių veikėjų kaleidoskopas, dėl to šis spektaklis artistų užimtumu gerokai lenkia kitus. Visas margas pulkas personažų turi po vieną du numerius, keliis „kąsnelius“ prozos. Čia įkūnyti tam tikrus stereotipinius

veikėjus pakviesi rečiau scenoje matomi žmonės pui-kiai įvykdavo iškeltus dramaturginius tikslus. Spektaklis *estafetinis*, dauguma vaidmenų neturi tėsinio, veikėjas pasirodo čia ir dabar. Be abejonės, rengdami vaidmenis, solistai turėjo aiškių aktorinių užduocių. Režisierius reikalavo, kad proza skambėtų dramos spektaklio „temperatūroje“, kad būtų aiškiai atskirtos intonacijos, kur artistas dirba publikai, o kur vaizduojama tikra situacija iš teatro užkulisių. Man atrodo, tos užduotys „pažadino“ artistus, buvo naudingos kriant ir kitus vaidmenis. Labai džiaugiuosi Ž. Voronovo subrandintu *Zygflydo Vernerio* personažu – jo vaidybos tiesiog nebegalima atpažinti. Dainininkas brėsta, jo balsas lavinamas nuo vaikystės, o dramos elementas ugdomas mažiau. Svarbi misija tenka spektaklio režisieriui, kuris turi priversti artistus vaidinti; šia prasme K. Jakštas mokojo supurysti, padėti nusimesti štampus, „pamatyti savo nervus“, realizuoti sumanymus. Kabareto direktoriaus vaidmeniu gražiai debiutavo ir dramos artistas V. Martinaitis, tačiau jis yra „kviečinė žvaigždė“, o Žanas – mūsų trupės na-

rūs, ir jo sėkmė šiame spektaklyje mums visiems labai brangi. Džiugu, kad mūsų teatras patrauklus jauniems menininkams, jau antrame spektaklyje (pirmas – E. Johno miuziklas „Aida“ – E. Ž.) vaidina J. Milius ir E. Sašenko. Per tą laiką J. Milius igijo daugiau partities, be to, pastebėjau, kad sukūrės naują vaidmenį ir ankstesnijį papildo naujomis dramatinėmis spalvomis. Manau, tai rodo augantį jo profesionalumą...

Reviu – naujas žodis ne tik Kaune, jis itin retas ir Lietuvos teatro mene (gaila, neberodomas Keistuolių teatro muzikinis reviu „Taisykė Nr. 1, arba sapnuoti Vilnių draudžiama“). Ryškią, spalvingą muziką, įdomius aktorinius atradimus kartu su kviečinių svečių „spindesiu“ publika neabejotinai pamėgs. Turbūt šis žanras pateisina ir įvairių stilų inkliuzus (kiek restoraninį vulgarumą ar tiesmuką juokinimą), kurių atsisakius, tikiu, naujas spektaklis galėtų patraukti ir rafinuotesnį žiūrovą...

Kauno valstybinio muzikinio teatro archyvo nuotraukos

Naujai atrodo spektaklio scena.

Ridas VISKAUSKAS

Atminties revizija: svarbiausia – atpažinti

Lapkričio 25 d. net septyniolikoje Lietuvos miestų įvyko Janinos Lapinskaitės režisuoto vaidybiniuo metro filmo „(Ne)eilinės moters istorija“ premjera. Filmas sukurtas asociacijos „Kauno moterų draugija“ užsakymu. Pagrindinius vaidmenis sukūrė kine debiutavusi teatro „Atviro ratas“ aktorė Vesta Šumilovaitė ir Tomas Rinkūnas, vaidinantis įvairiose šalies scenose.

Užsakomasis filmas kino kūrėjams turbūt ir džiaugsmas, ir galvosūkis, spastai. Viena vertus, tai reiškia galimybę apskritai kurti kiną, kita vertus – fantazijos aprūpojimą ir jos pavaldomą užsakovo poreikiams, mažesnę saviraiškos laisvę. Paprastai užsakomi dokumentiniai filmai, kartais jų pasitaiko ir rimtų. Iki šiol prisimenu Kristijono Vildžiūno dokumentinę juostą „9 vartų miestas“ (1999), kurioje Lukiškių kalėjimo pasaulis ir jo niūruma atskleista ne pasakojant kokią nors istoriją, žongliuojant statistika, o pirmiausia – vaizdais ir jų keiliama emocija. Retas sąžiningo ir kruopštaus tiriamento darbo pavyzdys – Juozo Javaičio informatyvus 6 serijų dokumentinis filmas „Česlovo Milošo amžius“ (2011), sukurtas Švietimo ir mokslo ministerijos bei Kultūros ministerijos užsakymu (išleista ir keturkalbė DVD plokštėlė, o rodymui kino centruose ir festivaliuose parengta trumpesnė 2 val. filmo versija). J. Javaitis net teigia (citata iš privataus susirašinėjimo): „Atsitiko keistas dalykas: dabar darau kitus kino darbus ir kasdien pastebiu, kad man neįdomūs jie po Milošo, nes temos ir užduotys, kurių gaumu, nepriygsta savo gyliai tam, ką patyriau kurdamas filmą apie Milošą. Po Milošo man viskas tapo nuobodus, menka, smulku...“

Užsakomasis vaidybinius filmas – retesnis reiškinys. „(Ne)eilinės moters istorija“ skirta smurto prieš moteris šeimose problemai. Dėl nedidelio biudžeto teko statyti trumpą filmą (30 min.), apsiriboti nedidele kūrėjų komanda. Kamerinė „moters pa-

budimo“ istorija papasakota lakoniškai, remiantis tipiškų smurto prieš moteris atvejų analize. Čia ne vieta individualizuotai moters istorijai (tarkime, egzotiškai jos biografijai, nestandartiškai mastysenai ir elgsenai), siužetinių linijų plėtrai, epochos kontekstui ir ryškesniems veikėjų psychologiniams portretams, svarbiausia – universalii situacija, fizinio ir psychologinio smurto ženklių, kuriuos reikia atpažinti, kalba. Viena vertus, veikia principas „sveikai atpažinti“, kita vertus – klišių grėsmė.

Taigi vieną vasaros dieną į pastą sumokėti baudos ateina tokis „širdžių užkariautojas“ – žavus, išraiškingų akių, ryžtingų sprendimų meistras. Tipišo principu režisierė sėti vaidmenį patikėjo aktoriui Tomui Rinkūnui. Vyras filme siek tiek demonizotas, vienpusis, nespėta atskleisti gerųjų jo savybių – juk ne vien vyriško skleidžiamą seksualumo aura sužavėjo jauną ir nekvailą pašto darbuotoją...

Jau pati flirto pradžia siunčia pavojaus signalą: „Kur nori, kad palaukčiau – lauke ar viduje?“ Agnė, pašto tarnautojai, nepalikta galimybės rinktis, bet ji kol kas visa švytinti tirpsta nuo vyro dėmesio. Matyt, dėl trumpo filmo metro kūrėjams teko praleisti jaunų žmonių ikivedybinio bendravimo tarpsnį. Santuokinio gyvenimo pradžia atskleidžiama be pagražinimų. V. Šumilovaitė subtiliai suvaidina Agnės jausmų sąmyši: viena vertus, ji išties myli savo vyra, antra vertus, jo komandos, kokių būdu nusirengti degant šviesai, ją trikdo, verčia jaustis „daiktų“, stebimu objektu. Kitame epizode vyras vėpsuo pornografinį filmą ir, „pasisėmės įkvėpimo“, iš jau nos žmonos reikalauja besąlygiško paklusnumo vykstant sutuoktinės pareigas – šis epizodas baigiasi užuominu į priverstinį seksualinių aktų...

Kodėl Agnė nesusimąsto, kas šis vyras, kas jos laukia ateityje? Paraleliai retrospekcijos būdu punktyru ryškinama jos mamos istorija: sovietmečio pabaiga, nutriušės butas, vyro riksmai namuose... Tėvas filme nerodomas, Agnė atsimena tik mamą –

pavargusią, nuolankią, tylinčią. Moterų biografijų jungtis, tėstinumas – akivaizdus.

Vyro, kaip moters „šeimininko“, idėja akcentuojama ir kituose epizoduose. Važiuojant į svečius jis nužvelgia Agnės nagus ir išrežia, kad jie „vėl nukramtyti“, tad Agnė privalanti laikyti rankas po stalui, kad nedarytu gėdos. Moteris norėtų vykti į klasės draugų susitikimą, bet susiduria su vyro kritika esą ten, tarp „kaimiečių“, jam nebus ką veikti. O nevažiuos jis – ir ji turinti likti namie. Moters su jauduliu pasidalyla žinia, kad ji laukiasi kūdikio, vyrui sukelia ne džiaugsmo antplūdį, o vos gniauziamą pyktį esą „pridarei bėdos“... Vyro emocinis kurtumas Agnė slegia, gnuždo, galiausiai vieną dieną ji parašo atsisveikinimo raštelį ir palieka jo namus. Kelionė traukiniu ženklinia vadinamą „atvirą finalą“ – emociskai išsunkta moteris be makiažo neatrodė patraukliai, bet įvykusi atminties revizija ir drąsa spręsti pačiai suteikia vilties, jog tolesnis Agnės gyvenimas bus kitoks.

Filme nėra drastiškų smurto scenų, anot premjeroje Kaune dalyvavusios režisierės, ji norėjusi išvengti „Akistatai“ ir kriminalinio pobūdžio laidoms būdingų štampų. Keli žiūrovai (vyrai!) net komentavo: „Gyvenime dar ne taip būna... Argi čia smurtas?.. Moters gi į sieną niekas netrankė“ – ir tai rodo, kad psychologinis smurtas artimoje aplinkoje dažnai tiesiog neatpažįstamas. Tad J. Lapinskaitės filmas turėtų tapti postūmiu pradėti diskusijas. Užduot – sukurti paveiklų ir aiškų filmą apie smurtą patyrusią moterį – režisierė atliko. Ji nuo tiesmuos didaktikos gelbsti J. Lapinskaitei būdingas reiklumas vaizdui (operatorius – Dominykas Stelmoskas): išraiškingi stambūs planai, dėmesys detalėms. Ir režisierės kinui atrasta aktorė V. Šumilovaitė – emocionali, „daugiaiveidė“ geraja prasme, iš pažūros – neefektinga, bet subtiliai suvaidinanti sudėtingas Agnės emocijas – jaunos moters pražydėjimą filmo pradžioje ir laipsniškai jos gesimą... Prisi minus V. Šumilovaitės nelengvą Jelenos Sergejevnos vaidmenį teatre – „Atviro rato“ spektaklyje „Brangioji mokytoja“ (pagal Liudmilos Razumovskajos pjese), galima tarti, kad 2012-ieji aktorei buvo darbingi ir kupini naujos profesinės partities.

Šventės prie TV

Gediminas JANKAUSKAS

Šventiniai filmai patiks ir kinomanams, ir kinologams

Kad majų kalendoriuje neva užkoduotos pasauļio pabaigos šiemet išvengsime, patvirtino ir NASA mokslininkai, ir Vatikano astovai. Todėl atskirai didelio nerimo galime optimistiškai žvelgti į 2013-uosius, kurie tikrai pažers daug netikėtum.

Vieną malonią staigmeną pateikia ir paskutinė besibaigiančių metų savaitė, kuri leis Kalėdų šventę net penkias dienas. Todėl turėsime daug gražaus laiko ne tik pabendrauti su artimiausiais žmonėmis prie šventinio stalo ir kitur, bet ir galėsime iki valios prisiriūrėti filmui. Dauguma jų yra tradiciniai šventiniai „patiekalai“, žinoma, nestigs ir komedijų bei melodramų.

Romantinėje komedijoje „**Noting Hilas**“ (šeštadienis, 21.00 val., TV1) pagrindinius vaidmenis sukūrė Hugh Grantas ir Julia Roberts. Prabangiamo Londono Noting Hilo rajone gyvenant nedidelės knygų parduotuvėlės savininką Viljamą Takerį persekoja visokiausios bėdos. Bet kartą nevykėlio būstinę pagerbia tikra kino žvaigždė Ana Skot, užėjusi nusipirkti knygos. O vos atsipeikėjės nuo patirtio šoko Viljamas taip išidrásina, kad pajunta neugalią norą susipažinti artimiau.

J. Roberts karaliaus dar viename per šventes išprastai rodomame filme. Nors „**Gražios moters**“ (pirmadienis, 21.45 val., TV3) siužetas žinomas visiems, nesunku šiam filmui prognozuoti aukštą TV reitingo koeficientą (kaip ir klasikinėms rusiškoms komedijoms, kurių TV tinkleliuose taip pat ne-trūks).

Svarbiausias „Gražios moters“ koziris, be jokios abejonės, yra pagrindinių aktorių pora. J. Roberts sužavi ne tiek kokiai nora ypatingais aktoriniais sugebėjimais, kiek jaunatvišku natūralumu. O kur kas daugiau patirties turinčiam Richardui Gere'ui šis vaidmuo buvo puiki galimybė pabėgti nuo anksstesnio „rimtuolio“ amplua ir pažvelgti į jį autoiro-niškai.

Romantinėje komedijoje „**Dvi dienos Paryžiuje**“ (šeštadienis, 23.40 val., Lietuvos ryto TV) dvejus metus draugaujanti porelė išvyksta pakeliauti po Europą. Prancūzė fotografė Marion ir interjero dizaineris amerikietis Džekas nori dvi dienas praleisti Paryžiuje. Čia gyvena merginos tébai. Bet mintis apie susitikimą su Marion giminaičiais Džeko visai nedžiugina.

Originaliausiu šventinio repertuaro filmu drasai galima vadinti „**Koriolaną**“ (šeštadienis, 23.55 val., TV3). Retai interpretuojamos Williamo Shakespeare'o pjesei veiksmas apie ištremtą iš senovės Romos didvyrių Gajų Marcijų Koriolaną perkeliamas į šiuos laikus. Tai istorija apie žmogų, kuris kovėsi už savo šalį, bet buvo uždarytas į kalejimą ir apkaltintas išdavyste.

Siaubo trileryje „**10 Biblijos prakeiksmų**“ (šeštadienis, 0.25 val., LNK) girdimi Senojo Testamento aidai. Misionierė Ketrina Vinter prarado tiukimą po to, kai Sudane buvo išžudyta jos šeima.

Mergina važinėja po pasaulį, tyrinėja religinius fenomenus ir demaskuoja šarlataanus. Kartą jaunoji mokslininkė pakviečiama į mažą Luizianos miesteli ištirti protu nesuvokiamų ivykių.

Romantinė komedija „**Laiškai Džuljetai**“ (sekundienis, 10.00 val., LNK) supažindins žiūrovus su kelis šimtmecius gyvuojančia tradicija Veronoje, prie namo, kuriame neva gyvenusi W. Shakespeare'o įamžinta Džiuljeta, į sienos plyši idėti laišką su prašymu pagelbėti meilės reikaluoose.

Gražią meilės istoriją raštelis išprovokuoja ir melodramoje „**Žinutė butelyje**“ (sekundienis, 12.10 val., LNK). Po skyrybų be vyro sūnų auklėjanti Tereza Osborn kartą rado jūros bangų atplukdytą buteli, kuriame buvo nuosirdus meilės laiškelis. Žinutės turinys taip sujaudino Terezą, kad ji ryžtasi susirasti autorių.

Kriminalinėje komedijoje „**Afera**“ (sekundienis, 22.20 val., Lietuvos ryto TV) sukčius Džeikas su draugužiais viliojo pinigus iš lengvatikių. Bet kartą jie apmovė mafijos boso buhalterį. Norėdami ištaisyti klaidą, aferistai užverda dar didesnę košę.

Pirmadienio ryta gerą nuotaiką ir nostalgiskus prisiminimus žadins penkiai „Oskarais“ apdovanojotas miuziklas „**Muzikos garsai**“ (10.40 val., TV3). Niekad nenusibostantis kūrinys tobulai įkūnijo dar vieną gražią Pelenės istoriją. Vienuolių auklėjama Marija atvyksta į kapitono fon Trapo namus auklėti septynias šeimininko atžalas. Kadangi vaikų yra lygai tiek, kiek gaidų, muzikos garsais naujoji auklė laimi išdykėlių simpatijas, o netrukus – ir paties rūstaus jų tėtušio palankumą.

Daugiausia pinigų šiemet kino teatruse surinkusio nuotykių filmo „**Tadas Blinda. Pradžia**“ (pirmadienis, 19.20 val., TV3) siužetas gerokai skirtis nuo seno TV serialo. Žodis „Pradžia“ filmo pavadinime informuoja apie tai, kad turėtume pamatyti gerokai platesnį istorinių foną ir taip geriau suprastume priežastis, dėl kurių 1861-ųjų baudžiavos panaikinimas buvo apraizgytas įvairiomis politinėmis intrigomis. Jos netrukus pasiekia ir atokų Žemaitijos kaimą, kuris netikėtai virsta nuožmių kautynių arena.

„**Keista Bendžamino Batono istorija**“ (pirmadienis, 21.35 val., LNK) sukurta pagal Franciso Scotto Fitzgeraldo novelę. Joje Pirmajame pasauliniame kare sūnaus netekęs vyras sukonstravo didžiulį laikrodį, kurio rodyklės sukosi į priešingą pusę. Aklas išradėjas tikėjo, kad jeigu laikas pagal šią laikrodį eis atgal, visi kare žuvusieji kareiviai grįš namo. O karui besibaigiant Naujajame Orleane įvyko dar vienas keistas atsitikimas. Smulkus verslininko Tomo Batono žmona pagimdė neįprastą kūdikį.

Wimo Wenderso „Dangaus virš Berlyno“ amerikietiškame perdibinyje „**Angelų miestas**“ (pirmadienis, 1.00 val., LNK) populiarus Holivudo aktorius Nicolas Cage'as vaidina angelą Setą, iš dau-

sų siustą palengvinti mirštantiesiems kančias. Bet pamatės chirurgė Megė Rais, jis įsimyli ir ryžtasi išmainyti nemirtingumą į paprastą žmogišką laimę.

Rusiškų komedijų gerbėjams skirti gerai žinomi filmai, kurių komentuoti tikrai nėra reikalo. Kas gi neprisimena išprasta folkloro dalimi seniai tapusių pokštų (taip pat juokingų posakių ir tostų), kuriuos kartojame su „**Kaukazo belaisvės, arba nauju Šuriko nuotykiu**“ (penktadienis, 19.19 val., LNK) personažais. Panašiai žiūrovai reaguoja ir į rusišku „vesternu“ vadinamą „**Baltąją dykumos saulę**“ (antradienis, 17.10 val., LNK) ir į komediją „**Sékmés džentelmenai**“ (trečadienis, 19.00 val., LNK).

Pasirodžius fantastiniams filmui „**Įsikūnijimas**“ (antradienis, 19.20 val., TV3) viso pasaulio kalbas papildė naujadaras „Avataras“. Jis reiškia kloną, gautą modifikavus žmogaus ir kosminio ateivio DNR. Tapti tokiu hibridu ryžosi sužestas jūrų pėstininkas Džeikas Salis, nustojęs valdyti apatinę save kūno dalį. Atgauti busių formą vyrukas gali tik dalyvavimas specialioje programe „**Įsikūnijimas**“. Pagrindinė eksperimento sąlyga – kelionė į tolimalą Pandoros planetą.

Kiek neįprastą Arnoldą Schwarzeneggerį pamatyse filme „**Melas vardan tiesos**“ (antradienis, 22.40 val., TV3). Jo herojus Haris Taskeris yra kulkus prekiautojas kompiuteriais. Taip bent jau mano jo žmona Helen. Bet žiūrovai anksčiau už patikliai herojaus žmoną sužino, kad iš tikrujų Haris – labai slaptas agentas, priverstas nuolat apgaudinėti žmoną, jog dažnai reikia vykti į komandiruotę.

Kai kurie šventiniai filmai patiks ir kinomanams, ir kinologams. Iš jų išskiria dvi nuotykių komedijos, sukurtos pagal Dorothy Gladys Smith knygas. Filmuose „**101 dalmatinas**“ (antradienis, 14.50 val., TV3) ir „**102 dalmatinai**“ (trečadienis, 14.45 val., TV3) labai ryškius vaidmenis sukurė aktoriai Glenn Close ir Gerard's Depardieu. Tačiau net ir juos nustelbia puikiai organizuotas dėmétųjų dalmatinų choras.

Šventinių filmų kaleidoskopas pasibaigs pamo- koma optimistine gaida. Pagal mums žinomą Danny Wallace'o knygą sukurtoje komedijoje „**Jis sa- ko „Taip!“**“ (trečadienis, 20.50 val., LNK) populiarius komikas Jimas Carrey vaidina kreditus teikiančios firmos klerką Karlą Aleną, kuriam dažnai tenka klientams sakyti „Ne!“ Taip dažnai, kad jis pats seniai virto vaikščiojančiu neigimo ženklu. Tačiau po skyrybų su mylima moterimi apsilankės nevykėliais save laikančių žmonių seminare, Karlas pasižadėjo į bet kokį pasiūlymą atsakyti „Taip!“

Būtų visai neblogai perimti tokį požiūrį į gyvenimą ir pradeti juo vadovautis neatidėliojant, o nuo Naujujų metų pradžios.

22 Vilniaus langas

Andrius JAKUČIŪNAS

Minia ir jos vaizdiniai. Trys parodos NDG

Andriaus VALUŽIO nuotrauka

„Moderniųjų laikų fenomenas, vadinamas minia, dažnai turi blogą reputaciją. Sakoma, jog daugelis, pirmą kartą susidūrė su XIX a. didmiesčių masėmis, patyrė siaubą ir pasibjaurėjimą. Iš tiesų minia galbūt grėsminga. Ji késinasi pažeisti atskiro individu ribas, nors beveik kiekvienas yra patyręs kas yra „masės instinktas“ arba pagunda pranykti žmonių sraute. Minia daugelių gasdino, o iš tebegąsdina, savo „prigimtiniu“ maistingumu – ji pradėjo metydama supuvusius pomidorus i nepatikusio spektaklio sceną ir tėsė kovodama barikadose. Tačiau keliu paskutinių šimtmecčių istorijos įvykių – ir geri, ir blogi – neįsivaizduojami be masių dalyvavimo. O kaip šiandien? Kokios galimybės glüdi šiuolaikinėse kolektyviškumo apraiškose – miniose, gaujose, sambūriuose, bendruomenėse?“ – klausia gruodžio pirmoje pusėje Nacionalinėje dailės galerijoje (NDG) atidarytų net trijų parodų rengėjai.

Sis klausimas – neatsitiktinis. Visos trys parodos nagrinėja individuo ir visuomenės santykijų atspindžius mene. Netgi galima sakyti, kad visų trijų parodų tema, o kartu ir pagrindinė herojė, yra minia, nors pats šis žodis figūruoja tik vienos jų pavadinime („Minios. Minios vaizdiniai Lietuvos dailėje nuo XIX a. iki šių dienų“). Vis dėlto iš šios parodos dėmesio centre – ne minios, kokios jos egzistavo ar egzistuoja Lietuvoje, bet kolektyviniai jų vaizdiniai, gimbę atskirų menininkų vaizduotėje. Anot kuratorių Linaros Dovydaitytės bei Dovilės Tumptytės, individuo ir minios santykį galėtų priminti nebent santykis tarp individualios ir kolektyvinės vaizduotės, nes, kaip perspėja šiuolaikiniai filosofai, minia nėra individų suma, minia – jų susitikimo išprovokuotas procesas, sunkiai kontroliuojamas socialinis eksperimentas.

Kitos dvi parodos – „Maršas. Iljos Fišerio 1946–1953 metų fotografijos“ (kuratorė Margarita Matulytė) bei „Apie praeivius ir kaimynus. Aštuntojo ir devintojo dešimtmecčių performansų dokumentacijos“ (kuratorė Eglė Mikalajūnė) – šią temą nagrinėja specifiniai rakursais, nebūtinai tiesiogiai bylojančiais apie individuo ir minios problemą, todėl jas, kitaip nei ką tik minėtą parodą, įmanoma peržvelgti tarytum apeinant pagrindinę temą ir sutelkiant dėmesį į vaizduojamus dalykus atliepiancias asmenines patirtis.

Parodoje „Minios“ eksponuojama apie du šimtus kūrinių – XIX a. litografijos, XX a. fotografijos, višą chronologinį spektrą, dengianti tapyba, filmai, jų išstraukos ir videomeno instaliacijos. Visi jie vienaip ar kitaip vaizduoja, išgalvoja, komentuoja ar analizuoją minias. Beveik visi kūriniai publikos nenužūreti, surinkti iš keliolikos privačių kolekcijų, muziejų ar asmeninių menininkų rinkinių. Menotyrinim-

kas Ernestas Parulskis atkreipia dėmesį („Tarp mių ir individualistų“), kad jie sugrupuoti į keturis teminius skyrius. Pirmame rodoma dvikryptė minios transformacija: į publicą ir atgal, antrame analizuojama ritualuojanti dalyvaujanti ir iš pirmo žvilgsnio nepavojinga minia, trečiame aptariamas minios ir individuo santykis, ketvirtame, o klausiamas, kas bijo nepaklusnios minios. Sekant kuratorių nuorodomis, parodą apžiūrėti patogu ir ganėtinai efektinga, tačiau jau minėtas E. Parulskis tame pačiame komentare pastebi, kad greta koncepcinio kuratorių L. Donvydaitytės ir D. Tumptytės pasiūlyto parodos lankymo modelio visiškai įmanomas ir „žiūriui, kaip man patogiau“ metodas, stabtelint prie netikėtesnių arba šiaip visuomenei rečiau matomų darbų – sakykim, tokį, kaip Vincento Slendzinskio 1896 m. nutapytas „Sereikiškių parkas“, kuriame dailininkas nupiešė grupę tuometinių Vilniaus dviratininkų pasivažinėjimą miesto parke. (Anotacija paaškina, kad XIX a. pabaigoje Sereikiškių parkas buvo dviratininkų mėgstama pasivažinėjimo vieta. Tuo labai piktinosi dauguma miestelėnų, mat dviratininkai trukdydavo ramių pasivaikščioti.)

Savitai į minios fenomeną pažvelgta parodoje „Maršas“. Pasitelkus žinomo fotožurnalisto Iljos Fišerio (1927–1983) stalinizmo metų fotografijas, akcentuojamas vienas tipiškų totalitarinės kultūros reiškiniai – masinės demonstracijos. Nuo 1946 m. so-

vietinėje spaudoje dirbę fotografas kasmet gegužės 1-ają ir lapkričio 7-ąją išeidavo į Vilniaus gatves ir rengė fotoreportažus, kurie šiandien istoriškai liudija, kaip naujasis raudonas kalendorius Lietuvos visuomenę politiskai susiejo su bendra Sovietų Sąjungos sakralizuota erdvė ir mitiniu laiku.

Pasak parodos kuratorės dr. Margaritos Matulytės, sovietinių demonstracijų provaizdis yra ta liaudies sukuriama menų sintezė, kurią Richardas Wagneris apibrėžė kaip universalų ypatingos galios kolektyvinį kūrinį. Juk socializmo strategai euforiniam reginiui sukurti mobilizuodavo milijonus žmonių, kurie visoje „placių tėvynės“ teritorijoje vieną dieną pagal vieningą planą ir formą surengdavo sudėtingos dramaturgijos kūrybinį aktą.

„Ši medžiaga iškelta pirmą kartą, negatyvų kolekciją išsaugojo fotografo šeima, esu dėkinga jai, kad jos neredagavo ir necenzūravo. Medžiaga sudėtinga, komplikuota, nes kalbame apie politini, socialinių laikų, kuris iki šiol kelia rezonansą. I. Fišeris jį vienareikšmiškai mato taip, kaip norejo matyti valdžia“, – sakė dr. M. Matulytė. Kuratorė taip pat atkreipė dėmesį į jos aptiktą idomią dokumentaciją – 1953 m. surengtą gedulo mitingą, skirtą Stalinui pagerbiti, prie Vilniaus geležinkelio stoties. „Demonstracijų fotografijos – nespalvotos, o gedulo mitingą užfiksavo spalvota juosta. 1953 m. tarsi baigia etapą, kai minia sutrinka, kai ji nusispalvina, nusidažo, atsiranda laisvamanybė, nes net fotografo raiškoje matome ne unifikuotą minią, o žmogiškus žvilgsnius“, – pabrėžė ji.

Apsilankę tarptautinėje grupinėje parodoje „Apie praeivius ir kaimynus. Aštuntojo ir devintojo dešimtmecčių performansų dokumentacijos“ galime išsiitininti, kad šiuo laiku sukurti performansi iš pirmo žvilgsnio primena kasdienybės scenas: pamatyti realybę, jie liktų neakcentuoti ar nebūtų suprasti kaip meno kūrinių. Parodoje rodomas dokumentacijos (filmai, fotografijos, menininkų knygos) bei jas lydintys teksta atskleidžia, kad niekuo neišskirkiantis praeivis gatvėje gali būti žmogus, nuspindės savanoriškai praleisti metus nejeišdamas į jokią patalpą, jog „nelaiminges atsikimas“ galbūt samoningas aktas, lovoje pasyviai gulintis žmogus – dirbantis menininkas. Pasklidusi per tris galerijos aukštus, instaliuota vestibiuliuse bei kitose netikėtose pastato erdvėse, paroda primena apie mūsų pašonėje vykstančius gyvenimus, kurių paviršiai praslenka pro akis, neatskleisdami viduje verdančių procesų. Parodoje dalyvauja menininkai: Bas Jan Ader, Marina Abramovic & Ulay, Gino de Dominicis, Gilbert & George, Tehching Hsieh, Jiri Kovanda, Post Ars (Aleksas Andriuškevičius ir Česlovas Lukenskas), Mladen Stilinovic.

Šią parodą verta apžiūrėti galerijos kasoje gavus bukletą su žemėlapiu, nes aštuoni rodomi objektai instaliuoti ne salėse, o galerijos vestibiuliuose ir laiptinėse.

Andrius JAKUČIŪNAS

Žinomo aktoriaus nuotraukose – Lietuvos kino žvaigždynas

Fotografijos paroda, pasakojanti apie Lietuvos kiną. Turbūt taip reikėtų apibūdinti sostinės „Prospekt“ galerijoje gruodžio 19 d. atidaromą 72 metų žinomo aktoriaus, o vėliau – ir Lietuvos respublikos kultūros atašė Rusijoje Juozo Budraičio parodą „Mano kinas. 1970-1990“. Nors kitados filmavimo aikštélėse darytos nuotraukos – eksponuojama apie keturiadesimt fotografijų, – téra didžiulio, daugelį metų kaupto archyvo nedidelié dalis, jų pakaks, kad prieš lankytocio akis atsivertų, tiesa, nespalvotas, bet labai intensyvus praeities pasaulis, kuriame švyti anuomet garsių Lietuvos aktorių Eugenijos Pleskytės, Rūtos Staliliūnaitės, Eugenijos Bajorytės, Vaivos Mainelytės, Eglės Gabrėnaitės, Broniaus Babkauskio, Algimanto Masiulio, Regimanto Adomaičio, Laimono Noreikos, Donato Banionio, taip pat kiti garseybių ir kino legendų (sakykim, V. Žalakevičiaus) veidai. Štai kodėl paroda „Mano kinas. 1970-1990“ gali tapti pretekstu ilgesingai padūsauti apie geriausius Lietuvos kino laikus.

Teigiama, jog J. Budraitis šiuos žmones fiksavęs per filmavimo pertraukas. Jokio meno iš to fotografovimo aktorius nedaręs ir jo nesitikėjės. Jam buvę paprasciausiai malonu įamžinti žmones, su kuriais dirbo ir draugavo. („Fotografavimas J. Budraičiui tapo tokiu įpróčiu ir būtinybe, kad įamžintas beveik kiekvienas asmuo, su kuriuo jis yra susitikęs. Aktorius net eidamas gatvėje ir sveikindamas fotografuoja. Lyg fotoaparatas būtų jo rankos dalis“, – rašo Rūta Oginskaitė.)

Pabrėžiama, jog J. Budraitis nepretenduoja į fotografo vardą, nors fotoaparatu žaidžia nuo jaunystės – pirmajį, anot rengėjų, nusipirko būdamas penkiolikos, užsidirbęs pinigų kasdamas duobę kalkėms gesinti. Fotografavimo ir reikalingų techninių įgūdžių mokėsi iš vienos fotografo, dirbusio fotoateljėje ir spėdavusio sulakstyti į visas miestelio vestuves, laidotuves, kito iki svarbius ivykius, už kurių įamžinimą dalyvai atsilygindavo. Vis dėlto, kaip teigama informaciniame pranešime, tai, ką jis fotografavo bresdamas Švėkšnoje ar studijuodamas teisę Vilniuje, vėliau tarnaudamas kariuomenėje, kol kas yra tik jo paslaptis, supakuota déžėse. Tačiau, kai teisés studentą kino režisieriai vienas po kito émė kvieсти filmuoti, jo fotoaparatas atsisuko į filmavimo aikštélėse dirbusių žmones.

J. Budraitis prisimena, kad fotografuoti filmavimo aikštélėje jis pirmasyk ryžosi 1968-aisiais Estijoje, kai buvo pakviestas vaidinti filme „Mergina juodais drabuziais“. Pamažu išsilikstalis fotografavimo bražas: kadru nesirinkdavęs, pro fotoaparato akį nežiūrėdavęs, tik priéjës fotografuoti paprašydamas, kad žmonës atsisuktų. Anot R. Oginskaitės, tai lyg J. Budraičio nuotraukų autografas – visi herojai žiūri į objektyvą.

J. Budraičio parodą jau matė Maskvos, Sankt Peterburgo, Žemutinio Naugardo, Palangos žiūrovai. Ypač vyresnieji, gausiai rinkësi pažiûrėti į dievintus kino aktorius, ne vien iš Lietuvos kilusių. Juk J. Bud-

raithis daug filmavosi ir kitose kino studijose, todël parodoje – ir Inokentijus Smoktunovskis, Marina Nejlova, Aleksejus Petrenka, Rodionas Nachapetovas. Prieš parodos atidarymą Vilniuje J. Budraitis nerimavo, kaip reaguos, kaip ją priims žmonės.

„Gali atrodyti, kad aš taikausi į fotomenininkus, – žiniasklaidoje cituojamas aktorius. – Bet taip nera, nors rodau savo fotografijas. Toks prieštaravimas ir kelia baimę. Rodau savo hobį. Ką darysi, iki parodos atidarymo tekėsusiai su tokiomis baimėmis ir prieštaravimais. Dabar man patinka žaisti su savo senomis fotografijomis. Kompiuterje jas visaip keiciu, deformuoju. Man jau pasiûlė rengti ir tokią fotografijų parodą, bet ją pristatysi vėliau. Gal kovą, per savo vardadienį. Štai ten aš jau pretenduosi į fotografijos meną. Gausiu per nosi, tai gausiu. O sîkart rodau savo kolegas, kino žmones, dailininkus. Tai kadrai, kurie man pačiam patinka. Siužetai, kuriais pereinu per savo ir mûsų kino gyvenimą.“

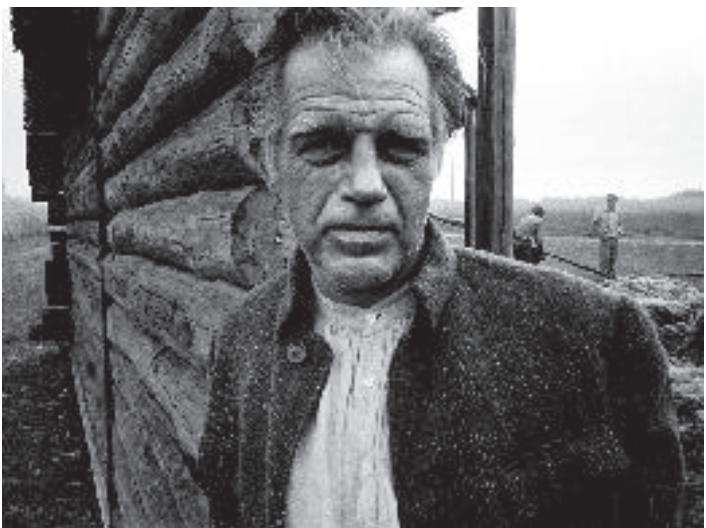
Paroda „Mano kinas. 1970-1990“ – ne vienintelis svarbus ivykis, simboliskai susijęs tiek su fotografija, tiek su kinu. Gruodžio 13-osios vakarą Vilniaus rotušėje vykusiamame tradiciniame Lietuvos fotomenininkų sajungos renginyje, kuriame dalyvavo šalies kultūros ir meno, verslo ir politikos žmonės, fotografai ir fotografijos mylëtojai, fotomenininkai, fotografijos tyrinetojai Stanislovui Žvirgzdui įteikta pirmoji Skiriamo Valiulio premija.

Lietuvos fotomenininkų sajungos iniciatyva garbinėja premija įsteigta žinomam fotografijos ir kino bei televizijos kritikui S. Valiuliui (1938-2011) atminti ir jo bendražygiamams bei sekëjams įvertinti bei paskatinti. Premija skiriama už reikšmingiausius ir profesionaliausius fotografijos istorijos tyrinéjimus ir publikacijas, kritikos darbus, kuratorinius projektus, fotografijos leidiñių sudarymą, įvairiapusē fotografijos sklidą ir populiarinimą Lietuvoje bei užsienyje per praëjusius metus arba už viso gyvenimo darbus. Trijų tûkstančių litų dydžio premijos mecenate tapo bendrovė „Eika“.

S. Valiulis buvo Lietuvos žurnalistų sajungos, Lietuvos fotomenininkų sajungos valdybos, Lietuvos kinematografininkų sajungos narys, Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų komiteto, Kultūros ministerijos Kino ir fotografijos ekspertų komisijos, Kultūros ir meno tarybos narys. 1990-1992 m. jis dirbo Lietuvos radio ir televizijos generaliniu direktoriumi.

Pranešama, jog kasmetiniame renginyje Vilniaus rotušėje įteiktos ir tradicinës Lietuvos fotomenininkų sajungos premijos, apžvelgti šių metų leidimai ir parodos. Renginio lankytojus kvietusi paroda parengta pagal šių metų metrašcio „Lietuvos fotografija: vakar ir šiandien'12“, kurio sudarytojas – Nacionalinës premijos laureatas Algimantas Aleksandravičius, fotografijas.

Šis renginys – kartu ir Lietuvos fotomégėjų sajungos įkûrimo 80-mečio, kuris bus minimas 2013 m. sausio 15 d., įžanga.

24 Galerija

Remigijus VENCKUS

Šméklos šmékla = pėdsako pėdsakas: filosofinės ižvalgos Dalielos Caciagli tapyboje

Italų menininkė Daliela Caciagli (g. 1962 m. Bivonoje) savo tapybos drobėse nekasdieniškai pasakoja kasdienę istoriją. Per abstrahuotą, beveidę figūrą atsiveria įmantri ir kartu glumianti istorija. Įmantrumą galima sieti su savita, tik šios menininkės kūrybai būdinga vaizdavimo strategija: žiūrovo dėmesys sutelkiamas ne į kūną, kuris žvelgia iš drobės, bet į kūną, kuris ignoruoja žiūrėjimo aktą. Jis arba yra beveidis, arba nusisukęs nuo žiūrovo. Kūnas stebi žiūrovą per beveidę, spalvinę / bespalvę dėmę. Kūrikyje veikia *kitas*, kaip nejasmenintas, anonimiskas ir kažkokis sunkiai sulaikomas *kito Aš*. Čia, drobėje, esantis kūnas, būdamas neaiški ir nutylėta paveikslė sistemoje arba sistemos dalis, akiuvaizdžiai tampa pavojingu (galbūt net agresyvi?) vaizdavimo sistemos centru. Iš drobės be žvilgsnio ne tik žvelgia *kito kūnas*, bet jis (*kitas*) sekia arba persekioka žiūrovą. Taigi mūsų žvilgsnis sutelkiamas ne į tą kūną, kuris žvelgia iš drobės, bet į tą, kuris, pats būdamas žvelgianto pozicijoje, ignoruoja žvilgsnį (save kaip žvilgsnio priežastį). Pavyzdžiu, drobėje „Lieantuje“ (2006 m., aliejus, akrilas / drobė, 120 x 80 cm) kūno reprezentacinė dalis (veidas) nuplaunama / nutrinama arba nuspalvinama / perspalvinama ir tokiu būdu tampa neįžiūrima, tik išsivaizduojama. Lieka vien detalių, bet ne veidas kaip visų reprezentacijos projektų esminis fasadas. Veidas pašalinamas net ir dėl bendros

kūrinio kompozicijos. Drobė tarsi perphaunama, nukerpama, perplėsiama ir taip panaikinama kaip klaidingas realybės atspindžio postulatas. Čia svarbiausia kompozicijos dalis, kuri pašalinama kaip nereikalinga. Būtent apie ją labiausiai ir kyla noras ne tik kalbėti, bet ir fantazuoti. Pavyzdžiu, kūrinyje „Laukianti“ (2008 m., akrilas / drobė, 80 x 60 cm) žiūrovas regi tik ant krėslo prisėdusios personos kojas ir nieko daugiau. Reginys yra mišlė, kelianti papildomų klausimų: kas lauka, kur laukia, kodėl laukia? Tačiau atsakymo néra. Jo buvimą kažkur kitur išduoda detalių (batai, džinsai, galbūt ranka). Pasakojimą privalo atrasti ir / arba susikurti pats žiūrovas.

Buvimas be veido veikia ne tik kaip galiomybė, leidžianti išreikštį kūnų kaip esanti, bet tuo pačiu metu ir kaip neesantį. Jis yra ir gyvas, ir negyvas. Šiuo atveju teigtina, kad D. Caciagli drobėse užfiksotas kūno vaizdas yra šméklos vaizdas. Šmékla pasirodo visu savo buvimu nebūtyje, būtent tokioje nebūtyje, kurią savo teorijoje išplėtoja francuzų filosofas Jacques Derrida (1930–2004). Šiuo atveju nevalia apeiti jo suformuluotos ir išplėtotos šméklių idėjos, kuri dar 1993 m. buvo pasauliui paskelbta knygoje „Marxo šméklos“ (*Spectres de Marx*)¹. Šiame veikale filosofas ne tik konceptualiai aptarė marksizmo teorijos palikimą ir komunizmo šméklos sklandymą Europos kultūroje, bet ir paskatino savo pasekėjus šméklos idėjų išradinai adaptuoti ir plėtoti teatro, kino, videomeno ir netgi tapybos kritikoje.

Ši idėja logiškai susieta su dabarties ir praeities santykliu, kuriame veikia skirtumai (skirtumų grandinės). Šméklos dabartis (tieka J. Derrida, tieka D. Caciagli požiūriu) nepriklauso tikrųjų dabarčiai ir tikrojoje dabartyje yra išgyvenama kaip praeities įkėlimas, kuriuo žavisi drobės skaitytojai / žiūrovai. D. Caciagli savo tapyboje išprausią figūrą priverčia atskleisti kaip kažkokio, kažkada buvusio *kito gyvo* pėdsaką, t. y. šméklos pėdsaką. Kai kuriuose kūriniuose menininkė net atveria pėdsako pėdsaką (kaip pėdsaką, sekantį kitą pėdsaką). Pėdsako pėdsakas akivaizdus kūrinyje „Nematomi“ (2008 m., aliejus, akrilas / drobė, 120 x 100 cm). Drobėje vyraujantis aštrus koloritas arba aštraus kolorito derinys su karštu raudoniu (taip pat žr. „Liūdesys“, 2009 m., akrilas / drobė, 120 x 100 cm) dar labiau paryškina šméklos šmékliškumo tarsi tikros kūniškos sistemos negalimybę. Šioje spalviniais kontrastais išgaunamoje įtamposje šméklos kūnas pajėgus skleisti agresyvią energiją. Jis tuo pačiu metu ir erzina, ir traukia, ir degina, ir šaldo.

Šméklos šaltis ir karštis leidžia atsigrežti į J. Derrida plėtotus Friedricho Nietzsche's

(1844-1900) tekstu komentarus ir šiuo atveju kūrybiškai brėžti logines, metaforines paraleles tarp komentarų ir tapybos kūrinių. J. Derrida prabyla apie išlaisvintą (arba išsilaisvinantį) filosofą-memininką (t. y. F. Nietzsche) ir kaip raktą, atveriantį nežabotą (arba beveik nežabotą) kūrybiškumą, eksploatuoją kūrybinio rašymo ugnimi metaforą. Tai – vitališkas, *logoso* neartikuliotas arba *logoso* čiuptuvaus nesulaikomas (o gal iš jų ir išslystantis?) meninis procesas. Čia raštas tuo pačiu metu yra ir kuriamas, ir naikinamas². Pastebėjės rašymą ugnimi ir ji komentaruose aprašydamas (ivardydamas) J. Derrida, mano galva, sulaiko kūrybos procesualumą. Ivardytas procesas akimirksniu sustoja ir leidžia savajai gyvasčiai suteikti vardą. Manytina, kad panašiai elgiasi ir italų menininkė D. Caciali. Ji demonstruoja nevisiskai užbaigtą kūrinį, t. y. ivardijimo prašanti proceso sustabdymą. Būtent šis neužbaigtumas ir yra D. Caciali kūrybos pagrindas, meninės kalbos esmė, rašymo ugnimi šerdis. Rašymas / tapymas sostingsta ir užšala. Šmékla įstringa judesye kaip pozoe ir pati tarytum akiplėsiškai demonstruoja rašymą / tapymą (žr. „Stop“, 2008 m., aliejus, akrilas / drobė, 100 x 120 cm; „Ant suolelio... nematomas“, 2006 m., aliejus, akrilas / drobė, 100 x 120 cm).

Šiuo atveju manytina, kad menininkė užšaldydamas tapymą ugnimi nebaigia ir nesiekia baigti kūno reprezentacijos projekto, nors ir sukuria tam tikrą dialogą su jo pozavimo ir komponavimo normomis, kurios žymi profesionalų vaizdavimo tendencijų išmanymą. Nebaigtame reprezentacijos projekte lieka kūnas be žvilgsnio arba kūno ir žvilgsnio skylė. T. y. drobės plote, kur turėtų būti veidas, nužadoma (bet nenutapoma) vinenta plokštuma ar tiesiog linija apvedamas veido kontūras, t. y. veido vieta iplokština (žr. „Tuščios valandos“, 2011 m., akrilas / drobė, 70 x 70 cm).

Kūrinio, kaip vientisos sistemos, atžvilgiu šis uždažymas žymi logiškai pasirinktą negatyvų ir destruktyvų gestą – naikinti reprezentaciją arba reprezentavimo normas. Taigi D. Caciali tapyboje viskas tampa skyle: žvilgsnis, geidulys ir gundymas (kuris pasiekiamas pasitelkus kūno atvaizdą, t. y. šmékla) – taip pat. Šiuo atveju labiausiai žiūrovą trikdo skylė. Jis negali liesti veido akimis, nes menininkė draudžia. Žiūrovo žvilgsnis negali būti patiriamas kontaktuojant su vaizduojamojo žvilgsniu. Taigi reikytu manyti, kad D. Caciali žengia dar toliau – ji tapo šmékla, kurios pačios save žymi (šméklos yra pėdsako pėdsakas). Šmékla yra kažkur, nes pėdsakas netik seka pėdsaką, bet ir kladina sekli (žiūrova). Seklys sutrinka, mat jo sekamasis neneigia, kad yra šmékla, neneigia savo noro būti sekamu kūnu. Šmékla, pati akcentuodama savo šmékliškumą, pradeda save trinti. Žymės nyksta, praeitis (kai užfiksuoja šmékla) nebėra čia ir dabar.

Praeitis (arba šiuo atveju praeities dabartis) yra kažkur kitur, ne šiandienoje, dėl to D. Ceciali paveiksluose ji néra aktualiai išgyvenama esamuoju momentu. Yra tik jai astovaujanti šmékla. Praeities néra ir už paveikslą, nes už jo nieko negali būti. Šis nebuvimas už paveikslą logiškai sietinas su garsiaja J. Derrida fraze – už teksto nieko néra. Paveikslą istorija, kaip ir tekstas, veda į kitus naratyvus, kitus tektus, kitus paveikslus. Mintis, jog už teksto / drobės niekas neegzistuoja, reiškia, kad bet koks individuas (išigilius į kūrinių) visada yra teksto / vaizdo (kaip tam tikro riboto istorinio suvokimo) viduje. Toks jo buvimas nusako laisvos interpretacijos kraštines (kitus vaizdavimo ir rašymo modelius). Dėl to, kad žmogus yra rašto / vaizdo dalis, o tekstu / drobių suma geba charakterizuoti kultūrą, visas pasaulis (net ir išeinančias už D. Ceciali drobių) save atveria kaip begalinį tekstą³.

Gruodžio 14 d. galerijoje „Meno parkas“ atidaryta paroda, skirta „Auros“ 30 metų sukakčiai.

„Esame išpratę galerijoje matyti statiską vaizdą. Ši paroda išskirtinė, tarsi teatro gyvenimo atspindys. Ji paremta judėjimu, vibrerančia kaip ir šokio teatro kasdienybė“, – sakė choreografė, Kauno šokio teatro įkūrėja ir meno vadovė Birutė Letukaitė.

„Meno parko“ galerijos erdvę užpildė ne tik is-

torinė dokumentika – fotografijos ar vaizdo įrašai. Fotografiniai teatre šokusiuju ir kūrusiu atvaizdai bei šiandienos „Auros“ šokėjų kūnai tapo vienitūs papildančiais elementais.

Teatro priešais ir esamas laikas parodoje skleidžiasi netikėtais rakursais, žiūrovai čia nėra tik pašvyvūs stebėtojai. Menas negali gyvuoti be publikos, tad žiūrovas kviečiamas tapti gyva parodos dalmi – reaguojančia, veikiančia, vertinančia.

20 d., ketvirtadienį, Karmėlavos aerouostas ir koncertinė įstaiga „Kaunas“ rengia akciją „Sveika, Lietuva!“ – Kauno pučiamujų instrumentų orkestras „Ažuolynas“ pasitiks tautiečius ir svečius, atvykstančius kalėdinį atostogų reisais: **14 val.** iš Bristolio ir **14.10 val.** iš Frankfurto.

20 d., ketvirtadienį, 21 val. Teatro klube (Vilniaus g. 22) – akustinis Dariaus Žvirblio („Atika“) koncertas. Bilieto kaina – 21 Lt.

26 d., trečiadienį, 18 val. aktoriaus, režisieriaus ir muzikanto Vido Bareiko akustinis pirmojo solinio albumo „Panda“ pristatymas. Bilieto kaina – 28 Lt. Bilietus platina *Tiketa*.

21 d., penktadienį, 18 val. Kauno šv. apaštalo Petro ir Povilo arkikatedroje bazilikoje – koncertinis vakaras „Iš širdies į širdį“. Renginio pradžioje Šv. Mišios, po jų gros Vilhelmas Čepinskis (smuikas) ir Sergej Krinycin (gitara), dainuos Kauno vokalinis ansamblis „Acusto“.

21 d., penktadienį, 18 val. VDU Didžiojoje aule (Gimnazijos g. 7) – Kauno Juozo Naujalių muzikos gimnazijos moksleivių koncertas „Šv. Kalėdų belaukiant...“. Koncertą ves Kristina Vaitkūnienė. Iejimas nemokamas.

20 d., ketvirtadienį, 18 val. „R galerijoje“ (K. Donelaičio g. 60, Kaunas) – Felikso Jakubausko tekstiles parodos „Švytėjimas“ atidarymas. Paroda veiks iki **vasario 20 d.**

Sausio 4 d., penktadienį, 16 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Keramikos muziejuje (Rotušės a. 15, Kaunas) – kūrybinės grupės „Archyvas“ parodos „Netobulumas“ atidarymas. Paroda veiks iki **sausio 27 d.**

20 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno dailės galerijoje „Aukso pjūvis“ (Verslo lyderių centras (BLC), K. Donelaičio g. 62, Kaunas) atidaroma tapybos paroda „Dailininkas Stasys Sčesnulevičius: šešelyje palikta kūryba“ ir pristatomas šio dailininko tapybos darbų katalogas, kurį parengė menotyrininkė Kristina Endriukaitytė. Paroda veiks iki **varšio 10 d.**

21 d., penktadienį, 17 val. latvių menininkų dueto – Daigos Alise Freimane tapybos ir Andrio Vezio keramikos – parodos „Kalėdos mumyse“ atidarymas. Paroda veiks iki **vasario 15 d.**

20 d., ketvirtadienį, 16 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje (Vilniaus g. 33, Kaunas) – lenkų istoriko Krzysztof Buchowski knygos „Litvomanai ir poloniuotai“. Mitai, abipusės nuostatos ir stereotipai lenkų ir lietuvių santykliuose pirmoje XX amžiaus pusėje“ pristatymas.

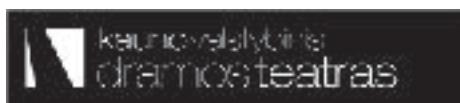
Bronio Savukyno premija – žurnalo „Metai“ vyriausiajam redaktoriui Danieliui Mušinskui

Gruodžio 17 d. Kultūros ministerijos Baltojoje salėje žurnalo „Metai“ vyriausiajam redaktoriui Danieliui Mušinskui įteikta Bronio Savukyno premija. D. Mušinskas įvertintas už ilgametį kultūros puoselėjimą ir nuopelnus kultūrinės leidybos baruose. Bronio Savukyno premija įsteigta 2010 m. Kultūros ministerijai bendradarbiaujant su Lietuvos PEN centru. Ji skiriama siekiant įvertinti publicistinių kūrinių autorius, kultūros leidinių kryptį formuojančius vyriausiuosius redaktorius už lietuvių kalbos grynumo ir taisyklingumo puoselėjimą, humanistinių vertybų, analitinės minties ir intelektualinės kultūros skleidimą periodiniuose kultūros leidiniuose.

20 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno fotografijos galerijoje (Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2, Kaunas) – kūrybos pristatymas / susitikimas su Kauno fotografijos galerijos meno rezidentais Catrine Val (Vokietija) bei Michal Iwanowski (Velsas). Fotografai pristatys jau įgyvendintus savo meninius projektus, pasidalys mintimis apie rezidencijos metu Lietuvoje pradėtus ar tėsiamus ankstesnius projektus (pokalbis bus verčiamas į lietuvių kalbą).

26 Kampus

93-ijo kūrybinio sezono gruodžio-sausio mėnesio repertuaras

20 d., ketvirtadienį, 22 d., šeštadienį, 28 d., penktadienį, 12 val. premjera! Didžiojoje scenoje – Inesos Paliulytės „Astrida“. Muzikinis spektaklis vaikams. Režisierė Inesa Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 15, 20 Lt.

20 d., ketvirtadienį, 22 d., šeštadienį, 18 val. Rūtos salėje – „Plėšikai“. Pagal Friedrichą von Schillerį. Antidekalogas (N-16). Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

21 d., penktadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – Agnės Sunklodaitės „Kiškis pabėgėlis“. Vienos dalies muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 iki 105 metų pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaliosai“. Režisierė Agnė Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

21 d., penktadienį, 19 val. Didžiojoje scenoje – VDU kamerinio orkestro „Kalėdinis tango“. Renginio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 30, 40 Lt.

23 d., sekmadienį, 12 val. Kauno Paminklinės Kristaus Prisikėlimo bažnyčios Konferencijų salėje – projekto „Dialogas – Žodis ir Spalva“ 2012 Advento ciklo „Belaukiant Kalėdų...“ renginys: solistas Tomas Ladiga ir pianistė Beata Vingraitė bei kūrybinės grupės „Esame“ tekstilės paroda. Iejimas nemokamas.

23 d., sekmadienį, 12 val. Ilgojoje salėje – Inesos Paliulytės „Anderseno gatvė“. Vienos dalies spektaklis H. Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais. Režisierė Inesa Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

23 d., sekmadienį, 19 val. Didžiojoje scenoje – Eugene Scribe „Priežastys ir pasekmės“. Istorinė komedija. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 30, 40, 60 Lt.

27 d., ketvirtadienį, 19 val. Didžiojoje scenoje – „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedrichą von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bilietu kainos – 30, 40, 60 Lt.

28 d., penktadienį, 18 val. Mažojoje scenoje – Juhan Smul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

29 d., šeštadienį, 30 d., sekmadienį, 12 val. Rūtos salėje – Lewiso Carrollo „Alisa stebuklų šalyje“. Spektaklis vaikams nuo 8 m. Adaptacijos autorė ir režisierė Ewa Piotrowska. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

29 d., šeštadienį, 19 val. Didžiojoje scenoje – Antano Škemos „Balta drobulė“. Drama. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 30, 40, 60 Lt.

30 d., sekmadienį, 18 val., sausio 5 d., šeštadienį, 19 val. premjera! Mažojoje scenoje – Juozo Tumo-Vaižganto „Žemės ar moters“. Komėdija. Režisierius Tomas Erbrėderis. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

30 d., sekmadienį, 19 val. Penkojoje salėje – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvuoja Bušonas“. Vienos dalies komedija. Režisierius Ričardas Vitkaitis. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 40, 60 Lt.

31 d., pirmadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Eugene Scribe „Priežastys ir pasekmės“. Istorinė komedija. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 100, 200 Lt.

31 d., pirmadienį, 19 val. Ilgojoje salėje – Gyčio Ivanauskio teatras ir Naujų Idėjų Kamerinis Orkestras: Gyčio Ivanauskio ir Gedimino Gelgoto šokio spektaklis „Paukščiai“. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kainos – 40, 60, 80 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Kauno kamerinis teatras

20 d., ketvirtadienį, 10 ir 12 val., 21 d., penktadienį, 10 ir 12 val., 22 d., šeštadienį, 10 ir 12 val., 23 d., sekmadienį, 12 ir 14 val., 26 d., trečiadienį, 12 ir 14 val. premjera! „Kaip atpažinti raganą?“ Spektaklis vaikams. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

26 d., trečiadienį, 29 d., šeštadienį, 30 d., sekmadienį, 18 val. šventinis spektaklis! Daivos Cepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā“. Pasimatymas po dvidesimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kaina – 50 Lt.

27 d., ketvirtadienį, 28 d., penktadienį, 18 val. šventinis spektaklis! Daivos Cepauskaitės „Be galio švelni žmogžudystė“. Dviejų dalių juodoji komedija pagal Réjaus Bredberio kūrybą. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilietu kainos – 32, 40 Lt.

31 d., pirmadienį, 18 val. naujametis šventinis spektaklis! „Plikagalvės dainininkės šou“ – ypatinges, nepakartoamas, tik šiam vakarui skirtas absurdio komedijos „Plikagalvė dainininkė“ variantas. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 100 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt ir Bilietai pasaulis.

21 d., penktadienį, 10, 16 ir 18 val., 26 d., trečiadienį, 14, 16 ir 18 val. Šventinis spektaklis vaikams – Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Po spektaklio susitikimas su Kalėdų seneliu! Režisierius Audrius Baniūnas. Bilieta kaina – 15 Lt.

23 d., sekmadienį, 27 d., ketvirtadienį, 29 d., šeštadienį, 18 val. „Su Naujaisiais metais, Ana!“ (N-18). Vienos dalies spektaklis pagal Biljanos Srblianovič pjesę „Belgrado triologija“. Režisierius Darius Ramašauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

28 d., penktadienį, 19 val. Gregory Burke „Gagarino gatvė“ (N-18). Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt.

Kauno valstybinis lėlių teatras

22 d., šeštadienį, 23 d., sekmadienį, 26 d., trečiadienį, 29 d., šeštadienį, 30 d., sekmadienį, 12 val. Naujametė premjera Didžiojoje scenoje ir susitikimas su Kalėdų Seneliu! „Balta sniego žmogeliukų kelionė“. Užpustytą istoriją apie pasislėpusią Saulę. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieta kainos – 10, 12, 15 Lt.

22 d., šeštadienį, 11 ir 13 val., 23 d., sekmadienį, 11 val., 26 d., trečiadienį, 13 val., 29 d., šeštadienį, 11 val., 30 d., sekmadienį, 11 val. Naujametė premjera Mažojoje salėje ir susitikimas su Kalėdų Seneliu Lėlių muziejuje! „Naujametė pasaka“. Varveklių šalies paslapty. Režisierė Vitalija Vyšniauskaitė. Bilieta kaina – 10, 12 val.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina Bilietai pasaulis.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

20 d., ketvirtadienį, 12 val. Wolfgango Amadeaus Mocarto „Mažoji burtų fleita“. Dviejų dalių muzikinė pasaka vaikams. Režisierius Andrzej Gała (Lenkija), dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkas Krzysztof Truss (Lenkija). Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

22 d., šeštadienį, 18 val. Johano Strauso „Šiksnosparnis“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Jolina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

23 d., sekmadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dviejų dalių operetė. Režisierė ir choreografe Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacovskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 2.50 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

26 d., trečiadienį, 18 val. premjera! „Zygflydo Vernerio kabaretas“. Dviejų dalių muzikinis reviu. Režisierius Kęstutis Jakštės. Dirigentas Jonas Janulevičius. Dailininkė Vilma Galeckaitė-Dabkienė. Choreografių Dainius Bervingis, Gintaras Višockis. Chormeisteriai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 25, 40, 70, 80, 150 Lt.

28 d., penktadienį, 29 d., šeštadienį, sausio 9 d., trečiadienį, 18 val. Johano Strauso „Čigonų baronas“. Dviejų dalių operetė. Režisierius Gediminas Šeduikis, dirigentas Virgilijus Višockis, scenografas Andu Dumitrescu (Rumunija), kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius, choreografas Dainius Bervingis, chormeisteriai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilieta kainos – 25, 40, 70, 80, 150 Lt.

30 d., sekmadienį, 18 val. Giuseppe Verdi „Traviata“. Dviejų dalių opera. Dirigentas Julius Geniušas, režisierius Gintas Žilys, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilieta kainos – 40, 50, 90, 100, 200 Lt.

31 d., pirmadienį, 20 val. Naujuojų metų sutikimas „Naujametinis reviu“. Dviejų dalių nuotaikinės koncertas. Režisierius Kęstutis Jakštės. Dalyvauja teatro solistai, choro, baletu artistai, simfoninių orkestru diriguojas Julius Geniušas, Jonas Janulevičius, Virgilijus Višockis. Bilieta kainos – 90, 110, 180, 200 Lt.

Sausio 4 d., penktadienį, 18 val. Eltono Johno, Timo Rice „Aida“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Vytenis Pauliukaitis, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Adomas Jacovskis, kostiumų dailininkė Aleksandra Jacovskytė, choreografas Arikas Krupas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

5 d., šeštadienį, 18 val. Imre (Emmerich) K?lm?no „Monmartro žibuklė“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Kęstutis Jakštės, dirigentas Virgilijus Višockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agnis Danilevič (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

6 d., sekmadienį, 12 val. „Sniego karalienė“. Dviejų dalių baletu spektaklis vaikams H. Ch. Andersen pasakos motyvais, pagal E. Griego ir J. Sibeliuso muziką. Choreografas Aleksandras Jankauskas, dirigentas Jonas Janulevičius, dailininkė Ramūne Skrebūnaitė. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kainos – 7, 15, 20, 25, 50 Lt.

6 d., sekmadienį, 18 val. Johanno Strausso „Vie nos kraujas“. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virgilijus Višockis, atnaujinimo dailininkė Marta Vosyliūtė, choreografas Aleksandras Jankauskas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

Koncertų ciklas „Nuo Šv. Kalėdų iki Naujųjų metų“

26 d., trečiadienį, 17 val. Raudondvario pilyje – „Susitikimas su džentelmenais“: Vilhelmas Čepinskis (smuikas) ir Sergejus Krinčinas (gitaras). Programoje – kompozitoriu N. Paganini, A. Piazzollo, F. Schuberto, M. D. Pujolo kūriniai. Bilietai kainos – 30 Lt.

26 d., trečiadienį, 19 val. „Džiaze tik merginos“: Rūta Ščiogolevaitė, Evelina Sašenko ir Karina Krysko vienoje scenoje su Kauno bigbendu. Bilietai kainos – 50, 60, 70 Lt.

27 d., ketvirtadienį, 18 val. Šventiniai divertimentai. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vadovas Sergejus Krylovas). Solistas ir dirigentas Sergejus Krylovas (Italija). Bilietai kainos – 40, 50, 60 Lt.

28 d., penktadienį, 18 val. Kalėdinis džiazas su Evelina Sašenko. Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Donatas Katkus), Paulius Zdanavičiaus trio: Eugenijus Kanevičius (kontrabosas), Paulius Zdanavičius (fortepijonas), Martynas Lukoševičius (mušamieji). Solistė Evelina Sašenko (vokalas). Dirigentas Donatas Katkus. Bilietai kainos – 50, 60, 80 Lt.

29 d., šeštadienį, 17 val. Šventė čigonų tabore. Lietuvos romų grupė „Sare Roma“ (vadovas Istvan Kvik). Solistai: Jūlija Leitaitė (mecosopranas), Paulina Daukšytė (smuikas), Rūta Mikelaitytė-Kašubienė (fortepijonas). Bilietai kainos – 50, 60, 80 Lt.

30 d., sekmadienį, 17 val. Žerintys valsai, arijos ir duetai. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Juozas Domarkas). Solistės: Asta Krikščiūnaitė (sopranas) ir Rita Novikaitė (mecosopranas). Dirigentas Juozas Domarkas. Bilietai kainos – 60, 80, 100 Lt.

31 d., pirmadienį, 16 val. Naujuosių pasitinkant. Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Imants Resnis), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Eglė Šidlauskaitė (mecosopranas), Kwonsoo Jeon (tenoras, Pietų Korėja). Dirigentas Imants Resnis. Bilietai kainos – 80, 100, 120 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II-VII 14-18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platinia Tiketa.

21 d., penktadienį, 18 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – kalėdinis vaikų meno kolektyvų koncertas „Septynių snieguolės ir nykštukas“. Dalyvaus: vaikų dainos ir šokio teatras „Vaidilutė“ (vad. E. Alseika), liaudiškų šokių kolektyvas „Šėltinis“ (vad. V. Skiparienė), neoklasikinio šokio teatras „Releve“ (vad. R. Butrimavičiūtė), vaikų estrados studija „Svajonių gija“ (vadovai L. ir A. Karpavicių), Kauno Kazio Binkio teatras (vad. V. N. Žilinskienė). Iejimas nemokamas.

29 d., šeštadienį, 16 val. neoklasikinio šokio teatro „Releve“ (vad. R. Butrimavičiūtė) kalėdinis koncertas vaikams „Žiemos pasaka“. Iejimas nemokamas.

31 d., pirmadienį, 23.30 val. Rotušės aikštėje naujametinę naktį visus dainomis sveikins grupės „El Fuego“ ir „Studentės“. Vidurnaktį – įspūdingas šventinis fejerverkas. **23.30 val.** Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejus sodelyje – naujametinis varpų muzikos koncertas. Atlirkėjai Giedrius Kuprevičius ir Julius Vilnonis.

Sausio 4 d., penktadienį, 18 val. kauno kultūros centre „tautos namai“ – mišraus choro „gintaras“ koncertas „Trijų karalių belaukiant“ (choro vadovė ir dirigentė Jovita Kulakauskienė). Iejimas nemokamas.

5 d., šeštadienį, 12 val. Kauno kultūros centre „tautos namai“ – šventinis koncertas „Trys karaliai atkeliaavo“. Koncertuos liaudiškos muzikos an-

sambolis „Bočiai“ ir Kauno kultūros centro „Tautos namai“ pagyvenusiu žmonių liaudiškų šokių kolektyvas „Ainai“. Iejimas nemokamas.

6 d., sekmadienį, Trijų karalių šventė: **15.30 val.** eitynės nuo Šv. arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčios Laisvės alėja, Vilniaus gatve į Rotušės aikštę; **16.30 val.** Rotušės aikštėje – koncertas „Trys karaliai atkeliaavo – visas svetas uždainavo“. Koncertuos Kauno miesto folkloro ansambliai, vyks „Ugnies fiesta“.

27 d., ketvirtadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) vyks muzikos ir poezijos vakaras „Ir nakčia žvaigždelė švies...“. Fortepijonu skambins pianistė Šviesė Čepliauskaitė, savo eiles skaitys Aldona Ruseckaitė.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

20 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Pravieniškių bibliotekoje (Pravieniškių seniūnija, Kaišiadorių r.) – literatūros valanda „Donelaičio skaitymai / „Metų“ skaitymai, skirti Kristijono Doneleičio 300-osioms gimimo metinėms. Dalyvauja poetė Marija Meilė Kudarauskaitė, aktorė Gražina Urbonaitė, violončelininkė Ramutė Kalnėnaitė.

Rašytojų klubo salėje iki **sausio 7 d.** veikia dailininko Aloyzo Stasiulevičiaus tapybos paroda „Būties atspindžiai“.

Mieli rašytojai ir visi literatūros pasaulio bičiuliai,

sveikiname su artėjančiomis šventomis Kalėdomis ir Naujaisiais Metais!

Norėtūsi kiekvienam nuoširdžiausiai palinkėti pačių paprasciausių ir svarbiausių dalykų – sveikatos, laimės ir įkvėpimo, o taip pat – atradimo džiaugsmo: kuo dažniau susitiki vieniems su kitais kurinių puslapiuose, metaforų labirintuose bei literatūriuose renginiuose.

Ateinančiais 2013-aisiais metais ragintume kuo dažniau prisiminti, kad esame kuriančių ir skaitančių bendruomenė, kuriai priklausydami galime pagrįstai didžiuotis, o tuo pačiu ir prisiminti prievoles savo šaliam ir jos žmonėms. Kasmet randasi naujų iššūkių mūsų šalies kultūrai, literatūrai, spausdintinė žodžiui, kuriuos ilgainiui kartu įveikiamė. Kad ir kaip žiūrėsi – mes, skaitantieji ir rašantieji, esame bene trviausia visuomenės dalis, kasmet sukurianti ši tą dingingo bei jaukaus. Priklausydami garbingai Lietuvos kultūros bendruomenei, esame puikiusias pavyzdys, kaip dvasia įveikia materiją – kasmet vis iš naujo.

Vildamiesi, kad kitamet visiems šioje žemėje išpuls visokiu gražiausiu stebuklų, jums, kultūros lauko žmonės, o ir sau, linkimeapti truputį matomesniais, paskleisti kiek įmanoma daugiau šviesos į tamšiuosius ikidonelaitiskus pašalius.

Mes turime daugiau, nei spėjame išdalinti. Viada yra, kas mūsų laukia. Suraskim juos.

Šviesių metų!

Lietuvos rašytojų sajunga

Sirdingai sveikiname plunksnos broli, literatūros tyrinėtojų ir kritikų, profesorių Kęstučių Nastopą, apdovanotą Lietuvos kultūros ir meno premiją už „pasaulinį pripažinimą pelnusių lietuviškosios semiotikos plėtojimą ir literatūros kūrinių suvokimą meną“.

Lietuvos rašytojų sajungos pirmininkas
ir valdyba

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244

El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: http://www.nemunas.net

Indeksas 0079

Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1100

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaitė –

tel. (8-37) 322244

Naujienų redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakučiūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė,

Romualdas Rakauskas,

Eugenija Žakienė,

Gediminas Jankauskas,

Gediminas Jankus,

Zenonas Baltrušis,

Lina Navickaitė.

Rėmėjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RĒMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIJO IR
TELEVIZIJOS RĒMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 – einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 – biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 – valiutinė saskaita.

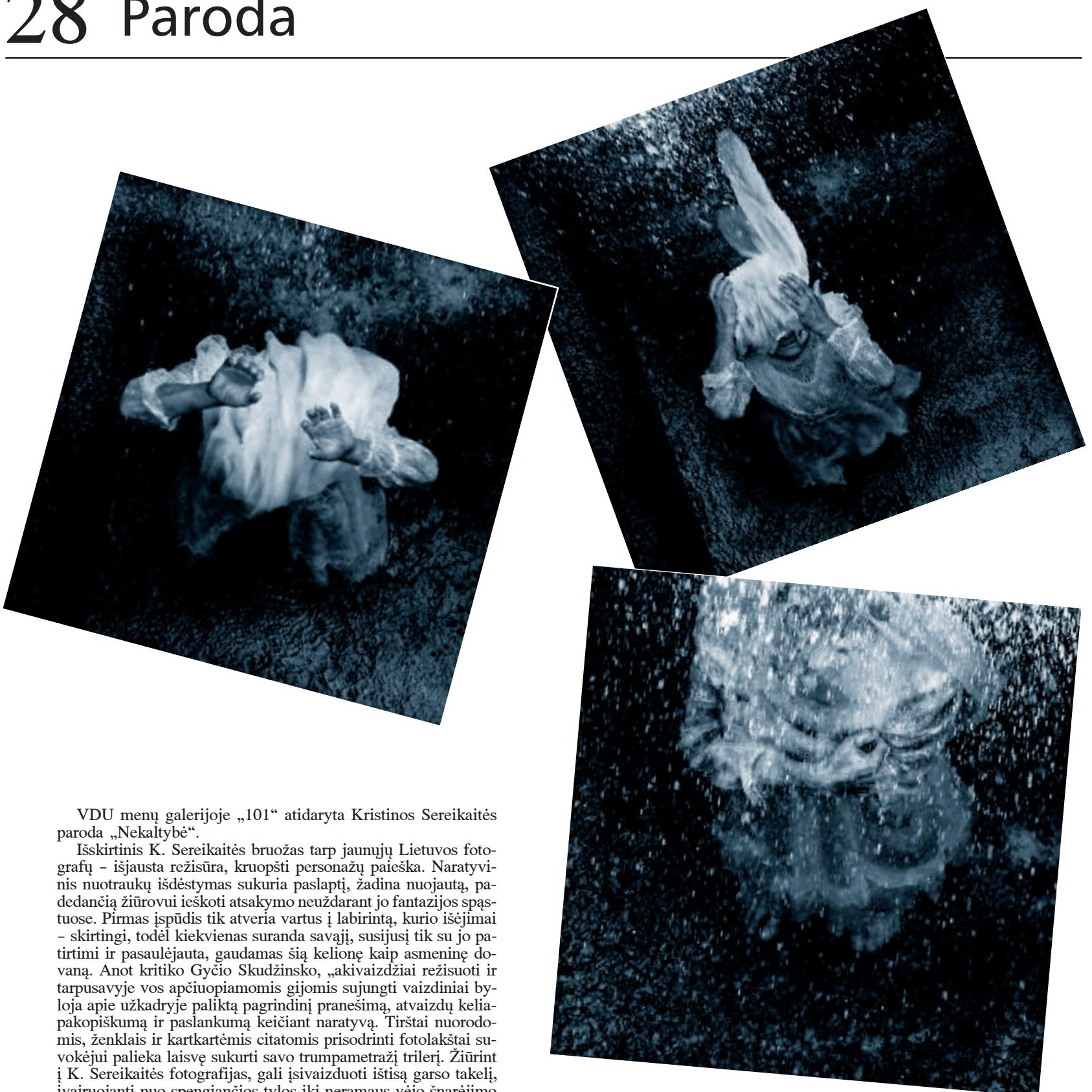
Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt

Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Viršelyje – vienas iš italių skulptoriaus Carmelo Puzzolo bronziniu bareljefu, pastatytu 1989 m. Apreiškimo (Podbrdo) kalne Medžugorje (Kroatija).

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS
nuotrauka

28 Paroda

VDU menų galerijoje „101“ atidaryta Kristinos Sereikaitės paroda „Nekaltybė“.

Išskirtinis K. Sereikaitės bruožas tarp jaunuų Lietuvos fotografių – išjausta režisūra, kruopštai personažų paieška. Naratyvinis nuotraukų išdėstymas sukuria paslaptį, žadina nuojautą, padedančią žūrovui ieškoti atsakymo neuždarant jo fantazijos spąstuose. Pirmas įspūdis tik atveria vartus į labirintą, kurio išejimai – skirtingi, todėl kiekvienas suranda savajį, susijusį tik su jo patirtimi ir pasaulėjauta, gaudamas šią kelionę kaip asmeninę dovaną. Anot kritiko Gycio Skudžinsko, „akivaizdžiai režisuoti ir tarpusavyje vos apčiuopiamomis gijomis sujetuoti vaizdinimai byloja apie užkadryje paliktą pagrindinį pranešimą, atvaizdų keliapakopiškumą ir paslankumą keičiant naratyvą. Tirštai nuorodomis, ženklais ir kartkartėmis citatomis prisodrinti fotolakštai suvokėjui palieka laisvę sukurti savo trumpametražį trilerį. Žiūrint į K. Sereikaitės fotografijas, gali įsivaizduoti ištisą garso takelį, įvairuojantį nuo spengiančios tylos iki neramaus vėjo šnarėjimo užuolaidose ir šiurpaus klyksmo“.

Fotografijų serija „Nekaltybė“ atspindi trapią žmogaus egzistenciją. Kūnas, kankinamas vandeniu, budina sielą, kviečia priimti naują kokybę ir šviesą, nuplauna visas nuodėmes, mintis, praeitį. Naujai gimęs žmogus pasiruošęs vėl susitikti su pasaule.

Fotografijose įprasminti vaizdai jau atkreipė Prancūzijos parodų organizatorių dėmesį. Neseniai pelnytas pagrindinio prizo apdovanojimas kategorijoje „Žmogus ir vanduo“ (tarptautinis fotografijos festivalis „Map Toulouse“).

Paroda veiks iki gruodžio 31 d.